

Laurentii Vallae Elegantiarum adeps

<https://hdl.handle.net/1874/423199>

LAVREN

TII VALLAE ELEGANTIA-
rum adeps, ex eius de lingua Latina
libris per Bonum Accursum
Pisanum studiosissime
collectus.

ARGENTORATI.

Anno 1.5.29.

BONVS ACCVRSIVS PISANVS

Salutem dicit plurimam magnifico equi
ti aurato, & sapientissimo ac pri
mo ducali secretatio Cic
cho Simoneta.

Excerpsi magnifice eques aurate, ac uirorū sa
pientiſſ. & optime ex libris elegantiarum uiri
doctiſſime ac diſertiſſime eruditi Laurentij Valle, q̄
mibi uifa ſunt pulchriora; ac magis accōmodata ad
communem ſcribendi ac dicēdi uſum. Quæ idcirco
ad te dedi; Quòd ea putarē liberis tuis perutilia foſ
re. Nam ſi ſecus exiſtimāſſem, nequaquā hoc mune
ris ſuſcepiffem. Hunc autem laborem meum idcirco
tibi uir præſtantiſſime Cicche Simoneta dedicaui, ut
tua autoritate atq; tuo beneficio tanta hæc utilitas
in cæteros perueniret. Non enim parum fructus ex
hoc meo ſtudio ad cæteros emanabit, cum ad omnem
dicendi materiam ac uim ex huiusmodi, ut ita dixe
rim, ſoſculis exempla ſint profectura. Interea uero
tēporis, ut intelligas nihil mihi cōtingere poſſe gra
tius, quā omnibus in rebus morem gerere tuæ libe
raliſſimæ uoluntati, iube aliquid rogo, ſi quid
uides à me tibi præſtari poſſe iucundius.

Vale mi clariff. Mecœnas, o &
præſidium & dulce decus

meum.

LAURENTII VALLAE VIRI CLARISSIMI
 elegantiae ad breue quoddam, ac perutile
 redactae compendium.

Et primum de nominibus in osus.

Omina in osus, quae descendunt à uerbis, partim actione, partim passionē, partim utrunq; significāt. Studiosus, fastidiosus, stomachosus, iniuriosus, contumeliosus, curiosus semper actiue, ut T. In cura

ctos stomachosus. Odiosus, inuidiosus, ab inuideo, semper passiue. Cic. in Cato. maiore, Ut infirmo corpori odiosa est oīs offensio. Ouid. Venus odiosa mihi. Formidolosus, operosus, laboriosus utroq; modo. Inuidiosus ab inuidia, id est, maleuolētia, actiue semper. Voluptuosus homo qui accipit uoluptatē, res uoluptuosa quae praebet. Religiosus hō, qui deos colit, locus religiosus, q colitur, nā religio duo significat, tum ipsam sanctimoniā & deorū maiestatem, unde dicitur deorū religio, tū illā quā habent in deos hoīes pietatē & reuerentiā, à qua hoīes religiosi uocātur. Praeterea gloriosus, famosus, & imperiosus nōnihil et ipsa à ceteris differunt, nā licet legamus gloriosam uētoriam, i. plenā gloriā. Et apud Iuuenalem. Famosos equitum cum dictatore magistros, & imperiosos populos, id est, latū imperiū possidētes, tamē dicimus ita gloriosum hoīem, i. affectatorē gloriā, ut in osus

4 FARRAGO ELEGANTIARVM

cupidum uini, & mulierosum, id est, nimis appetentē
mulierum, et gloriosus miles, id est, nimis affectator
gloriæ. Imperiosus q̄ acrior est in imperio exercendo.
Quæstuosus & sumptuosus, quanq̄ à nomine ueniūt,
significat tamē actionē, est enim homo auidiōr quæ
stus & lucri & sumptus. Ab industria autē nō habes
mus industriosus, sed industrius, nec à uirtute uirtuo
sum, more græcorū, sed loco ipsius dicimus bonū &
studiosum. Famosus capitur pro ifami & turpi. Mo
rosus non à mora, sed à more uenit, & dicitur moro
sus à nimia diligentia & sœueritate, ut curiosus à ni
mia cura.

De diminiutiuis in ulus.

Nomina quæ habent uocē diminutiuorū, si nō
recte formantur, non sunt diminutiua, ut um
braculum, tabernaculū, id est, grandis locus, cubicu
lū, id est locus ubi cubile est. De diminutiuis in aster

Diminutiua in aster, imitationē potius signifi
cant, quā diminutionē, ut filiaster quasi filius
us, philosophaster quasi philosophus. seu adumbras
tus philosophus, siue imitator philosophorum.

De comparatiuis.

Comparatiuis, ut ait Quintil. aliquando poni
tur pro suo positiuo, ut senior pro senex, tris
tior pro tristis. Inter Cōparatiuū & superlatiuum
hæc est differētia, quia cōparatiuus refertur ad unū
Superlatiuus uero ad plura. Itaq; solemus illi ac
cōmodare uter, huic, quis, ut apud Quintilianum

in .3. Institut. Ita nō tantum utrum sit melius, sed quā sit optimū queritur. Et Cice. ad Heren. li. 4. cū querere uidetur orator, utrū potius, aut quid potissimū dicamus. Itē Cōparatiuus semper est iter duo. Superlatiuus est inter plura, quomodo apud græcos, ueluti si in duas partes ciuitas sit diuisa, ut bello Cæsaris & Pōpeij, recte dicas, Maior pars Quiritū sequebatur Pompeiū, minor Cæsare, nō aut maxima aut minima. Si in tres aut plures partes diuisa est, dicendū est, Maxia pars Quiritum, non autem maior.

De quisq; cum superlatiuo. De omnis cum positiuo, & aliquando cum superlatiuo.

Superlatiuus asciscit sibi quisq; & positiuus oīs uel cunctus, Exemplū, ut optimus quisq; & oīs bonus & cunctus. Sapientissimi quiq; & oēs & cuncti sapientes, Excipiūtur illa quæ carēt superlatiuis, ut secūdus, tertius, quartus, quītus & deinceps, nam primi & ultimi superlatiui sunt quādo numerū significant, exemplū, Prio quoq; die Cice. ad Herennium, Quinto quoq; loco, signū adponi placet, quinto quoq; anno, de morib. nostris iudicaretur, quod in e ruditi dicere solent, omni quinto āno. Idē est iudiciū de singulus & unus, & de singularis, ut unusquisq; & singularis quisq;. Et nota, q; singularis nō habet singularissimus. Idē intelligitur si superlatiuus in alio casu ponatur, quā illud quisq;, ut ualētissimi qsq; corporis, lōge abest à sapientia. Excipiūtur à supra

FARRAGO ELEG.

Dicitis illa, quæ carent superlatiuo, quæ habet i uel u ante us, ut pius strenuus. Sal. Strenuus quisq; aut ceciderat in prælio, aut grauius uulneratus discesserat, sed ego mallè dicere strenuissimus. De quotus

*Q*uotus Interrogatiue positū, (cum quisq; iungitur similiter cū quisq;, & tunc significat quot, ut quotus quisq;. Et nota q. quisq; raro habet genitiuum plurale duntaxat cū adiectiuo iunctum, ideoq; utimur genitiuo singulari pro plurali. Idem est enim optimi cuiusq;, quod omnium bonorum animus.

De unusquisq;, quod nō patitur superlatiuum.

Vnusquisq; quamuis sit compositum de quisq; non patitur superlatiuū, itē cum his dictionibus, ut & ita, solet duplicari superlatiuus, siue sit nomen siue aduerbium. Cic. Ut quisq; animi magnitudine excellit, ita maxie uult præcipis oīum uel solus esse. De tātum et tātō similibusq; quō iūgātur gradibus.

Fo magis, id est, tanto magis, quo magis, id est, quāto magis, tanto & quanto postulāt comparatiuos & singulos, ut Cic. Quanto es maior, tanto tegeras submissius. Non autem bene diceretur, quantum es maior tantum, et cæter. Dixi singulos, quia nō bene diceretur, Quanto magis mala premūt, hic ad malefaciendū animatur, addendum est alterum magis sic, tanto magis animatur. Tantū & quantū postulāt positiuos, ut quantum frequenter impellitur, tantū firmiter roboratur. Tanto & quanto aliquādo etiā iunguntur similiter cū ante & post, ut tanto

ante uenis, quāto post uenisti. Idē iudiciū est de aliquā
to & similibus. Itē illa praepositiōes siue aduerbia ā
te & post, & illud nomen alius cū suo aduerbio alis
ter & secus, quod eiusdē significatiōis est, requirunt
multo & paulo. Vnde dicendū est multo ante. Quin-
At quāto alius fuit. Teren. Verū aliter euenire mul-
to intelligit. Et Ci. Multo secus euenit. De per &

Secundū usum oratorū per (quā cum gradibus,
& quā in cōpositione pro ualde accipiuntur, sed
alterum positiui, alterum superlatiui uim hēt, ut per
pulche, perbelle, per diligenter, āpulcherrime, quā
optime, quā diligentissime, & tunc quā uno uer-
bo contentus est, tamē quā pro quātum nunquā cum
superlatiuo, semper cum positiuo, & tunc requirit
duo uerba, ut Cic. Quā sunt morosi qui amāt ex hoc
poteris intelligere. Excipiuntur duo uerba, scilicet
possum & queo, et si qua sunt his similia, ut ualeo, ut
scribas, quā optime potes. Et apud Teren. Et te redi-
mas quā queas minimo, quod nō bene diceretur in as-
lijs uerbis. Nō enim recte diceretur, Scio quā optime
scribis, sed scio quā bene scribis. Ex his colligitur, ubi
ponitur quā pro quātum, ibi poni posse tātum cum
relatiuo. Quā trifariam ordinatur.

I Tē quā tripliciter ordinatur, uno modo pro ual-
de, scilicet, quando cōponitur, & tunc iungitur cum
superlatiuo. Alio modo pro quantum, et semper iun-
gitur cum positiuo. Tertio modo cōparatiue, ut his
tam optimus est, quā nobilissimus.

Superlatiuo iuncto cum quàm genitiuus
aut ablatiuus ei assuetus.

Item nota q̄ superlatiuo iuncto cū quā pro ualde,
nō attribuitur genitiuus aut ablatiuus sibi assue-
tus. Tā et q̄, quando capiuntur pro tantū et quantū,
frequentius iungūtur cū superlatiuo, q̄ cū positiuo.
Salustius, Quàm quisq; pessime fecit, tā maxie tutus
est. Quādo ponuntur separatim habent significatio-
nē uehemētis, ut Cic. In tā optima caussa .i. in tā ual-
de bona, q̄ iucundissimus, id est, ualde. Notandū est, q̄
ex illo per, quod est positiuo, et q̄, quod est superlati-
ui, fit una dictio aggregata, scilicet per q̄, vtri autē
dandū est, nēpe positiuo, ut per quàm doctus, per quā
pulcher, et potest cōiungi uerbis, ut per quā uelim.

Inter per et quàm interponitur aliqua dictio.

Aliquando inter per et quàm interponitur al-
liqua dictio more poëtico, ut Teren. Per pol
quā paucos reperies, resoluitur pol per quā paucos.

Longe aliter, alius, secus, præstans.

Longe quādo significat ualde, accōmodatur cō-
paratiuo et superlatiuo, et his dictionibus, ali-
us, aliter, secus et præstans, ut longe melior, longe
optimus, lōge alius, lōge aliter, lōge secus, lōge præ-
stans, et cū his duobus præcipuus et princeps, ut lō-
ge præcipuus, lōge princeps. De facile pro nō dubie
Facile pro nō dubie iungitur cū superlatiuo. Hic
est facile doctissimus, In eo fere significato,

quo solet quã. Cũ superlatiuo iungũtur multo et longe, ut res multo uel lōge est utilisia. i. ualde utilis.

De ualde, quod semper ordinatur cum positiuo uel uerbo.

Valde semper ordinatur cũ positiuo uel uerbo ut ualde diues, ualde pauper, ualde laudat.

Autores solēt tali orōe uti propter maiorē suauitatē, ut nihil peius hoīe, pro eo quod est, nullus est hoīe peior. Nihil est illo urbanius, pro eo quod est, nullus illo urbanior. Narravi rē gestā quā breuius potui, bene dicitur, si ita sentiamus, q̄ narrata est res nō tā longe quā poterat, sed aliquanto breuius, sin uero, quod nō potuissē narrare breuius, inelegāter. Tunc sic dicendū est, Narravi rem gestam quā breuissimē potui. De quibusdā nominibus in or̄ executibus.

Nomina in or̄ executia, quæ à supinis descēdūt, cōparationē quandā cũ personā significant, ut orator q̄ exercet orōnem, præter ista tria, q̄ à ceterorū natura recedūt, persuasor, autor, et uector, nā persuasor & autor nō in actu sunt, sed in effectu. Est enī persuasor, nō qui uult iducere alios in sententiam suā, sed qui iduxit, & sic de autor, ut Lētulus fuit autor huius cōsiliij. Vector aut̄ præpostere se hēt. Nā cũ debet significare eum, qui uehitur, significat etiam eum qui uehit, ut uector equi, uector nauis.

De nominibus in us & in io.

Nomina in us & in io à supinis uenientia, eandē

Fere habent significationem, ut abusus abusio, sed interdum diuersa secundum magnorum uirorum auctoritate, qualia sunt accessio accessus, gestus gestio. Nā accessus est aditio atq; appropinquatio. Accessio autem adiectio, siue adauctio & incrementum. Itē gestus ipsa qualitas mouendi corpus, gestio uero actio, ut in gestione negotij. i. actione. In io desinentia, non solum actionem, sed rem & corpus significant, ut aratio, ager ad arādum idoneus, possessiones, res possessæ. Cōuentio hoīes qui in unum locum cōueniunt. Cōsessio hoīes in uno loco confidentes. Macro. tamē præter Cic. & aliorum usum, in cōmentarijs naturalibus dixit, Aut enim accessio, aut in leuā dextrā ue reflexio. Et iterū, Solis ihibetur accessio. De cōposita quoq; à sono, quædā (positis à sonus, secundæ, quædā tertie declinatiōis sunt, ut Sal. in Iugur. Signo dato castra hostium inuadunt, semisomnos alios, partim arma rapientes fugant. In somnē autem & ex omnem draconem legimus. Tabum & nex.

Tabum et nex per oēs casus declinātur. Est igitur tabum q; sanies, uel caro putrescens. Nex autem mors uiolenta. De uerbis in sco desinentib.

V Erba in sco quamuis secundum Priscia. significant inchoationem, tamen secundum aliquos et bene capiuntur pro uerbis terminatis in fio, ut caleseo. i. calefio, frigesco. i. frigesio, sordesco. i. sordesio. ut i Apo. Qui sordidus est, sordescat adhuc. Ponuntur item aliquando pro suis primitiuis, ut conticesco pro

faceo, cōcupisco pro concupio, cōtremisco pro constremo. Verba in sco talem habēt significationē, qualem habent uerba cōposita à fio, ut caleseo. i. calefio & non significāt inchoationem, quod probatur per Verg. Maria incipiunt agitata tumescere, et iterum Fluētus ubi priō cepit albescere ponto. Non enim potuisset incipiunt, nec cœpit. De uerbis in so desyde

V Erba in so quamuis secundum (ratiuis uocatis. Prisc. significent desyderium, quod est mentis affectum, tamē secundum aliquos & bene corporis actiō significant, ut uiso. i. uado ad uidedum, M. T. de Or. Cui nostrum non licet fundos nostros obire, aut res rusticas uel fructus caussa delectatiōis inuisere. V sursurpantur quādoq; hæc uerba pro suis primitiuis, ut faceo eo ad faciendum uel facio, laceo, eo ad prouocandum uel prouoco, nō in malum modo dicimus, sed in bonum, in bonum quidem, ut tuis literis amantissimis sum laceo, in malum autem, ut sum ab te laceo, in iuria. De uerbis in rio meditatiuis nō

V Erba in rio quāuis secundum (recte uocatis. plures meditationem significent, tamen secundum aliquos significent desiderium, ut Quin. Pater filios esurit. i. edere cupit, ideo esurientes famelicos uocamus. Infinitum nunquā construitur cum nomine substantiuo, sed gerundium.

I Nfinitū nunquā cōstruitur cū noīe substātiuo, sed gerundium, unde latine dicitur, hēo à patre mādātū

conueniendi te, Est mihi mandatū à patre conueniēdi te, nō latine dicitur, mandatū nāq; in superiore est nomen, à quo regitur gerundiū, in posteriori uerbum, quod poscit infinitum, ut est mihi mandatū à patre conuenire te.

Quòd nomina adiectiua requirunt infinitum.

N Omina adiectiua requirunt infinitū, siue actiuum, siue passiuum, ut dignus es habere opes, & dignus honorari. Substantiua autē requirunt gerundiū ut tempus est gaudendi, commoditas alloquendi. Scd participia, & hæc etiam noīa, doctus, peritus, promptus, cōsecutus, timidus, cupidus, auidus, uendicāt sibi utrumq; ut timens nauigare & nauigandi, quod male dicitur, nō est mihi opus respōdendi, sed respondere, ut sit suppositū respōdere, opus uero appositū

De fore.

Fore uocē quidē habet infinitiui ut esse, significatione uero participij, quod est futurū una cū infinitiui esse, licet fore fores foret, idē sit q; esset esset, ideo nō patitur secum participium futuri tā actiui quā passiuī. Non enī latine dicitur, scio te amaturum uel amādum fore, sed amādum uel amaturum esse. Cum noīe autē recte sociatur, ut spero te amaturū fore, amicum fore, regem fore, hoc est, futurum esse regem, &c. Quòd autē dicitur de participio futuri tā actiui quā passiuī, idem de participio presentis & præteriti intelligatur, tam actiui quā passiuī

ñ. sed alia ratione, Nā cum fore futurum significet, quonā modo cum præsenti potest cōuenire? qui amās est, nō dicitur futurus amator, & qui amatus est, nō uocatur amandus. Itaq; dicimus, scio te esse amantē uel esse amatū. Sed si transit in uim nominis, recte dicitur, scio te amatore fore. In cōpositis scilicet affore & defore, nemo peccauit. Fore seruat naturā nominis, non participij, Opinor te acceptum illis fore, non ab illis. Cic. Spero amicitia nostram notā posteritati fore, nō dixit à posteritate. De participijs quæ in uoce passiuā significant actionem.

Q Vædam participia in uoce passiuā significant actionem, ut circumspēctus, cōsyderatus, cautus, disertus, falsus, cōtētus, scitus, discretus, argutus. Nā circumspēctus, non qui circumspicitur, quē solemus uocare conspicuum, sed qui circumspicit, & est prudens, & sic de alijs, sed qui cōsyderat, cauet, dissert, fallit, cōtinet, scit, discernit, arguit. Dicimus autē è contrario honorificētissimos, magnificētissimos, instructissimos, ornatissimos, apparatusimos ludos, i. factos cum magnificentia & honorificentia. Tacitus homo. i. taciturnus. Profusus & fluxus, actiue apud Sallust. Aliem appetēs, sui profusus, quasi profusor, nā diuitiarum & formæ gloria fluxa & fragilis habetur. Scitus puer, passiuē capitur, quasi scite & doctē factus, aliquando actiue, quasi sciens & argutus. Vocamus opus magnificum. i. magnifice fa-

etum, & hominem magnificum. i. magnifice facientem. Participium presentis pro praterito.

Participium presentis temporis loco prateriti ponitur. Cic. Cum e Cilicia decedens Rhodum uenisssem. Non enim quis discedens applicat, sed postquam discessit, hoc est, non proficiscens applicat, ut isdem Ci. de Off. li. 3. Si exempli causa uir bonus ab Alexandria profectus, magnum frumenti numerum i Rhodum adduxerit. Nec tamen quis in omnibus uerbis permissum esse, ut in salutado permittitur, putet, ueluti si dicas, Cum salutans amicos qui in Alexandria erant, Rhodum uenisssem, cum sit dicendum, Salutatis amicis. Nam de aliquo qui recedit, ta diu rescedere dicitur, donec perueniat quo tendit, quod non idem fit in salutado, Cum e Cilicia decedens in Rhodum uenisssem. Illud participium presentis ponitur loco prateriti. Nam decedo non habet participium prateriti. Repetundarum & de pecunijs repetun-

Repetundarum, & de pecunijs repetundis, non habet alios casus, quo nomine significantur res ereptae a magistratu prouinciae, ueluti pecuniae, uasorum pretiosorum, uestiumque, annonae similibusque. Nam cum dicimus missos esse legatos ad res repetundas, significamus ad repetenda ea quae populo aut principibus alio populo aut principe erepta sunt, ut pecora, captiuos, fines agrorum, & similia.

Secundia tertiae coniugationis possunt mutare e in u.

Gerundia tertiæ coniugationis possunt mutare
 e in u, ut repetundarum pro repetendarum, et
 accusatiuus pluralis tertiæ declinationis e in i, ut om
 nis pro omnes.

De oriundus usurpatione.

Oriundus non habet uim participij, cuius uten
 di hic modus est, ut ego sũ ortus Romæ, à Pla
 centia oriundus, ex Placentia originem parētum du
 co.

De insido & eius compositis.

Insido facit insedi, & nõ insidi, in quo pleriq; fal
 luntur, putantes præteritum esse ab insideo. Est e
 nim insidere & sidere, introrsum ire, & quasi in ina
 teriora descendere, & desiderere deorsum ire, ut hæc
 uoluptas mihi insedit, & penitus animo meo hic inse
 dit affectus, & aues quando in tecto sunt, sedere des
 bent, quando uero ab alto in illud descendunt, dicũ
 tur sidere.

De iste hic & ille, quã iter se differant.

Iste spatio propinquiore, ille longiore intelligitur
 quare si ad hoïem löge positũ scribã, de eo dices
 re sic, Si quid noui in ista urbe est, mihi notũ facias,
 & non bene dicitur in illa, nam ut de me loquens,
 dicam, hoc caput, hæc manus, hæc ciuitas, ita ad se
 cundam personam istud caput, ista manus, ista ci
 uitas, de tertia persona dicam, illud caput, illa
 manus, illa ciuitas. Unde sunt Aduerbia,

isthic, istinc, istac, istorsum, ut qui istinc ueniunt, aiunt te superbum esse, istinc. i. à te. Ille quoq; nonnunquã per dignitatem aut per eminentiam ponitur, indicans aliquid quod oës nosse debeant, ut Alexander ille magnus, Architas ille Tarentinus. Iste tamen capitur aliquoties pro hic, sed non tamẽ si de nobis ipsis loquitur. Quintil. Iuuenis iste de quo summa in rebus humanis monstra finguntur. De is.

I Non habet paruã gratiam, siue breuitatis, siue ue uenustatis, sic, Pauca uestis, & ea detrita & sordida. Paucis nũmis, nec ijs suis, sed aliunde corrogatis. De hic & is.

Hic & is habent hanc differentiam, ut hic spacio propinquiore, is uero longiore intelligatur, multis tamẽ in locis utrumq; locum habet, ut qui præfert uirtutem diuitijs, is sane fortis est, uel hic uel per compositionem, ut quæcumq; mulier adultera, eadem uenefica est. Et fere per hæc duo pronomina licet sic loqui, nec per ulla alia modo oratorio. Notandum tamen, quod in simplici potest addi copulatiua, in composito minime, ut quamcumq; in sedem migrat apum rex, in eam & apes ipse comitantur. Si cum composito, in eãdem dicam apes sine copula.

De idem pro etiam cum accusatiuo, interdum cum nominatiuo.

Idem pronomen compositũ sic usurpare solemus, ut pene significet etiam, ut Cic. Et huic coniuncta

est beneficentia, quam eandem uel benignitatē uel liberalitatem appellari licet. i. quā etiam, cum accusatiuo. Interdum cum nominatiuo, ut Prudentia quæ eadem sapientia est. Nescio an idem liceat in alijs casibus.

De cum præpositione.

Cum præpositio, recte ponitur quādo iungitur comiti, ut ambula cum bonis, sede cū senibus, dormi cum uxore. Cum dictione autem significante instrumentum, tollenda præpositio est, ut percussit te pugno, uisidi hominem hisce oculis, tetigi parietem manu. In his uero locis, acceptus est cū honore, magna cū beneuolētia scripsit, cum mira affabilitate allocutus est, cum diratruculentia me aspexit, ablatiui non instrumentū significant, sed coniunctionem, si quidem non acceperunt me hoies instrumento honoris, sed corporis. Non intraui & sedi adiuuante honore, sed corpore. Nec sic scribitur cum beneuolentia, ut scribitur manu, nec loquimur affabilitate, sed operatrice lingua. Nec ita aspiciamus truculentia, ut oculis, sed ui horū aspiciamus, truculentia comite. Nā & stamus & sedemus & iacemus truculentia uultus, quæ nihil facit ad standū, sedendū, iacendū.

De Versus.

Versus postponitur semper contra naturā præpositionis, ut Italiā uersus, Megarā uersus. Non nunquā dicitur aduersus, sicut uersus, & aduersum, sicut uersum, ut quaquauersum. i. in unam quamque partem uel quocunq;.

De usq;.

Vsq; aliquando ordinatur sic, ut ad occidentem usq; & usq; semper postponitur casui.

De tenuis.

Tenus in plurali semper cum genitiuo ordinatur, ut crurum tenuis, In singulari cū ablatiuo, ut uerbotenius, hastenus. Et eius significatio est usq; ut Aethiopia tenuis. i. usq; ad Athiopiam. Umbilico tenuis. i. usq; ad umbilicum. Aliquando etiam pro non ultra, ut gestū confidatum titulo tenuis. i. non ultra quā titulo.

Quomodo uerbū debet sequi ultimū suppositum in persona, in genere, & in numero.

Verbum debet sequi ultimum suppositū in persona, in genere, & in numero, ut ego illū de suo regno, illi me de nostra rep. percunctatus est. Conuerte, Ille me de nostra rep. ego illum de suo regno percunctatus sum. In hanc tamen formulam nō cadit, quoties per comparisonem aut similitudinem loquimur, quale est Melius ego istud quā uos fecissem. Hoc ille ita prudēter ut ego fecisset, non autem ut ego fecissem. Verbum enim principale debet efferri, subintelligi autem quod non est principale.

Idem efficiunt duæ, quod tres negationes.

Idem efficiūt duæ, quod tres negationes, si unius illarum locum mutes hoc modo, Nūquā mihi obfuisi, nec profuisi unquā. Nescis nec in pace, nec in bello uiuere.

De audiui te ut ceteros affuisse, & audiui te affuisse ut ceteri.

A vdiuite ut ceteros affuisse in praelio, & audiui te fuisse in praelio, ut ceteri. In prio omnia quae ponuntur a parte ante, debet esse in accusatiuo, quia reguntur ab infinitiuo, Illa quae ponuntur a parte post in nominatiuo, & reguntur a uerbo personali.

Homo sapiens, ne dicam literatus, non recte dicitur.

Homo sapiens est, ne dicam literatus, non recte dicitur, sed ne dicam literatum. ut Ci. pro Deiotaro, Crudelis Castor, ne dicam sceleratum & impium, quod Anium in discrimen capitis adduxerit. Et hoc fit substantiuo praecedente, secus autem sequente, sic, Literatus est ne dicam sapiens homo. In prima oratione intelligitur eum esse, in secunda est.

Cui Romulo cognomen erat, & cui Romulus.

Cui Romulo cognomen erat, Verg. oratoresque, ut Cic. Quintil. ceterique, frequentissime ac frequentius quam cum nominatiuo, sed cum nominatiuo quoque non nunquam, ut Quintil. Cui Speridon fuit cognomen.

O cum nominatiuo, accusatiuo, & uocatiuo iungitur.

O cum nominatiuo, accusatiuo, & uocatiuo iungitur. De no. O magna uis ueritatis, quae contra omnium ingenia, calliditatem, solertiam, contraque fidas hominum insidias facile per se ipsa defenditur. Alibi et in nominatiuo, ut Verg. 2. Geor. O qui me sistat gelidis in uallibus Hemi. De uocatiuo, O nox illa, quae pene aeternam

nas huic urbi tenebras attulisti. De Accusatiuo, ut d' uariam uolucremq; fortunam. Aliquando ab illo super sedemur, utiq; in re leuiore, nec ita magni calor is, ut in dignum facinus, & Hominem nequam.

De plenus & refertus.

Plenus & refertus, frequētius cū genitiuo quā cum ablatiio ponuntur, ut Ci. pro Plan. Audierā refertam esse gratiam sceleratissimorum hominum.

De domus.

Domus habet duos genitiuos, unum secundæ declinationis, alterum quartæ, uidelicet domi & domus, sed prior significat locum ubi quis manet, posterior corpus ipsum atq; ædificium, quod ex parietibus cōstat et tecto, ut sum domi, non domus. Ci. Vix occisus est, partem domus demolitus est, non partem domi dixit.

Quid intersit inter quicquid & quodcunq;

Inter quicquid & quodcunq; hoc intersit. Nā quicquid substantiuum est, ideo attribuitur sibi & adiectiuum, ut quicquid festiuū, quicquid molle, quicquid durū. Quodcunq; autem adiectiuum est, ideo attribuitur sibi substantiuum, ut quodcunq; telum, quodcunq; scutum, & idem intelligitur de quiddam & quoddam, ut quiddam mirum, quiddam obscœnum. i. quædam res mira, obscœna, quoddam templum, quoddam nemus.

De cœpit cum pœnitere, & nō cœpit ille pœnitere.

Cœpit cum pœnitere, posset te pigere, desinit me tædere sapius dicimus, quā cœpit ille pœnitere & cæt.

Cic. de petendo consulatu, Cuius autoritatis neminem
posset pœnitere. De interdico.

Interdico tibi aqua & igni, non autem aquam & ignem, in passiuo, aqua & ignis interdictus est, non autem interdictus es aqua & igni.

De relatiuo qui quæ quod, cum quo debeat congruere, an cū antecedenti, an cum consequenti.

Cole uirtutem, qui est fons omnium bonorum, potius quã quæ est fons. Sal. Est locus in carcere, quod Tullianum appellatur. Cic. Quibus tandem gradibus Romulus in cœlum ascendit? his ne quæ isti appellant bona? non dixit quos. Idem. Omnes tenues atq; huiusmodi miles, quæ maxima in populo multitudo est, non dixit quæ sunt maxima multitudo.

De mille hominum.

Mille hominum dicimus, et millia hominum, milia homines, & non milia homines, & hoc ideo, quoniam mille est adiectiuum, millia uero substantiuũ. Duo enim substantiua non coherent sine copula.

De nominibus numeralibus.

Nomina numeralia, siue adiectiua siue substantiua sint, inter se iungi recusant, quia non duo substantiua, nec duo adiectiua sola esse possunt. Vnde male dicitur, duo centum, uel tria mille, sed bene dicitur, bis mille, bis centum, ter centum, ter mille, et supra mille, id est millia, quod plane substantiuum est, quod nequit iungi cum alio substantiuo. Vnde male dicitur, duo mil

lia homines, tria millia hoīes, sed recte dicitur duo milia hominum, tria millia hominū. Illud autē quod reperitur apud ecclesiasticos, scilicet decē millia talēta, duodecim millia signati, permittatur illis, nobis autem sic dicendū esset, duodecim millia talentorum, signatorū. Præterea dotandū est, quod tantum sub hac uoce nō cōponitur, ut aliqui indocti putant, dicentes ducentū, tricentū. Nam ista sunt sua propria nomina, ducenti ducentæ ducenta, tricenti tricentæ tricenta.

De potior.

Rerum potiti sunt sæpe legimus. i. cōsecuti sunt dominatum, imperium siue orbis, siue urbis, ut Athenienses, Lacedæmonij, Assyrij, Macedōes, romani rerū potiti sunt. In cæteris autem nominibus fere cum ablatiuo, ut potitus imperio.

De nisi.

Nisi, in principio sententiæ indicatiuū desiderat, aliās subiunctiuum, ut Ci. pro Mil. Nisi forte peritamus dementem P. Scipionem Africanum fuisse. Alio modo sic, Vapulabis nisi caucas. In illo superiore, nisi est prope uerbum principale, hic non est.

De quo, id est, ad quem effectum.

Quo per fidem diuitias inueni, inquit Quin. Et iterum, Quo nunc tantum frumenti, quo classem cōmetu grauem. i. quē ad effectū. Semper tamen cum accusatiuo, et sine uerbo, sed intelligitur uis, sic, Quē ad effectum uis esse diuitias? et idem de unde, ut hunc illi ani-

num?supple, putas esse.

De dono.

Dono te hac re. i. ex orno, & dono tibi hanc rem dicimus. Illud tamen primum, proprium est presumij & ex laboribus & ex officijs, & interdum benevolentiae. Secundum uero benevolentiae semper & liberalitatis.

De magna autoritate uir.

Magna autoritate uir, & magne autoritatis uir, raro sine adiectiuo.

De synecdoche, quam fugiunt oratores.

Synecdochen summopere fugiunt oratores. Nō enī dicunt, doleo caput, sed dolēt tibi ilia, & mihi dolet caput, quamuis historici aliquando utātur synecdoche, ut Sal. Hac ex altera parte C. Antonius pedibus æger in prælio adesse nequibat.

De in æs incidi, & non in ære.

In æs incidi aliquid, & non in ære, & contrā, in marmore, & non in marmor. Inscidi autem. i. inscribi, ut sculpi literis, siue quid aliud.

De a gedum.

Agedum aduerbium hortantis est, ut Ci. pro Syl la, Agedum conferte nunc cū illis uitam P. Syl le, populoq; Romano notissimam, & non tantum plus rale, sed & singulare desyderat.

De inest in hoc loco, & huic loco.

Inest in hoc loco, & huic loco, sed secundum primū modum apud scriptores frequentius inuenitur.

ut Cicero, Et quãquã omnis uirtus ad se nos alliciat, faciatq; ut oēs diligamus, in quibus ipsa iesse uideatur, tamen iustitia & liberalitas id maxime efficit.

De comparo hanc rem cum illa, & illi, & similib.

Comparo hanc rem cum illa, et illi, cōfero te isti, & cum isto, coniungo me huic, & cum hoc, accedit huic rei, & ad hanc rem, respondet tibi, & ad te, celo te hanc rem, & de hac re. Commendo tibi hominem, .i. committo. Commēdo apud te hominem id est, laudo. Tu es natus ad laudem, uel laudi. A scribo tibi hoc .i. attribuo & imputo. Timeo te tanquã inimicum, & tibi tanquã amico. Incessit mihi cupiditas .i. subijt. Incessit me ille .i. offensurus me petit & accusat.

De non modo cum duabus negationibus.

Non modo potentes, sed nec inopes hanc ipensam recusarent, male dicitur, quia deest una negatio, quod apparet ex Ciceronis exemplo, qui ait, Non modo quasi uiuus Cæsar leges tulisset, hoc tempore nõ putarem, sed ne illas quidem, quas post mortem Cæsaris prolixas & fixas uidetis. De euenta.

E Venta euentorum euentus, non plus habet

De uenio petiturus, pro uenio petitem.

Apuđ Quin. saepe uenio petiturus, oraturus, pro uenio petitem & oratum. Et alibi ponitur uicimus pro uincemus, ut apud T. Li. Hannibal milites allocutus, inquit, Si tales animos in prælio habebitis, quas hic ostenditis, uicimus, Adeo compertũ habet de uis

etoria, ut non uicturus, sed uictor esse uideatur.

De restitisses, pro resistere debuisses

Restitisses, repugnasses, pro resistere & repugnare debuisses. Prædiceres, pro prædicere debebas. Ex æquaueram pro æquassem ponit Quin. ne duo uerba similiter desinentia ueniant, ut Si perseuerassem duo ex æquaueram, pro ex æquassem.

De sin pro si.

Sin pro si, nunquã nisi in secunda parte collocatur, siue uocali, siue consonante sequente. Teren. Si hoc celetur, in metu, sin patefit, in probro siem. In secunda parte, ubi ferè duorum est oppositio. Tere. Si illum relinquo, eius uitæ timeo, sin opitulor, huius minas. Non nunquã tamen ponitur semel, ueruntamen secundi loci uicem obtinet, ut in Sallust. Imperat ut insidiatores Masinissæ paret, ac maxime occulte, sin id parum procedat, quouis modo Numidam interficiat. i. si potest occulte, sin uero &c. Multi capiunt sin autem, pro si non quod falsum est, nedum stultum.

De ordine numerorum.

Sciendum est, numerum minorem ante centũ præponi, post uero centum, postponi, ut Plato uno & octogesimo anno scribens est mortuus, Isocrates quarto & octogesimo anno eum librum, qui Panathenæicus inscribitur, scripsisse dicitur, uixitq; quinquennium postea, cui magister Leontinus Gorgias centum & septem impleuit annos, intelligendum est dum intercedat copula,

nam ea sublata, ut quisq; numerus maximus est, ita pri-
ori loco præponitur, ut maior es quinq; anis, & etiam
intelligendum est ultra uigesimum numerum, nam de-
cem & septem, decem & nouem, decem & octo, norma
illam quam dixi, non tenent.

De ueni ad me, uenito, uenias.

Veni ad me, uenito, uenias, scribe ad me, scribito,
scribas, scribes, his omnibus indifferenter uti-
mur, negatione tantum ne uenias, & ne ueneris, ne scri-
bas, & ne scripseris.

De an aut ne.

An, aut ne, coniunctiones sunt. Interrogamus eni-
per an, quando de duobus pluribus ut ambigimus, et in
quibus contrarietas quædam est, sed nunquam per aut,
ut Cic. An uero Romulus ille, aut pastores, aut conue-
nas congregasse, aut Sabinorum conubia coniunxisse,
aut finitimorum uim repressisse eloquentia uidetur. Nō
est hic multiplex interrogatio, quasi de horum singu-
lis interrogetur, sed duplex sic, Nunquid Romulus hæc
omnia fecit eloquentia? hæc una pars est interrogatio-
nis, supple an non fecit? et hæc erit alia pars, Item est tu
Stoicus, aut Epicureus, aut Peripateticus, aut Academicus,
& bene dici potest & male. Nam cum constet te
esse philosophum ex aliqua harum sectarum, sed cuius
sis ignorem, male interrogem per aut, cum singulæ hæc
partes singulas habeant interrogationes, ideo per an
interrogandum est, sic, Es Stoicus, an Peripateticus, an
Academicus, nec supplendum est an non, quia unūquod

an, cæteris è contrario respondet, et multiplex est interrogatio. Vtimur etiam an, sine interrogatione interdum ubi aliquid contrarietatis est, ut dubito an uiuat, an mortuus sit. Quod præceptum est de an, hoc quoq; sit præceptum de ne, quæ plærumq; sola ponitur & ut prima parte, ut bene ne an male, sæpe hoc modo, ignoro bene faciam, nec ne, id est, an sic an non. Quidam superuacue anteponunt an, sic. Ignoro an benefaciam nec ne. Interrogatiue uero sic quoq; loq; licet, ut pro Flacco Cicero, Vtrū uultis prætori Placco licuisse nec ne? Sicut multi errant in aut, non uident in quo differat ab an, ita fit in uel, ut est apud Quintil. Querendumq; arbitranter iustum ne sit sacrilegiū appellari, quod obijciatur uel furtū uel amentia, si non ita est, ac si intelligendum sit sacrilegium an non.

De ue.

VE magis ad uel, quã ad an accedit, ut duobus tribusue mensibus, raro reperitur geminatum nisi adiuncta ne, ut Cic. de Ora. Ita iungetis ut neue aspera concurrant, neue uastius deducantur. Veraro geminatur, nisi adiuncta si, ut siue hoc siue illud, aut adiuncta ne pro ut non. De uado in uillã & ad uillã, & similib.

V Ado in uillam & ad uillã, in campum & ad campum. Confero me in uillam, cum illo tamen uerbo confero differentiam habet, dicimus namq;, confero me in uillam & ad uillam. In personis tamen solum

cum ad, ut contuli me ad Catonem, cōtuli me ad patrē, quod factū est propter differentiam alterius significationis, cum significet donationem, ut contuli multa beneficia in Catonem. Non tāta in patrem contuli quam ta ille in me. De nedum & non solum.

NEdum et non solum eiusdem significationis sunt, licet habeant formam collationis contrariam. Nam unum semper est in parte posteriore, alterū in priore, quod ut ita esse appareat, adferamus exemplum. Darem tibi sanguinem, nedum pecuniam, hoc affirmatiue, Non darem tibi pecuniam, nedum sanguinem, hoc negatiue, in quo apparet semper in secunda parte collocandum esse nedum, sed in affirmatione id quod plus atq; uehementius, ponendum est in prima parte. Plus enim et uehementius est dare sanguinem, quam pecuniā. In negatione contrā, Qu. Cur. Flauius ne fugæ quidē, nedum resistendi locum fuerit habiturus. Non solū autem, in prima parte ponitur, ut nō solum darem tibi pecuniam, sed etiam sanguinem. Item non solum non darem tibi sanguinem, sed nec etiam pecuniam. Sed nonnūquā reperitur in secunda parte poni tali modo, Cic. in offi. Ad quod est adhibenda actio quædam non solum. Idem est de non modo & de non tantum, ut Cicero, Huic igitur bono uiro, quē Fimbria etiam non modo Socrates nouerat. Nedum aliquādo ordinatur cum suum utriq; sententiæ uerbum damus, ut funderem pro te sanguinē, nedum tibi pecuniam crederem.

Et multifariam in usu accipitur.

FT solet multifariam in usu accipi, cuius conditio
nis est q; & ab eo composita negatiua, ut nec nes
q;. Capitur enim aliquando pro nam, ut Ver. Audieras
& fama fuit. i. nam fama fuit. Ci. Non solum nobis nas
ti sumus, ortusq; nostri partem sibi patria uedicat, par
tem amici, q; pro nam. Duplicantur enim interdum hæ
cõiunctiones, sed in rebus diuersis uenustius, ut te admi
rantur & ciues & hospites. Poëtæ frequentius quàm
oratores geminant q; ut Ver. Hominumq; deumq; i. &
hominum & deorum. Et quoq; initijs sententiarum con
uent, ut Quin. Et finitæ sunt partes due, quas hæc pro
fessio pollicetur, cuius naturæ est ac & atq; ut Cicero
Ac si uolumus huius rei quæ uocatur eloquentia. Idem.
Atq; cæteri imperatores qui de illo triumpharunt etc.
Interdum quoq; affectui cõuenit, uel indignationis, uel
miserationis, ut idem pro Milone, Et sunt qui de uia Ap
pia loquantur, taceant decuria. Iterum in Philippicis,
Et ad eum legatos de pace mittemus, qui nuntios repus
diuit? Sæpe etiam ponitur ut non copulet, nec affectu
significet, ut Cic. in Catone maiore, Defendi legem Vo
coniam magna uoce, magnisq; lateribus, & uidetis an
nos meos. i. defendi iuuenili uoce ac uiribus illam legẽ,
& sum ita senex, & potest fieri per q;, ut Quanquã te
Marce fili annum iam audiẽtem Cratippum, idq; Athe
nis, abũdare oportet præceptis istitutisq; philosophiæ,
uel & hoc Athenis, uel et id Athenis, uel & quod Athe

nis. De & atq; nec.

I Tem miscemus & atq; nec, nūc ab hoc, nūc ab illo incipientes, ut & pacem respicis, nec bellum gerere potes. Nec & neq; nōnunquā accipiuntur pro nō sequēti enim aut uero, ut neq; enim neq; uero, id est nō, quæ accipitur pro &, quoq; pro etiam. Et, nōnunquā capitur pro etiā, nō tamē apud Cice. sed apud posteriores. Vergil. Natus & ipsa dea. Nec quoq; capitur pro nec etiā, ut Quint. Per solui gratia non potest, nec malo patri. Cicero dixisset, Nec malo quidem patri.

De nam pro autem.

N Am pro autem nōnunquā ponitur in principiis sententiarum, ut in Sal. Cicero, Nam q; in uxore & filiā meā tā petulanter inuectus es. i. q; autem, uelut ad hoc respondeam. Item, Quod autē scribis quod de exitu belli sentiam, magis consilium petere possent, quā ipse alijs dare.

In quo differant nam & namq;.

N Am et nāq; in hoc differunt, quippe cum nāq; soleat & primum & secundum & tertium locum sortiri, nā nō solet, sed semper est prima dictionum, & aliquando accipitur pro autem, ad distinctionem sententiarum, ut Cicero in Sall. Nam quod in uxorem & filiā meā tam petulanter inuectus es, idem ualet ac si dixisset, quod autem in uxorem & c. uel quod uero in uxorem & filiā meā, & c. ueluti sepe incipere solemus, ut idem, quod autem scribis.

Venuste deest nonnūquā uerbum in oratione.

D Esunt nonnunquū in oratione uerba non sine gratia. Plinius posterior, Piscaris an uenaris, an aucuparis, an simul omnia, supple facis. Et Quintili. Si confessionem culpæ meæ exigitis, ego fui pater durus, subintelligitur confiteor, & fui pater durus.

Litera literæ epistola.

V Nas abs te literas accepi uel binas uel ternas uel quaternas. Vnā epistolam uero aut duas, aut tres, nec binas, ternas epistolas. Vbi quoq; sic obseruandum est, neue sic dicamus. Accepi binas literas, quarū alteri respondi, alteri modo respōdeo, sed alteris. Nam cū modo dicitur alteri, subintelligitur literæ. Ad hoc nomē in singulari nō significat epistolā nisi apud Poëtās, sed elementa literarū, ut abc. Dicimus quoq; accepi literas melius quā recepi. Quidā tamē autores utuntur recepi. Cicero aut ferè semper accepi. Poëte tamē in singulari utūtur, ut Ouidius. Quā legis à rapta Briseide litera uenit. In hoc tamē conuenimus, ut dicamus de singulis uel unicuiq; uel utriq; siue singulas literas siue singulas epistolas. Quare aut nō dicamus, accepi duas uel tres literas, ratio est. Nam omnia carētia numero singulari, semper iungūtur cū illis nominibus binus ternus &c. ut supra etiam patet.

De auxilium do, & similibus.

A uxilium do ferōq; dicimus. Opē do non dicimus, sed fero.

De & si, quanq; quis, & licet.

ET si, quanquam, quamuis, licet, eiusdem significati-
 onis sunt, duo tamen prima in principijs duntaxat
 at orationum, epistolarum, librorum semper adsciscunt
 sibi indicatiuum, ut Ci. Et si negocijs familiaribus impedi-
 pediti, uix satis otium studio suppeditare possumus. Et
 in officijs, Quanquam te Marce fili, &c. abundare oportet.
 Alia duo magis postulant subiunctiuum. Nonnumquam
 tamen habent indicatiuum, sed raro, aliquando quamquam,
 & si, tametsi, eodem modo quem de nisi ostendimus,
 a nullo dependet, ut Plin. Dedit enim quantum maximum
 potuit, daturus amplius si potuisset, tametsi quid
 homini dari potest maius, quam gloria, laus, & aternitas,
 hic non possis ponere licet, & quamuis. Olim, nuper,
 pridem, dudum, iamolim, iampridem, iamdudum, &
 tempus praeteritum significant, ut olim seu nuper ueni.
 Interea haec differentia est. Nam olim longius repetit
 quam pridem, & pridem quam nuper, & nuper quam dudum,
 taliter quod dudum certius tempus significat, quam
 caetera alia. Solum enim significat paulo ante, ut dudum
 ueni, id est, iam semi hora, uel hora una. Et nunquam aliter
 accipitur, ut Crassus apud Ciceronem in primo li-
 de orator. Verecundus de hac re iamdudum loquor, cum
 paulo ante loqui coepisset. Iamolim, iampridem, & iam-
 dudum differunt ab alijs simplicibus. Nam in his conti-
 nuatio declaratur, in illis uero non, ut dudum ueni, iam-
 dudum expecto. Iam nuper non inuenitur, & superioribus
 diebus significat, uel tempus ab hinc. Est autem nus-

per nō lōgo tempore à nunc, interdum nō lōgo tempore à tunc, ut Curti. Qui nuper ab Alexandro missi erant. Et sepius pridem, dudum, ponitur cum negatione & cum quā, & cum ita, ut non pridem, nō dudum. Nō ita pridem, nō ita dudum. Olim sæpe ponitur pro futuro. Quint. Sunt clari quoq; hodie eiusdem operis autores, qui olim nominabuntur.

De tantum abest.

Tantum abest, aut unū ut habet post se, aut duplex Cic. in off. Tātum abest ab officio ut nihil officio magis possit esse contrariū, & hoc per unū ut, per duo sic, idem pro lege Manilia. Tantum abest, ut aliquā bonam gratiam quæ fuisse mihi uidear, ut multas etiā similitates partim occultas, partim apertas subeundas mihi esse intelligam. Hæc duo loquendi genera idem significant, etiam potest alterum in alterum conuerti sic, Tātum abest ut officium sit, ut officio nihil magis possit esse contrarium. & possunt exponi per nō solum, aut nō tantum, ut nō tantum officium nō est, uerum etiam nihil magis officio possit esse contrarium.

De cum & tum.

Cum mihi paueo, tum Antipho me excruciat, inquit Teren. per quod declaratur quiddam maius ac uehementius esse in tum quàm in cum. Nam quoties paria sunt, tum adhibemus, ut tum tibi paueo, tum Antiphoni, in qua re permulti falluntur. Quare hoc præceptū sit, quoties reperitur, cum, subiunctiuo coniungi, tunc

significare quamuis, & sequi tamen, ut Cic. Satis ne cōstanter facere uideamur. qui cum præcipi nihil posse dicamus, tamē & alijs de rebus differere soleamus. Cum autem coniungitur cum indicatiuo, ut cum uno uerbo solo, sequi debet tum, ut Teren. Cum mihi pauco, tum Antipho me ex cruciat. De uno uerbo Cic. ad Curi. Qui cū suis uirtutibus, tū uerote filio, omnium fortunā superasset. Et nota q̄ cum semper uult indicatiuum, sed si forte est alius modus, quod tamen perrarum fit, potius erit uinum uerbum q̄ duo, ut idem Cic. Sed cum reliquis in rebus, tum in sermone quotidiano uicissitudinem nonnūq̄ patet, tum & cum indicatiuum ferē postulant, & proprie exponuntur, cum propter iucunditatem, tum propter amorem. i. multum propter iucūditatem, plus propter amorem. Ponitur etiam tum sine cum duplicatum triplicatum, & multiplicatum in rebus paribus, tū interdum accipitur pro aliquando, ut cum hoc tum illud dicas. i. aliquādo hoc, aliquādo illud, uel modo hoc, modo illud.

De quidem.

Q Videm tribus modis accipi solet, uno ad distinguen-
uendum res, unus quidem sic, alius uero sic. Ego quidē
sum Romæ, tu uero Athenis, altero autē quando sequi-
tur exceptio, & tunc semper quidem iungitur cum ille
ut de Off. Cicero. Ab optimis quidem illis uiris, sed non
satis eruditis. Et de amicitia. Qui autem summum bonū
ponunt in uirtute, præclare illi quidem, sed hæc ipsa
uirtus amicitia & gignit & cōtinet. Tertio modo quo

plenus etiam est sermo uulgaris, nullo autem, aut uero, aut sed, aut tamen sequente, sicut & ipsa nonnunquam sine quidem ponuntur.

De quidem, quoties distinguit res.

Quoties quidem distinguit res, potest uti duobus comitibus, scilicet uero & autem, ut unus quidem sic, & alius uero & autem, quādo uero sequitur exceptio præter has duas dictiones superius dictas, pluribus comitibus uti potest, scilicet uerum, ueruntamen, secundum, cæterum, tamen, attamen, ut tu quidem fidelis es, sed lenius tamen & piger.

De uero, autem & porrò.

Vero autem & porrò licet eiusdem significatio nis sint, tamen non eodem modo collocantur, nā porrò potest esse in fronte sententiæ, autem & uero nō possunt, ut (bene enim dicitur) apud Quintilianum. Porrò qui confessum defendit, non absolutionē sceleris petit, quod nō bene dicitur per autem, nec per uero, ut uero qui confessum defendit, semper præcedente aliqua dictione. Porrò raro pro illis duobus ponitur, quāuis idem significet. Vero & autem collocantur frequenter, ut nusquam referant, sed tamen distinguunt sententiam à sententia. Cic. Tribus his temporibus quantū poteris, poteris enim quantū uoles, habent tamen aliquādo apud autores, nescio quid, differentiæ in utēdo. Nā uero recte collocatur post has dictiones, scilicet neq; tū & sane, iā, enī, ut neq; uero, sane uero, iā uero enī uero

At uero autem non recte collocatur, ineleganter enim diceretur, neq; autem, tum autem & c.

De autem & porrò.

Autem rursus collocatur recte post non, ut non autem faciam bene dicitur, non faciam autem male. Sed si postponas negationē, habebit locum, sic, Tibi amicus, assentator uero nō. Porrò significat lōge, certe, postea, ultra. De siquidem.

Siquidem una dictio idem est quod nam, ut Cic. Conspiteor eos nisi liberatores populi Roma. conseruatoresq; reip. fuerint plus quàm sicarios & quàm parasiticos esse. Siquidem est atrocius patriæ parentem, quàm suum occidere. Siquidem quando non est una dictio, facile est internoscere, ut Cic. pro Flac. O morē præclarum, disciplinamq; quā à maioribus accepimus, siquidem teneremus.

De nudius tertius, & similibus.

Nudius tertius & nudius quartus, nec ultra progreditur. Cur enim non habemus nudius secundus? quia uocabulum suum habemus, quod est heri. De die autem qui præcessit hesternū scilicet heri, dicimus nudius tertius, id est, ab hinc tertius, scilicet nūc die tertio, & de die sequenti, cras dicimus, et de die ab hinc tertio, perendie. Pridie, id est, una die ante diem. Postridie, i. una dies post, siue in præterito, siue in futuro. Ut pridie quā intrarem mare serena lux fulsit, pridie quā intres Athenas aquā nō bibas. i. de die præcedenti illū

diem, quo mare Athenasq; intraueras. Item postridie q̄
 mortē pater obiit, epulum feci, & postridie quā ux-
 orem duxero nauigandū mihi est. i. postero die ab illo
 quo pater mortē obiit, aut ego uxorem duxero, uel cū
 genitiuo, ut pridie illius diei, postridie illius diei, quo
 hęc gesta sunt, & cum accusatiuo, ut pridie calendas,
 quapropter nō bene dicitur, pridie & postridie huius
 diei, quia uocabula sua habemus, scilicet heri & cras.
 Ex pridie fit pridianus, sed ex postridie nō fit postri-
 dianus, sed pro eo uelimur crastinus, per quod significa-
 tur nō modo dies sequens hodiernū, sed etiam quēlibet
 alium. Ver. Georg. i. Nunquā te crastina fallat.

De quippe, utpote, profecto, ut, utiq;, nēpe sa-
 ne, certē uel certō, & nimirum.

Quippe, utpote, profecto, ut utiq;, nempe & sa-
 ne, certē uel certō, & nimirum quasi similia sunt in sig-
 nificatione, sanē tum affirmatiue sumitur, ut ita sanē, sa-
 ne, uerō, tum pro ualde, ut Ci. Homo sanē nobilis. i. ual-
 de nobilis, certe quoq; tum affirmat, ut notū est, tū pro
 saltem accipitur, quippe, utpote frequentius caussatis
 ue sunt, & ponuntur pro nam, & ponuntur aliquando
 pro relatiuo, ut ea nos quippe qui nihil cōtemnere sole-
 mus, nō pertimescimus, uel ea nos, utpote qui nihil con-
 temnere solemus, nō pertimescamus. Similiter ponūtur
 sepius cū ista dictione cum, aliquando nō, ut Cic. Quip-
 pe cum uiderem hoīes his circumfluentibus abundare,
 nonnūquā ponūtur sine cū, & sine relatiuo, ut Quin-

tili. Si alienū & ignotam, tamē q̄ cōmunis oīm mortālī
um, quippe sub uno parēte naturæ cognatio est, de ut
pote Sall. Antonius aberat ab illo utpote eger & ia
cēs. Profecto, utiq; certe nimirum, nempe sanē, sine du
bio affirmant, sed profecto & nempe tā in responsione
quā sine solent adhiberi, certe aut sine responsiōe solū,
ut Cic. Quis hæc renunciat, profecto qui interfuit. Idē
Apud quē dico hoc, nēpe apud eū & c. Sanē quando iun
gitur cū adiectiuo, capitur pro ualde, ut sane nobilis. i.
ualde. Interdum cum superlatiuo, ut Suet. in uita Cæsa
ris, Bellum sanē difficilimū, aliquando capitur pro sal
tem. Certe iunctū cum scio & similibus uerbis solet ma
nifestare in o, ut certō scio, sicut dicimus manifesto pro ma
nifeste.

De idem & is.

In hoc pronomine idē adnotauī quiddam dissimile ab
is. Ibi potest addi copula, hic non potest, quod tamen
affirmare non ausim, ut quamcunq; in sedem migrat a
pum rex, in eam & apes ipsæ comitantur, at si dicam in
eandem, tollam copulatiuam sic, In eādē apes ipsæ co
mitantur. Nam idem habet in se uelut u i n copulatiua.

De protinus, continuo, statim.

Protinus, continuo, statim, significant, subito, &
quādo iunguntur negationi (quod pluribus signo
tū est) significant non ideo, ut Quin. Nec id statim legē
ti persuasum sit, omnia quæ autores dixerunt utiq; esse
perfecta, neq; id statim, id est, non ideo, & sic in ceteris
ris. In continuo & protinus eandem uim obtinet inter

rogatio, ut idem, Cōtinuo ne si ille stulte cogitauit, nos
bis quoq; stulte dicendum est, id est, non ideo.

De facio coniecturam, & capio con
iecturam, & similibus.

Facio coniecturam, capio cōiecturam, consequor
coniectura, colligo coniectura, coniectura ducor
coniecturo, coniecto, pro eodem accipiuntur.

De non me fallit, & similibus.

Non me fallit, non me praterit, non me fugit, nō
me capit idem significant, quod non ignoro.

De capio spem de te, & similibus.

Capio spem de te, cōcipio spem, ducor in spem, uo
cor in spem, idem quod spero aut sperare incipio
repono in te spem, plus quā sperare est, nec tantū spē
habere, sed etiam collocare, & in spe reposita conqui
escere.

De in mentem uenit, &
similibus.

In mentem mihi uenit, occurrit, mihi succurrit, subit
mihi pro eodem accipimus.

De tandem.

Tandem ornatus caussa ponitur, & habet ugens
quiddam ac accelerans ferē, & ponitur cum in
terrogatiōe, ut Cic. Quā tandem spe sibi tam audacter
obstunt? & pro Roscio, Cum ab eo quæretur quid
tandem accusaturus esset. Alio modo tādē. i. finaliter
& deniq; ut Vergilius, Iam tandem Italiæ fugientes

prendimus oras. Eiusdem significationis est demum, ut idem. Tum demum optata gemina super arbore sidunt, et idē intelligatur de deniq; sed plerunq; cum sint multa enumerata, nunc subiūgimus deniq; significātes hoc ultimū esse omnium, ut idem ait Cicero, Cū sibi nō multitudinem militum, non idoneos imperatores, non pecuniam pręsto esse uideretur, non deniq; ullam rem quę pertineat ad bellū administrandum.

De habeo.

Habes sententiam Brute de ratione dicendi, hæc habui quę dicerem, hæc sunt quę putavi dicenda hoc tempore, uerba sunt Cic. post materiam aliquā a se tractatam. De quoties, quando, nihilominus.

Quoties, quando, nihilominus pro præterea, aliquādo pro aliter sæpe ab autoribus frequentatū est.

De alter & alius.

Alter alterum impellebat de duobus dicitur, alius alium impellebat de multis dicitur. In plurāli numero magis cum participio conuenit, quā cū uerbo, ut ibant in pugnā milites alius alium impellentes. Idem de duobus, ut prodibant gladiatores alter alterū intuentes, alter ad unum de duobus refertur, siue ad unum duarum partium, & aliquando capitur pro secundo ex pluribus, ut unus, alter, tertius, quartus, si autē loquimur de duabus rebus tertijs, cum demonstratione autē non loquimur per alter, sed per pronomen, ut hūc illi præponam, & nota diligentissime q̄ alius aliquans

do dicitur de duobus. i. quando plures res uni attribuuntur, ut Sal. loquendo de Cæsare & Catone inquit, Genus, ætas, eloquentia, propè paria fuere, magnitudo quoq; & gloria, sed alia alijs, scilicet gloria fuit, alijs. i. Cæsari, & alia alijs, id est, Catoni. Aliquãdo alter de pluribus, ut unus, alter tertius et alter. Sed nobis nõ est permissum sic loqui, ut Pli. li. ii. inquit, De qua ex diuerso conueniunt alteri alterius ingenia, nescio an sit accipiendum sic, unum uni, sicut alter alteri.

Quod tu nec faceres, nec ego permetterem,
non est latinum.

TV nec faceres, nec ego permetterem, non est latinum, cum utrumq; nec, ad illud tu referendũ sit, hoc modo, Tu nec faceres, nec facere posses. Sed si negatio anteponat, bene diceretur, sic, nec tu faceres, nec ego permetterem. Tale est, si quis dicat, potest cognoscere, partim ex aliorum sermone, partim te edocebit ipse tabellarius. Atqui nõ sic Cic. sed anteposuit utrumq; partim, sic, partim potes cognoscere ex aliorum sermone, partim te edocebit tabellarius, quod si nobis incipere à partim licet, ad id tota oratio referenda est, unde incipis ita, potes cognoscere partim ex aliorum sermone, partim ex ipso tabellario.

Puto te cum superioribus literis intellexisse, tum ex his intelligere posse. latine dici, & nõ potes.

Item puto te cum superioribus literis intellexisse, tum ex his intelligere potes, dicendum est ex his intelligi

gere posse. præterea cauendum est, ne cõiungamus uerba quæ diuersam regēdi naturā habēt sic, Tu mihi nec nocuisti unq̄, nec adiuuisti me, nec profuisti, nec ego defendi te, nec adiuui. De diu.

Diu nihil est quā longum tēpus, ut diu nauigauit. i. per longum tempus. Non diu autem recessi, sed dudum, aut nuper. Aliquando tamen capitur loco nominis, ut Diu est. i. longum tempus est. A diu ueniunt diutius, diutinus, & diuturnus. Diuturnus uero significat spacium quod diu durat, diutinus similiter. Ideoq̄; cauendum est ne uerba quæ momentaneam actionem significant, his uerbis applices, quale est. Iā diu publicatū opus, iā diu duxi uxorem, sed dicere debes iam pridem, licet recte dicatur, Iā diu est opus publicatū. De cõpositis à per

Per præpositio nonnūq̄ in malum accipitur, ut per iurus, perfidusq̄; qui iusiurādum fidemq̄; uiolat. Pertinax, q̄ nimis est tenax, perfuga, qui ad hostes trās sit, perfidus, qui in omne scelus est traditus, percitus, q̄ iracundia furoreq̄; est incitatus. peruersus, qui uersatur in malo, & à bono uersus est. perpeffus, laboriose passus, sēpe accipitur quasi per medium. perlucidū, id per cuius medium fulgor emanat. perspicuū, id per cuius medium, licet opertum sit, oculos dimittimus, et per eius medium uidemus, ut crystallus, uitrum aqua & similia. perfluere, per medium alicuius fluere, ut si lagena male materiata maleq̄; compacta sit, perfluit. i. per eius medium humor cunctus influit. perpluere per medi

um alicuius plueret, ut hæc domus perpluit, hoc tectum
 perpluit. Et notandū est, q̄ cū præ in eadē significatiōe
 reperiatur, tamē q̄dam uocabula cū præ iungūtur, nō
 cū per, ut præpotens præcelsus præfulgens prædiues,
 prædulcis prædurus præclarus præcurtus prælōgus.
 Et differt præ à per, quia præ uehementius auget. Nam
 prælongus hō prælonga oratio, quæ enormi longitudi-
 ne est. Aliquoties iūcta cū uerbo pene nihil differt à sig-
 nificatione sui simplicis, ut præcludo. i. claudio præccl-
 lo præmior præcigo. cuius naturæ etiā est hæc præ-
 positio re, ut refeco refido retingo repurgo refodio re
 promitto retineo.

De numeralibus.

VTuntur oratores frequentissime in prosa his no-
 minibus singuli bini terni quaterni &c. in plura
 li numero, & in sua propria legitimaq; significatione.
 Binus enī siue bini, significat singulis binos, uel singulis
 duos. Ternus siue terni, singulis tres. Quaternus singu-
 lis quaterni siue quatuor & sic de alijs. Et hic est pro-
 prius usus. In singulari autē numero, & quidem impro-
 prie, magis poëtæ utuntur, & in aliena significatione.
 Septenus enī gurges, nō singulis septem. sed tantū sepa-
 tem. Et etiā plurali poëtæ hac significatiōe abutūtur.
 Ut Per duodena regit mundi sol aureus astra. Duode-
 na astra. i. per duodecim astra. Utūtur etiam oratores
 frequentiss. necessitatis causa singulari supra dictorū
 nominū. quando loquuntur per noīa carētia singulari.

quæ talia ac sibi similia sunt, Liberi, codicilli, pugilla
 res, nuptiæ, arma, castra. Aut si nō carent, suntq; uel di
 uersi generis, ut nundinum & nundinæ, delictum & de
 licia, uel diuersæ significationis, ut hæc ædes, & hæc
 des, uel diuersi etiam significati, ut epulum & epulæ.
 Necessarium est autem in talibus nominibus dicere bis
 nos codicillos, & ternos & quaternos, non duo, tres,
 quatuor ratione dictante. Nam si de diuersis codicillis
 loquerer, dicendum mihi sit, duos codicillos scripsit pa
 ter, unū ad me, alterum ad uxorem, illud unum & alte
 rum non haberent ad quos referrentur, cum codicillū
 in singulari non reperiatur. Dicendum est ergo unos, &
 si unos, ergo & binos, et sic intelligatur in singulari. Nō
 nunquā oratores utuntur etiam his nominibus in singu
 lari sed per quā raro, ut Plin. lib. XXXVI. Prodigio
 sa sunt, quæ circa hæc tradit Theophrastus, autor alio
 qui grauis, septuageno coitu durare libidinem conta
 ctu herbæ, cuius nomen speciemq; nō posuit. Septuages
 no coitu. i. septuagita coitib. per singulas noctes. Qua
 re ut magis res aperta sit, recenseamus hæc nomina. Di
 cemus igitur in plurali singuli, bini, terni, quaterni, qui
 ni, seni, septeni, octoni, noueni undeni duodeni ternide
 ni quaterdeni quinden deni uel deniquaterni deni
 quini deniseni denisepteni denioctoni deninoueni, Et ui
 ceni uicenisinguli uicenibini uiceniterni uiceni quater
 ni, & ita deinceps. Triceni autem mutat g in c, quadra
 geni quiquageni sexageni septuageni octogeni nō octu

ageni (Octoginta enim dicimus, non octuagita) nona
 geni, centeni, quæ quidem non syncopantur, sicut sequē
 tia, sicut milleni, triceni pro tricēteni, quadrigeni, quē
 geni, sexceni septingeni octingeni noningeni uel nonge
 ni milleni. Quare multi errāt in scribendo treceni pro
 triceni, ignorando triceni pro tricentum esse syncopa
 tū. Et nota quod à prædictis nominibus ueniūt hæc nos
 mina, scilicet binarius trinarius ternarius quaternari
 us, usq; ad mille, quæ quidem noīa indicāt numerum a
 liarum rerum, quæ nō nominantur, nō multiplicationē
 sui ipsorum, ut homo cētenarius, nō q; sint cētum homi
 nes, sed q; habeat cētum ānos. Rursus, nō dicimus cētes
 nariam librā, sed cētuplam, nec cētenarium annum, sed
 centuplum. Recte tamen dicimus centenarium numerū.
 Nam numerus oīa complectitur. Hæc noīa decimus, un
 decimus, duodecimus, & sic ordinatim centesimus, mil
 lesimus, dupliciter exponuntur. Vno modo sic, cētesim
 us, millesimus. i. qui ultimus est ex centum, & ex mil
 le. Alio modo sic, tricesimus, quadragesimus. i. qui con
 tinet triginta uel quadraginta, ut hoc aruum attulit cen
 tesimum fructum. i. fructum centenarij numeri. Et hæc
 ratiōe appellata est quadragesima, q; quadraginta di
 es continet.

Ars ludicra.

Ludicra secundæ declinationis, & nō tertiæ, ut in
 lege illa, Qui artem ludicram. i. iocosam.

De exeuntibus in rius uel in rium.

Nomina terminata in arium, plerunq; significāt locum, ubi aliqua res reponuntur, ut tabulariū locus ubi tabulæ & instrumenta & literæ reponuntur. sacrarium, ubi res sacræ. armariū ubi reponuntur libri, cæteraq; huiusmodi. armamentarium, ubi arma. atramentariū, uasculum quod continet atramentum. calamarium, ubi calami. penarium ubi penus, hoc est, edulia & ad uictum pertinentia, pomarium, ubi poma. ararium, repositoriū æris. i. nummorum, similiaq; rerū pretiosarum atq; opum. pennarium, theca pennarum ubi pennæ reponuntur. uiuarium, ubi continentur uel aues uel apes uel pisces uel feræ, quæ duntaxat ad uictū spectant. Sed hæc quæ sequuntur, aliter capiuntur. Nā donaria, significant ipsa dona. seminarium semen ipsū. plantarium plantam ipsam. carnarium, carnem ipsam. Et sic cauendum est in usu horum nominum. Librarius, qui libros transcribit uel aptat.

De euentu, iussu, permissu.

Euentus, iussus, permissus in singulari, masculini generis sunt, & quartæ declinationis. In plurali neutri, & secundæ declinationis. Tull. Si euenta querimus, quæ exquiruntur aibus.

De adiectiuis in bundus.

Nomina in bundus, ut Casellius iurisconsultus & Aulus Gel. sentiunt, idē significāt quod participia præsentis temporis, cum quadam uehementia, ut uitabundus, i. uitans, moribundus, i. moriens. Vnde pas

tet falsum esse q̄ in se habeant similitudinem, ut vitabi-
 cus. i. j. imilis vitanti. Poterat tamen Aulus Gel. accom-
 modatum magis producere exemplum, quale apud Sal.
 in Jugurt. Ipse quasi vitabundus per saltuosa loca et
 tramites exercitum ducere. Si huiusmodi nomina in bun-
 dus significant similitudinem, quid ita adderet quasi et
 quod similitudinem imaginemque significat.

De ablatiuis in abus nominum
 exeuntium in a.

Hæc nomina primæ declinationis tantummodo fa-
 ciunt datiuum et ablatiuum in abus, dea, filia, na-
 ta, equa, mula, liberta. Cætera autem faciunt prædi-
 ctos casus in is. Cic. ad uxorem et filiam scribens, dua-
 bus animis suis dixit, et Curtius de matre et uxore A-
 lexandri, dominis dixit, et non dominabus.

De adiectiuis in tilis.

Nomina in tilis, in silis, in xilis, plerumque similem
 significationem suorum participiorum retinet, à quib-
 us nascuntur, et in quæ resolvuntur. Vas fictile quod
 fictū est. Pensilis res, quæ pensa est. Flexilis ramus, quod
 flexus est. Et si descendunt à neutris, resolvuntur in par-
 ticipia præsentis temporis, ut aïa uolatilis, quasi uolās.
 Altilia quæ aluntur. Aliquando autem suprædicta om-
 nia resolvuntur in participia præsentis temporis, quæ
 sunt neutra, ut anima uolatilis, quasi uolans, et qui-
 a uolatilia uolucres uocant, qualia uolant, ut altilia aïa
 lilia quæ aluntur. Sed siles lactucæ, quasi sedētes, quod licet

à participio non ueniat, tamen eiusdem naturæ est, cū in significatione consentiat.

De gerundijs.

Differunt gerundia à participijs, quòd ipsa significat rei administrationem sine tempore, illa uero tempus sine rei administratione, ut tenet me occupatio iuris dicendi, gerundium est, nec tempus significo futurum, sed rei administrationem, hoc est, in iure dicendo. Participium est futuri significatiuum sine administratione rei. Multa inueniuntur quæ à uerbis non ueniunt, tamen participijs similia sunt significatione, ut participia in nomen transeuntia, & sibi similia. ut putau ad te scribendum, existimaui hanc rem tractandam, censui tibi illud significandum. i. dignum scribi, tractari, significari, quæ oratio idem ualet, quod scripsi, tractaui, significauit, sed non sine deliberatione tamen & inconsulto. Antiqui autem oratores dicebant, oratum te uelim, rogatos uos uelim, pro eo quòd est, oro & rogo.

De minus.

Minus, pro non semper accipitur, frequentissime tamen iunctum aut cum sin, aut cum quo pro ut, ut sin minus. i. si non, quo minus, ut non, sicut quo secius, etiam pro ut non.

De demum.

Demum iunctum cum is ea id, uel cum ita, accipit solet pro solum. Cice. in Sall. Ea demum magna uoluptas est, Ita demum satisfacias, et quandoq; capitur pro omni

nino, ut Plin. de hirundine dicens. Ea demum sola auiū
non nisi in uolatu pascitur.

De potus & potio.

P Otus uini & aquæ, potio uero à medicis datur &
grotanti, non unquam tamen unum pro altero accipitur.

Quòd omnis genitiuus aut actiue capitur, aut
passiue, aut possessiue.

Omnis genitiuus aut actiue capitur, aut passiue,
aut possessiue. Actiue, ut prouidentia dei, quia
deus prouidet. Passiue, ut timor domini, quia dominus
timetur. Possessiue, ut sedes domini, regnum dei. Vnde
notandum est, ne in his genitiuis utendis decipiamur, &
hi tres genitiui singulares triū pronominiū, mei tui sui,
semper apud auctores accipiuntur passiue, alij uero tres,
scilicet, mis, tis, sis, semper possessiue, quamquā iam ex
oleuerint, ut amore tui facio, i. quia te amo. Ter. Hoc
unum scio, hanc meritā ut memor esses sui. Ex quo patet
non latine dici, mei filius, ut Priscianus ait, nec signum
mei, ut notarij faciunt. Sed tunc recurrendum est
ad possessiua, ut meus filius, signum meum. Tul. ad Att.
Solius enim meum peccatum corrigi non potest. Et in
psalm. Audi uocem meam clamantis ad te. Et in Euan.
Tuam ipsius animam pertrāsibit gladius. Similiter in
plur ali hi duo genitiui, scilicet nostri et uestri, semper
passiue, ut habete curam nostri, sicut nos habemus ue
stri. Non autem nemo nostri, nec nemo uestri. Et notan
dum, & in his genitiuis tam nominum quā pronominiū

est intellectus ambiguus, ut amor dei, charitas patris, suspitio uxoris, dubium est de utro loquaris, an de amore quem deus in nos, an de illo quem nos in se habemus, & sic de alijs. In pronomibus autē faciunt dubitationē hæc quæ sequuntur, quia indifferēter poni possunt, caussa mea, & caussa mei, fama mea et mei, imago mea & mei, potestas mea & mei. Item notandum, q̄ hi gentiui mei, tui, sui, nostri et uestri, siue per se, siue in possessiuis inclusi, nunq̄ sustinent consortiū substantiui, vnde male dicitur, Caussa mei Boni Accursij sic fecisti, & solius aselli tui peccatū corrigi non potest, sed semper abijcienda sunt substantiua. iūguntur autem recte cū participijs, gerundijs, & frequentissime cum his tribus adiectiuis unius, solius, ipsius, ut i exemplis prædictis, sed suu aptius iūgitur cū cuiusq̄, ut uellē nosse quæ sit sua cuiusq̄ sentētia. Multoties tamē iūgitur, & recte quidem cū his adiectiuis duo, tres, quatuor, omnis, plus, & si qua adhuc sunt, ut uestrā duorū uel triū uel oim uel pluriū operam desydero, pro uestrum. Notandū est, q̄ mea tua, sua, & cæ. cum his uerbis interest et refert, nō à parte ante, sed à parte post ordinātur, nō aliter q̄ cum dicimus. hoc interest illius, quasi hoc est officium illius, ita hoc interest mei, si liceret dicere, pro quo dicimus mea. Quare illa uerba personalia esse qs dubitat? Cum omnia sint plena exemplorū, sed sufficiat unū. Ci. pro Plāco. Sed quia mea minus interest, id te forte magis delectat. Ex quo argumēto apertiss. probatur illos genitiua

uos superius numeratos, semper poni passivæ. Vnde illud colligitur ad hanc interrogationem, Cuius hominis est hoc opus? responderi debere, meum, tuum, suum, non meci, tui, sui. Vergil. Cuius pecus? an Melibœi?

De nostras, uestras, cuias.

Nostras, uestras, cuias, non tantum patriam natam nonemq; innuunt, sed etiam partes, et quasi sectas, ut cuiates philosophi uos estis? Stoici ne? an Academicis? an Peripatetici? an nostrates? an Epicurei?

Cum quibus præpositionibus iungatur gerundium.

Medium gerundium iungitur frequenter cum his præpositionibus, ad, ob, propter, inter, in, raro cum ante, ut ego ueni ad te, uel propter te redimendum. Inter nauigandum, pro in nauigando. Ver. Et inter agendum Occursare capro (cornu ferit ille) cauet. Et ad capiendum hostem, et in capiendum hostem, ad te domandum. Vltimo gerundio adduntur hæ præpositiones in, ut in nauigando. Quintil. de apte dicendo. Tul. Quid cogites de transeundo in Epirum, scire sanè uelim. Ex defendendo quam ex accusando haberior gloria comparatur. Cicero. Siue amor, siue amicitia, utrunq; enim dictum ab amando. Plinius posterior, Cum à scribendo uacaret. Quintilianus, Sed ratio recte scribendi iuncta cum loquendo, potest enim poni absolute sine præpositione ut hos accusado, illos occidendo, totam ciuitatem labefactasti.

Hoc gerundium Soluendo, non solum semper ordinatur sine præpositione, significat satisfacere pro eo quod obliges, siue pro pecunia, siue pro remuneratio-
 ne, sed semper uult post datiuum, ut Quint. Pauperi soluendo non sumus iniqui. Notandum quod quodlibet gerundium elegantius potest transferri in participium transiens in uim nominis. Exēplum primum, ut ego sum ibi caussa fruendi principatu, prouintia, siue imperio, gerundium est, et mutatur sic. Ego sum hic caussa fruendi principatus, & fruendæ prouinciæ, fruendi imperij. In plurali similiter molestia educandorum filiorum, locandarum filiarum, colendorum prædiorum. Exemplum secundi, Eo ad salutandum fratrem, sororem, & fidus. Mutatur, Eo ad salutandum fratrem, & ad salutandas sorores, ad salutanda sidera. Exemplū tertij. Tu delectaberis inferendo crimine, seu criminibus inferendis. Item do operam rebus agendis, aiunt agendis esse gerundium datiui casus, & numeri pluralis. Item hæc uerba quæ sequuntur, scilicet loco, mado curo, habeo pro debeo, facio, rapio reseruo mitto res cognosco, emendo consolor, punio (ut aiunt) construuntur cum gerundio sine præpositione. Sulp. Locarent sepulturam faciendam. Suet. Mandabat gladiatores uirapiendos, reseruandosq;. Cic. Literas ad te misit, mittendasq; curauit. Plin. Petis ut libellos recognoscendos emedandosq; curem. Suet. Vt consolandos eos mas

gis imperator quàm puniendos habuerit. i. debuerit.

Quid inter amandum & amatum inter sit.

Inter amandū & amatū hoc interest, q̄ supinum semper ordinatur cum uerbo significante motum, gerū dium non semper. Sal. Legatos ad Iugurtham questum de iniurijs misit.

De infinitiuo modo actiui.

In infinitiuo modo actiui, sic ordinatur. Video te accusatum ire me, nunc presentis temporis est. Video te accusaturum me esse, nunc futuri temporis est.

De infinitiuo passiui.

In infinitiuo modo passiui sic ordinatur elegāter, Video me abs te accusatum iri, in quocūq; uerbo. Video me abs te accusatum esse, in omnibus uerbis, præter illa quæ respiciunt futurum, ut timeo, metuo, uereor, spero, cupio. Quare male dicitur, Cupio culpam meam celandā esse, sed celatum iri, bene dicitur.

De uisu & auditu, quando sunt nomina, & quando supina.

Differentia est inter uisu & auditu nomina, & uisu & auditu supina, & inter cætera similia. Nā quando sunt nomina, regunt casus, & reguntur etiam à uerbo & participio, ut careo toto uisu oculorū, antea priuatus auditu aurium. Quando autem non possunt regere casus, & cætera, sunt supina, ut facilis uisu est, ut uideatur, affabilis dictu, ut dicatur. incredibile memora

tu, ut memoretur, digna' auditu, ut audiatur.

De Participijs cum substantiuantur.

Participia cū substantiuantur, neutri generis sunt
ut accidens, contingens, antecedens, & consequens,
decens, præsens, continens apud rhetores pro firmamē
to orationis, sed oriens, occidens, profluens pro flumie,
confluens masculini generis. Continens pro terra qua
non est insula, ut de Sicilia ad continentē parum inter
capedinis est, & animans foeminiyi generis sunt. Pli. ma
ior libro VI. Alymnum à proxima continente abest. Cū
cero, Requirat atq; appetat, ad quas se applicet sui ge
neris animantes. Nonnunq̄ tamen hoc nomen in neu
tro genere reperitur, sed magis in plurali. Istud partici
pium consonans aliquando capitur substantiue pro li
tera non uocali. Pregnans nescio unde sit participium.

De circiter.

Circiter, ad tempus & ad numerū & ad locū per
tinet, ut circiter Calendas Ianuarias, circiter die
ūm milium militum, circiter decem miliariorum. Cassi
us Hemina, Lapidem fuisse quadratum circiter in meo
dia arce iunctum, candelis quoq; uersum.

De hei & heu.

Hei & heu idem sunt, sed hei cū datiuo, heu cū ac
cusatiuo iungitur, ut hei mihi, heu me.

De en.

En cū nominatiuo & accusatiuo. Eccc apud Rhet
tores, raro cum accō, sed semper cū nominatiuo.

De eccum & ellum.

Ec cum & ellum cum accusatiuo, & resoluuntur per aduerbia, ut eccum Parmenonem, id est, ecce hic Parmeno. Ellū Parmenonē. i. ecce illic Parmeno.

De hac oratione, Me ne incepto desistere? & similibus.

Vergilius, Me ne incepto desistere uictam, Nec posse Italia Teucrorum auertere regem? Cicero, Me miserum in tātas calamitates mea culpa incidisse? In his & similibus orationibus intelligitur, Vere ne ita est, me non posse Italia auertere regem Teucrorum? Plinius iunior, Hominem ne Romanum ita græce loqui? id est, uere ne ita est? Iste est nimis iuuenis ad dandum sibi tale negotium, non latine dicitur.

Male dicitur, Iste est nimis iuuenis ad dandum sibi tale negotium, sed recte dicitur, Iste est nimis iuuenis aut iunior, quā ut sibi detur tale negocium, uel est iunior quā cui tale negocium detur.

De in diem & in dies.

In diem & in dies differūt. Nā in diem, est quasi præsentis diei habere rationem, nihilq; cogitare de crastino, ut Sal. Panem in diem mercari. Sed plerunq; cum hoc uerbo Vno coniungūtur, ut in diem uiuit. In dies idem quod quotidie, sed proprie cū quodā incremento, ideoq; plerunq; iūgitur cū comparatiuo, ut cū in dies malum arctius premeret, aut cum uerbo significante incrementum, ut Liuius, Crescente in dies multitudine. Quæ quidem exempla licet etiam dicere per quotidie.

Et per singulos dies, cum idem significant, ut Cice. ad Atticum, Quotidie uel potius in singulos breuioreſ litteras ad te mitto. Eandem differentiam habent, in hora et in horas, quã habent in diem et in dies, nisi quod nõ cõiunguntur ad incrementum. Cice. in Philip. hæc ait, Nec qui in horam uiuunt, nõ modo de fortunis et bonis ciuium, sed ne de utilitate quidem sua cogitauerunt. Vergil. Gallo, cuius amor tantum mihi crescit in horas.

De propediem.

P Ropediem est quasi prope indies, quãdo hoc fiet.

De in primis.

In primis potens, si de masculo loquaris, intelligitur inter primos, si de fœmina, iter primas, si de neutro, inter prima.

De facio te certiozem.

Facio te certiozem, non certum dicimus, duntaxat in prosa semper per hoc uerbum facio. Similiter in sequentibus orationibus dicimus, Facio tibi gratum, facio ludos, rē diuinam, sacrificium, sollemnitatē, iuriam, nunquã ago dicimus, feci tibi copiam rerum mearum, feci tibi potestatem uendendi res meas, nunquã dedi, aut præstiti copiã, feci lucrum, non autem acquisiui lucrum, fecit urinam, stercus, non autem emisit, feci fugam, q̄ ego fugi alterum, non q̄ alter me fugerit.

De frango.

Fregi nauim, brachium, eleganter dicitur, sed ineleganter, nauis uel brachium est mihi fractum.

Terent. Is nauim fregit apud Andrum insulam.

De accipio.

Accepi molestiam, cladem, contumeliam, uulnus iniuriam, dedecus, ignominiam, non autem passus sum, accepi etiam uoluptatem, gaudium, letitiam.

De conuenit hoc mihi.

Conuenit hoc mihi, aut conuenit hoc nobis. i. de cetero conueniens est. Conuenit hoc inter nos. i. controversia caret. Conuenit mihi hoc tecum. i. sine controversia est inter nos, quod ego dixi. Conuenit tibi mecum. i. sine controversia est inter nos, quod tu dixisti.

Quod uideas, uidere licet, & reliqua pro eodem modo accipiuntur.

Videas, uidere licet, licet cernere, cernere est, pro eodem accipiuntur. Cice. Licet ora ipsa cernere oratorum.

Veni in opinionem.

Venio in opinionem, tam actiue quam passiuè dicimus, Venio in suspitionem, in obliuionem, in uituperationem, semper passiuè accipi solent.

Loco patris.

Habeo te in patrem, tu es mihi in filium, accipio te in fratrem. ut Ex illa hora accepit discipulus matrem domini in suam. Sic loqui placuit ecclesiasticis nostris more graecorum, unde haec sumpta sunt, nobis autem sic loqui licet, Habeo te patris loco, uel pro patre. Tu es mihi loco filij, uel pro filio. Accipio te loco fratris.

tris, uel pro fratre. Si uero de patre et filio loquamur, sic recte dicendum est, Ego ero illi pater, ipse erit mihi filius, non autem, ego ero illi in patrem, & ipse erit mihi in filium.

Quot modis una eademq; res dicatur, quo & quem finem sibi quis proponat.

E Picurus oia terminat uoluptate. Zeno cuncta finit honestate, Hieronymus uniuersa determinat, definitq; indolentia corporis. Carneades singula metitur naturae bonis. Aristippus nil nisi ad commodum suū refert. Pyrrhon nihil relinquit, quod non reuocet ad scientiam, Ille summum bonum in gula constituit. Ego bonū ipsum pono in dilectione dei. Tot igitur uerbis unam eademq; declaremus.

Nihil ad Catonem.

Solēt autores his oratiōibus uti, Caesar et Scipio fuerunt uiri praestantiss. sed nihil ad Catonem. i. nihil ad comparationem Catonis. Quale est, cū subintelligitur pertinet, ut hoc qd ad te? subintelligitur pertinet.

Inter agendum, inter actionem in agendo.

Inter agendum, inter actionem, in agendo. Inter coenandum, inter coenam, in coena, super coenā, inter consultationem siue consultandum, inter consilia siue consultationes, in consulendo siue in consultando.

Facio & afficio.

Facio tibi iniuriam, facio tibi cōtumeliam, afficio te iniuria, afficio te cōtumelia, facio tibi molestiā

nō ita libenter dixerim, ut afficio te molestia.

Memoria teneo, memoriter pronuncio.

Memoria teneo, nō memoriter teneo. Narro uel pronuntio memoriter, non memoria. Complector tamen memoria et memoriter, repeto memoria et memoriter. Est enim memoriter quod literatores nostri imperiti dicunt, cordetenus & mentetenus.

Impono tibi hoc oneris.

Impono tibi hoc oneris, notū est quid significet. i. afficio te hoc onere, impono tibi, idem est quod decipio te. A quo uerbo uenit hoc nomen impostor impostoris, dicuntur enim impostores qui alios uerbis magna pollicentibus, incantationibusq; seducunt, & decipiunt.

Ad me spectat.

Ad me spectat. i. ad me pertinet, ad mortem spectat. i. ad mortē tēdit. Cic. li. 3. Off. Ad extremū si ad perniciē patriæ res spectabit, patriæ salutē antepōnit saluti patris. Quint. Et quod ad pessimū spectat euentum. De cōmitto cum negatione uel quōbre.

Notandum quōd hoc uerbum cōmitto cum negatione sequente, uel quāōbre, siue simili dictiōe semper in oratione accipitur in malam partem, ut Cic. Non committes, ut dicendum sit non putar am. Idem, Cōsiderare debes nihil tibi esse committendum, quāōbre eorum quos laudas, te non simillimum praebeas.

Non me occupato, sed occupatus, latine dicendum est.

ME occupato in negotijs studere non poterā, uel me occupato in negotijs, libertas mihi studendi non erat, rarissime latine sic loquimur, frustra enī ponuntur illi ablatiui, sed hoc modo elegantius, occupatus in negotijs studere non poteram, uel mihi in negotiis occupato libertas studendi non erat.

De intercedere.

Intercedit mihi tecum amicitia, affinitas & necessitudo, id est, amicitia, affinitas, necessitudo inter nos est media quaedam, quæ conciliat. Cato intercessit, hoc est, in medium se uerbis & ui opposuit.

Hic non est cum illo comparandus.

Hic non est cum illo comparandus, melius de minore ad maiorem dicitur, quàm è diuerso, ut Vergilius cum Homero, non Homerus cum Vergilio.

Amare inuicem, mutuo, pariter, inter se.

Amanus nos inuicem, amatis uos mutuo, amāt se pariter. Cum uero adhibemus præpositionē inter, tollimus accusatiuum, qui regitur à uerbo, ne turpe foret si replicaretur sic, Amamus inter nos, non autem amamus nos inter nos, amatis inter uos, amant inter se. Cicero de amicitia, Nec solum inter se diligunt & colent, sed etiam uerebuntur.

Qualiter sit accipiendum, superioribus diebus ueni in Cumanum.

Superioribus diebus ueni in Cumanum, et iterū paucis diebus pontifex factus est, & in futuro, paucis

diebus eram tabellarios missurus, hæc Cicero, & ite-
rum triduo aut ad summum quadriduo periturum, non
est accipiendum per superiores dies, & per paucos die-
es, per triduum & quadriduum. Aliquando in huiusmo-
di genere sermonis omittimus post, sic, intra decem die-
es, quàm uenit, confecit omne negotium. In paucis die-
bus quàm Rhodum appulit, uxorem duxit, id est, post
quàm appulit, postquàm uenit.

Quid est animal nisi corpus cum anima concre-
tum recte dici, Quid est animal quàm cor-
pus, non recte.

Quid est animal nisi corpus cum anima concre-
tum, recte & latine dicitur. Quid est animal quàm cor-
pus cum anima concretum, non recte, adde aliud uel al-
liter, uel secus, & utroq; modo licebit dicere, Quid ali-
ud est animal quàm corpus? uel nisi corpus? Cice. Quid
aliud Gigantum more bellare cum dijs, nisi naturæ res
pugnare? Idem fit per Comparatiuum, Quid est melius
quàm gaudere, uel nisi gaudere.

De præterq; & nisi, & quàm, tantum
& solum.

Præterquàm eandem uim proprie obtinet, quàm nisi,
si, cuius exempla ueluti facilia prætermittamus,
illud tamen unum admonentes, ubi est, præter, ibi loci
habere præterquam, ut nullius rei sum avarus præter
laudem, uel præterquàm laudis, uel nisi laudis, nulli pla-
ces, præterquam mihi, uel præter me, uel nisi mihi, quæ

ditiones exceptivæ sunt, nec orationem unquam universalem esse permittunt, quod etiam facit tantum et solum, solummodo & tantummodo dictiones exclusivæ, præter semper accusatiuo iungitur, nisi & præterquam & quam casus similes referunt.

Hic mihi gloriatur & similia.

Hic mihi gloriatur, ecce tibi Franciscus Marlianus noster, tu mihi semper dormis, ille mihi assidue sedet, ille dativus mihi & tibi, nec ad me nec ad te, nec ad quemquam refertur, sed sic vulgo utimur.

De ausculto.

Ausculto te, id est, audio te, Ausculto tibi, id est, obedio tibi, & sic de audio, ut audio tibi, id est, obedio tibi, sed hoc raro invenitur, quia apud scriptores prosæ orationis tale genus non memini me legisse, inde est quod obedio unum ex compositis ab audio, postulat dativum.

De incumbo remis.

Incumbo remis solummodo dicimus, & sine translatione, cum alijs autem dictionibus tripliciter variamus. Et per translationem, ut incumbo studijs. i. incubo ad studia & in studia. Nam ut remiges incumbunt remis significatur diligentia & conatus, ita cum accuratius quod mente agimus, incumbere dicimur, quemadmodum contrario supini dicentur, qui negligenter agunt.

De oportet legere seu legi libros.

Oportet legere seu legi libros, expedit evolueres seu evolui autores, utile est cognoscere seu cognoscei

plurima, hoc modo per passiuum magis ars grammatae sita, sed per actiuum magis autoritas probat.

De non uidetur tibi quod benefaciam.

Non uidetur tibi quod benefaciam, & mihi non uidetur quod bene loquaris, rusticanus hic sermo est & agrestis. Eruditi enim sic loquuntur, non uideor tibi benefacere, & tu non uideris mihi bene loqui.

De traijcio.

Traijcio exercitum. i. transporto exercitum trans mare, uel trans flumen, traijcio mare uel flumen, i. transeo. Aliquando utrunq; coniunctum, ut **Liuius**, Traiecit copias Iberum.

De do tibi literas.

Do tibi literas tanquam tabellario, do ad te literas scilicet ad te perferendas. Aliquando haec duo coniunguntur, ut **Cicero**, Dedi illi ad te literas, ergo qui mittit literas, dat, cui literae dantur, si perfert, reddere dicitur, sicut ille ad quem dantur, accipere.

De refero tibi.

Refero tibi, id est, narro, refero ad te, id est, consultationem fero. **Vergilius** tertio **Aeneid**. Continuo ad Troiae proceres primumque parentem **Mōstra** deum refero, & quae sit sententia posco. Si in prosa serper cum ablatiuo, de omnibus his referam ad senatum, id est, ad consilium senatorum feram. Aliquando ponitur pro reporto, ut **Quintilianus**, Ad patrem arma non retuli, id est reportavi.

De decet, iuuat, & conducit.

D Ecet, iuuat, conducit proutile est, & habent sua personalia, ut hæ uestes decet nos, cibi isti iuuant te, studia secreta conducunt.

De compos mentis.

Compos mentis, compos animi, cōpos rationis, cōpos sanitatis, id est, q̄ habeo mentem, animum, & rationem, sanitatem, ac compos uoti, cōpos uictoriae, cōpos optati, q̄ hæc opera mea atq; labore obtinui, obitæ neq;.

De uter utrum accusat.

Vter utrum accusat latine dicitur, sed quando cōponitur cum q; aut ne, ordinatur cum hæc dictio one alter, ut Cicero, Vterq; suo studio delectatus contempsit alterum. Quintili. Cum enim uterq; alteri obijciat, palamq; utrunq; fecisse.

Quod neuter neutri non latine dicatur.

DE Neuter Quintilianus, Ita fit, ut cum æquali cuius linguam utramq; tueri cœperimus, neutra alteri officiat, quare male dicitur, neuter neutri bellū intulit, sed neuter alteri. Illud autem Terentij in Phormione, Vter utriq; est cordi, hoc fit more poëtico. Item ut dicimus, Vter utri inter duo, ita quis cui, inter plura, ut Cicero. Quid cui ponendum sit.

Salue tu primus omnium patriæ
parens appellatus.

S Alue tu primus omnium patriæ parens appellatus.

tas, adiuua me tu uir optimus. Et in psalmo. Domine deus noster. In his & similibus orationibus intelligitur relatiuum qui, & uerbum es, ut qui es uir optimus, sed melius totum ponitur in uocatiuo, ut adiuua me tu uir optime.

De tanti & quanti.

Tanti & quanti & ab eis composita tantidem & quantilibet, & quanticunq; & hæc cõparatiua pluris & minoris, sola quæruni in genitiuo casu adiungi cum his uerbis, emo, uendo, mercor, comparo, æstio, taxo, liceor, addico, distraho, metior pro æstimo, constat, conduco, loco, fœneror, pango, paciscor, pango quando facit pepigi, postulo, condemno, & si qua alia similis significationis, ut Ter. in Eunucho, Quid agas, nisi ut te redimas captum quæ queas minimo, & si ne queas paulo, at quanti queas. Ci. Aiebat te tãdem æstimasse, quanti sacerdotem. Iuuen. Quanticunq; domus cõstet. Cic. Non pluris uendo quã alij, fortasse etiam minoris. Alia autem omnia quæcunq; sint in ablatiui, cum prædictis uerbis semper associantur, ut Verg. Vendidit hic auro patriam, dominumq; potentem. Ex animumq; auro corpus uendebat Achilles. Male enim diceretur, uendidit hic patriam auri. Et notandum est, quòd quando prædicta quatuor nomina ponuntur in genitiuo, semper eorum substantiua abijciuntur, unde male diceretur, Quanti pretij emisti. Quoties autem hæc nomina

substantiuis maritantur, formam naturalem & legem
 uerborum custodiunt, excepto tantidem, quod ablati-
 uo caret, ut Iuue. Quāto metiris precio, ut colligatur
 multoties in interrogatione responsionem fieri per dis-
 similem casum, ut quanti emisti? respondetur, maximo
 pretio, eadem tanti & quanti. Et duo positiua magni et
 parui sola in genitiuo iunguntur cum illis geminis uer-
 bis interest & refert, ut magni refert, et parui refert.
 Et non modo id naturæ habent cum his duobus uerbis,
 uerum etiam cum multis alijs, ut magni æstimo, parui æ-
 facio, parui pendo, quantifacio, tantifacio, sed cum hu-
 iusmodi uerbis nonnunquam alia nomina iunguntur, ut
 plurimi æstimo.

Meo nomine.

Meo noīe, tuo noīe, hoc nomine, pro mea tua hac
 causa, hoc est respectu, capiuntur. De uelut et sicut
Velut, ueluti, quasi, tanquā, ceu, proprie imagi-
 nem innuunt, sicut & sicuti similitudinem, exem-
 plum, Tu irasceris tanquā leo, quasi canis, uelut ur-
 sus metaphora est, Tu irasceris sicut, uel sicuti leo, com-
 paratio est, ibi enim dico te leonem, hic autem te leoni
 similem. Ut & uti communia sunt, & ad metaphoram
 & ad similitudinem, ideoq; his recte utimur in utroq;
 ut, Nec ignoro igitur quos transeo, neq; uti damno, ut
 qui dixerim esse in omnibus utilitatis quid. Ut etiā nul-

toties ponitur pro quàm uel quantum, sequente ita uel non. Ci. de ora. Hoc ut breuissime dici potest, ita à me dictum est, ut in quantum.

De quòd & quo.

Nemin dubium est, q̄, resolui pro quia, &, quo, pro ut. His dictionibus quod & quia causa efficiens demonstratur. Istæ autem quo & ut cõpetunt causæ finali, exemplum, non castigo te, quòd odio habeam, sed quo te meliorem efficiam. In primo membro est causa efficiens, in secundo finalis. Mutemus iterum causas sic, Non castigo te quo uoluptatem ex cõtumelia tua cõtraham, sed quòd meliorem reddam. Vbi est quòd, illic potest poni quia, & ubi quo, illic ut, Quare in his dictionibus utendis, cauendum est quàm diligentissime.

De duntaxat.

Duntaxat licet idem penè significet quod solũ, tamen ferè aliter in oratione disponitur, nec recipere solet post se, nisi raro illa, sed etiam, ut solum, ut tantũ, ut modo faciunt. Cicero de Oratore, Ita loquemur, ut ea tradamus duntaxat ei, quæ nos usus docuit. Quintilianus in undecimo, Ergo cum iudex in priuato dicere de causa iusserit, leuiter esse consurgendum duntaxat in iudicijs. Titus Liuius tamen libro quadragesimo sexto sic hac dictione semel usus fuit, Nec animũ duntaxat nobis fidelem ad bonum præstitit, sed omnibus interfuit bellis quæ gessistis, sed hoc, ut dixi, parrarum est.

De quando quidem, & quando, & quatenus.

Quando quidem & quando idem significant, & significant quoniam. Quintilianus, Quādo igitur orator est uir bonus, is autem circa uirtutem intelligi non potest. Eiusdem significati est quatenus. Plin. iunior. Et quatenus negatur nobis diu uiuere, relinquamus aliqd quo nos uixisse testemur. Sed Cice. dixit quatenus pro inquantum, sicut eatenus pro intantum, ut in Lelio, Luendum est, quatenus amicitiae tribuendum est.

De igitur, & ergo, quare & quamobrem.

Igitur atq; ergo breuioribus adhibentur conclusi-
onibus. Quare quamobrem maioribus.

De adeo, usq; adeo, usq; & tanto.

Adeo, usq; adeo, usq; eo significant in tantum, nō
nunquam sequēte ut, ut *Quin.* Nusquā adeo pro
nobis sollicita lex est, ut quod praestat, extorqueat. Nō
nunquam ponuntur sine ut, & multi exponunt pro ualde.
Ut *Teren.* Iuuenem adeo nobilem. i. ualde. *Ver.* Usq;
adeo turbatur agris. De quin & quinetiam.

Quin capitur pro quinetiam siue pro atq; etiā,
quin pro ut non, & tunc desiderat uerbum subiuncti-
uum non principale. *Ver.* Hic tibi ne qua morae fuerint
dispendia tanti, *Quin* uatem isanam aspicias, *quin* pro
cur non, semper interrogatiue, & per indicatiuum. *Ci.*
pro *Rab.* *Quin* cōpescitis istā uocē indicem stultitiae, te-
stem prauitatis?

De secundum.

Secundum capitur his modis pro iuxta, pro post, pro
 eo quod est pro, & pro in, quorum omnium legens
 do exemplum inuenies, ut secundum te litem do, secun-
 dum me iudica, id est pro me, & secundum quietem. i. in
 quiete somni, secundum Platonem, secundum Pythago-
 ram, sensus hic notissimus est.

De iam & iametiam.

Iam aliquando capitur pro tunc, aliquando pro prae-
 terea, quasi modus quidam inter sententias. Vergil.
 Iam maris immensi prolem et genus omne natantum. Iam
 uarias pelagi uolucres. Idem efficiet iunctum cum ues-
 ro. Iam uero urbibus constitutis. Iamiam de futuro pa-
 lam est, quid si significet, ut iamiam adierit, & de praesent-
 ti, licet ad futurum resoluat, Iamiamq; manu tenet
 & premit hasta, quasi nunc nunc tenebit. Per miseratis-
 onem & indignationem, et per exhortationem capitur
 multoties.

De tantisper & dum.

Tantisper ferè postulat post se dum pro donec si-
 ue quandiu. Nam & donec duobus modis accipis-
 tur, Dabo operam uoluptatibus, donec moriar. i. usq; ad
 mortem, & dabo operam uoluptatibus, donec uiuo, id
 est, quandiu uiuo, eiusdem naturae est dum, ideoq; in pri-
 ore sensu amat subiunctiuum, in posteriore indicatiuū
 more donec, ut Cic. Deinde est in carcerem ductus, ut i-
 bi esset tantisper, dum aculeus in quem deferretur, cō-

pararetur. Sunt tamen qui pro tātummodo accipiunt. Sunt etiam qui pro interea, cætera quoq; sic à per composita ad temporis breuitatem referuntur, parumper paulisper, aliquantisper.

De ferè & temere.

Ferè multoties accipitur pro penè, sed significatio est paulum absuit quin, ut ferè in manus hostium incidi. i. paulum absuit quin in manus hostium iciderè. Pro ferè accipitur temere apud omnes post Cic. natos, ut Quintilianus, Illud ingeniorum uelut præcox genus, non temere unquam peruenit ad frugem.

De citra, quoties, interim, proculdubio, & obiter.

Citra pro sine, ut ibi, plusq; si separet usus sine doctrina, quam citra usum doctrina ualet. Quoties pro quādo. Interim pro aliquādo. Proculdubio sine dubio. Obiter interea.

De hoc magis, & eo magis.

Hoc magis, & eo magis, idem est quod tanto magis. Item quo magis, idem quod quanto magis.

De itidem & item.

Itidem & item significant id quod similiter.

De ita & itaq;.

Ita & itaq; quiddam simile habent. Itaq; due dictiones sunt.

Cur ab itum fiat atio.

S Vpina uerborum primæ cōiugationis in itum, uel in etum non faciunt uerbalia in initio, uel in etio, sed in atio, ut uetitum uetatio, cubitum cubatio, nō cubitio, frictum fricatio non frictio, &c. præter seco, quod facit frequētius sectio, q̄secatio. De nunq̄, nequaq̄ et nuspiā

N Vnquā pro nequaquā, & ipsum nequaquā, & nuspiam simplicem negationem indicant, ideoq; uno uerbo contenta sunt, ut nequaquā ueniam, nec ubi non simplicem, ideoq; duplex uerbum postulat, uolo nec ubi mihi obuius fias, id est, ne alicubi.

De perinde, & proinde, & subinde.

P Erinde significat ita, et frequētissime flagitat post se ac si, ut fac perinde, ac si tua res esset, et aliquādo postulat quā præcedente negatione, ut Suet. de uita Domitiani. Nulla tamē in re perinde motus, q̄ responso Aschitarionis mathematici. Proinde idem est quod in deo. Subinde reperitur pro deinde, & pro identidem, siue frequenter cum quodam interuallo.

De bene & male.

B ene & male, optime & pessime multoties accipiuntur pro ualde.

De intra & infra.

I ntra et infra differunt, nam intra ad numerum et ad spaciū refertur, ut intra uiginti dies, & intra muros, nō autē infra uiginti dies, uel infra muros dicimus, infra ad dignitatem & locum, ut infra dignitatem

mea est & infra tectum. i. subter tectum. deniq; intra
habet relatiuum extra, infra uero habet supra relati-
uium, super quoq; relatiuum habet subter.

De ultro citroq;

Vltro citroq; in factis & in dictis. Cice. in sexto
de R. P. Multisq; uerbis ultro citroq; habitis. il-
le nobis consumptus est dies.

De uicissim, inuicem, mutuo.

Vicissim, mutuo, & inuicem pro eodem accipi so-
lent, ut Cice. Fac me mutuo diligas. i. fac ut mihi
in amore respondeas, uel fac me uicissim uel inuicem di-
ligas. Capiuntur aliquādo & praesertim uicissim apud
Cic. & scē apud maximos autores in alio significato
pro secundo loco, siue è diuerso, uel è contrario. Plinius
posterior, Habes res urbanas, inuicem rusticas scribe.

De iterum.

Iterum refertur ad primam uicem, non tantū ad po-
steriorem, nam iterum uoco te. i. iterata uice, sed ali-
quoties capitur pro è contrario, sicut rursus.

De antehac & posthac.

Antehac & posthac, id est, ante hoc & post hoc tē-
pus.

De deinceps.

Deinceps pro dehinc, seu deinde, et pro gradatim
dicitur.

De A.

Inter aduocatum & patronum.

Aduocatus & patronus sic differunt. Aduocatus

est, qui alterius causam agit, aut qui paratus sit defendere. Patronus autem qui agit causam accusati in criminibus, in alijs autem rebus, ut mutuis depositis, locato, conducto, similibusq; tam actor, quam defensor, solet appellari patronus.

Inter abdicare, & exheredare.

Abdicare est expellere filium à bonis uiuente patre. Exheredare uero post mortem, sed abdicare est grauius, quod etiam in se exheredationem continet. Inter ambitionem & ambitum.

Ambitio est quedam cupiditas præter modum honoris aut laudis. Ambitus est in actu, nam qui largitur pecuniam, aut populo muneribus laudibusq; blāditur, aut cæteris artibus, quæ legitimæ nõ sunt, ad publicos honores tendit, ambitum cõmittit, cuius similis est, quã hodie simoniam uocamus, à Simone mago, nisi q; simonia tantum est in rebus sacris, ambitus & ambitio ab ambio ueniunt, id est, circuncæo, ambitiosus ab ambitio, ambitus nonnunquam pro effectu ambitionis, siue pro specie quadam fauoris & quasi capiendæ misericordiæ, ab hoc etiam ambitiosus.

Inter arborem & fruticem.

Arbor à frutice differt, ut frutex ab herba, est enim frutex quæ ad iustam magnitudinem arboris non assurgit, & statura similis multis herbis, & nõ demoritur, nec arefcit herba, sed perennis est. Inter fru

tices quoq; est soboles illa arborū & plantula. A frutex uenit fruticor, aris, quasi fruticem renasci ex arbore. Nam quod sepe legimus fruticari pilum, translatio est à fruticibus.

Inter acinos & baccas.

A Cinos inter et baccas hoc interest, quod acini inter fructus minutiores arborum fruticū ue denarius nascuntur. Bacca uero dispersius & rarius, inter acinos enim annumeratur uuae grana, hederæ, sambuci, grana ebuli, grana mali punici, addo etiã morū, & quæ quid his simile est. Inter baccas uero fructus lauri, oliuæ, corni, loti, myrti, lentisci, similiūq;. Supra hæc, poma dicuntur, quibus tantum uescimur, Cerasum siue cerasium, & prunum, & mespilum, poma non acini uocantur, nec bacca, Glans in numero istorum non uenit. Syluestris enim & pastio pecorū est. Castanea in nuce referatur, sicut pinus, auellana, & amygdalus, iuglans, & si qua sunt his similia, nec poma dicuntur, sed nuce.

Inter actorem & autorem.

A ctor & autor ita differunt, quod actor dicitur orator, qui agit causam, & qui gestum uultus et corporis agit. Autor idem est, quod factor. Unde poetæ ceterosque operum conditores, autores uocamus, & denique qui facit aliquod opus, qui egit bellum, egit pacem, et quamcumque aliam rem, autorem dicimus. Autor præterea significat hominem, in quo est uis, potestas, siue dignitas, uir

tus, qua sua interposita autoritate, pōt facere rem auctenticā. Olim duces militū uocabātur autores, unde aucturo, as. i. obligo et subiectū facio; ex quo fit autor amētum, quod est quasi stipendiū quoddā & pretium cuiusdā militiæ ac pugnæ actionisq;. Vnde Cic. Quorū ipsa merces autoramentū seruitutis est. Sen. li. VII. epi. Nalū sine autoramēto malum, auaritia pecuniam promittit, luxūria uarias uoluptates, ābitio purpurā et plausum, & ex hoc potētia, & quicquid potētia potest. Ex quo patet nihil habere commune cum augeo, nec cū auctio, quod probatur. Nam auctio est uenditio quædā in publico, & hinc anctionari publice subhasta uēdere ea quæ ad supellectilem spectant. Differunt autem auctio uel auctus ab haustu, quia diuersam originē sortita sūt. Auctus enim est incrementum ab augeo descendens, ut & haustus ab haurio. Inter auem & uolucrem.

a Vis est quæ oua parit, pennisq; prædita, uolucris est quæcunq; uolat, ut auis, apex, culcx, &c. præter uinum uespertilionem, quæ utroq; caret, quatuorq; pedes habet.

Aceruus, strues, strages, sarcina, quid sint.

a Ceruus est quarumlibet rerum congeries, strues autem congeries lignorum, strages autem cadauerum interfectorum, uno in loco ac proprie iacentium multitudo. Sarcinæ utensilium, & eorum quæ ad cultum & ornatum, & ad cæterum usum pertinent.

Res enim nostræ domi cistis capsisq; compositas etiam sarcinas uocamus.

Inter amorem, charitatem, & penuriam.

A Mor genus ad oia pertinēs, charitas species ad homines tantum. Charitatem etiam pro penuria frumenti & annonæ accipimus. penuriam pro uini, & quæ, pabuli, pecuniæq; uirorum, cæterarumq; huiusmodi rerum.

Affectus & affectio.

A Ffectus & affectio idem sunt, est autem affectus pars illa animæ quæ è regione rationis est. Quicquid enim in anima præter partem illam memoriæ, rō nō est, affectus est, & rursus quicquid non affectus, ratio. Ab hoc fit affecto, etas, etare.

Annus.

A Nnus uno modo accipitur pro spatio unius anni, alio modo significat anniuersarium, quod singulis annis uenit.

De appeto & expeto.

A Ppeto cum affectu qualiacunq; expeto cum ratione honesta planeq; bona. Quare non bene dicitur, Bonum est quod omnia appetunt.

De assurgo.

A Ssurgunt sani ut stent, aut ut domum eant, assurgunt ægroti ut sedeant, aut ut cubito innitantur, utroq; modo alterius in honorem, aut officij aut beneuolentiam.

tiæ causa hoc agentes. Ideoq; ferè adiungitur datiuus,
ut aduenienti magistratui omnes assurgimus.

Audire & exaudire.

Audire & exaudire indifferenter pro duplici signi-
ficatione ponuntur. Vna pro eo quod est, auribus acci-
pio. altera pro eo quod est, audita cōcedo. Audire tamē
frequenter accipitur pro eo quod est, credo, accedo,
pareo præcipienti. Audire insuper pro fateor, quod est
idem quod cōcedo, ut superius diximus, ideoq; sæpe sic
legimus, audio, & fateor, quasi posterius declarat pri-
mum.

Inter amare, & diligere, &
adamare.

Amare & diligere in hoc differunt, qd plus quidem est
in amo quàm in diligo, ut Cic. Sic igitur facies, & me
aut amabis, aut (quo contentus sum) diliges. Ad amo is-
dem est quod amatorie amo.

Inter agere, habere, & refer-
re gratias.

Agere gratias est uerbo, quod quidam barbare
dicunt regratior. Habere gratias est in animo. cū
in mente habeo gratificandi acceptum beneficium. Re-
fero gratias, siue reddo gratias, est factio, ut si à te pe-
cunia aut patrocinio leuatus sum, uicissim à me aliquo
modo subleueris. Cæterum frequentius est refero gra-
tiam, quàm habere gratiam. Item frequentius habeo gra-
tiam, quàm ago gratiam. Vix enim dicitur ago gratiã,

sed ago gratias, & raro refero gratias, sed gratiam
dicimus. Item ago grates, sed hoc sepe apud poetas.

De assentari, adulari, & blandiri.

assentari, adulari, & blandiri ita differunt, q̄ assen-
tari est insidiosè & falsò quempiam laudare. adulari
uero, inseruire & captare fauorem quoquo modo uel
uoce uel gestu. Blandiri proprie ad tactum pertinet, et
per abusionem ad alios sensus transfertur, nonnunquã
etiam ad animum. ut Quintilia. Blandiar iudices pau-
lisper calamitatibus meis. Blandiri nonnunquã capi-
tur pro adulari. Præterea blandiri et adulari etiam in
muta animalia cadunt, ut patet in cane, assentari uero
non.

De aduersor & auersor.

auersor tibi, & aduersor te dicimus, De primo
nihil dubij est, secūdum uero idem significat quod præ-
tædio ab aliqua re quã detestamur, uultū auertimus, ut
in Deut. Gentes quas dominus auersatur. i. detestatur,
abominatur, & a quibus præ odio uultū auertit.

Assseuerare quid sit.

assseuerare, est inter ipsa argumenta probationes
q̄ admiscere uim animi motumq̄. Quod declarat Qui-
tilianus, cum inquit, altera ex assseueratione probatio
est. Ego hoc feci, tu mihi hoc dixisti, & ò facinus indig-
num.

De admoneo & amoueo.

a *Amoueo manum. i. appono manum. amoueo. i. remoueo. aduerto oculos mentem ue. i. conuerto. auersus. i. oppositus obiecto pectore. auersus, terga ostendens, ut Tul. Et aduersus & auersus impudicus es.*

De *alumnus.*

a *Alumnus significat eum, qui ab alio alitur. Id secundum Nomen Marcell. etiam significat eum qui alium alit.*

De *armiger.*

a *Armiger est qui in praelio gerit tela domini sui, ut scutum, arcum, lanceam, & huiusmodi.*

Auspicium.

a *Auspicium est uel a pastu auium, uel ab inspectio-
ne auium, quod consul antequam iret in expeditionem, ca-
piebat, hinc dicimus auspicia. i. ductum & principium,
quae a solo duce capiuntur. Et hinc auspicari, non mo-
do auspiciam capere, sed etiam incipere. Et auspex, qui
praerat nuptijs celebrandis pro uxore.*

De *accipio pro capio.*

a *Accipio pro capio aliquem conuiuam in domum meam honoris & amicitiae gratia.*

Accusare.

a *Accusare est uel apud iudices, uel apud alium quem-
uis, etiam apud illum ipsum quem accusas, & significa-
re ac ostendere aliquem peccasse. Incusare uero res
prehendere mores alterius, & plerumque cum querela,
quod ab illo iniuria sis affectus, & ita capitur apud*

Verg. Terentium, Casarem, atq; cæteros autores. Vnde adparet accusare non esse maioris de minore. Incusare uero, minoris de maiore, ut Seruio placet.

Arcere, abigere, abigei.

a Rceo idem est quod ueto, prohibeo, cuius cõtrarium est abigo, quod significat à loco fugare, atq; expellere, ut abige muscas, abige capras ab hortis. abigere etiã significat tollere furto & latrocinio. Vnde abactores uocantur pecuuariorum animalium fures latrunculi ue, & hic abigeus abigei pro eodem.

Ager, fundus, prædium.

a ger territorium est, aruum est cui semen datur. Fundus est possessio rustica, ut prata, uineæ, pascuatores, aucupatoria, et sic de alijs mult. Prædium autẽ est possessio rustica & urbana. Vnde patet q, fũdus est species prædij. Possessio etiam tabernas & hospitia significat. Fundum neutri generis, aliud est quàm fundus. Est enim fundum ima pars rei, proprie aliquid liquoris intra se continens, aut ad continendum facta, ut dolium, ut nauis, ut alucus, uel lacus, uel fluuij, uel stagni uel maris. Fundamentum, ut omnibus patet, aliud est quàm fundum, ad quod pertinet fundare, sed fundare & fundamenta iacere in hoc differunt, quod fundare est ualidis fundamentis fulcire, fundamenta uero iacere, quasi qualiacunq; fundamenta facere, & quodã modo rei principium.

De apud & penes.

a Pud te & penes me, in hoc differunt, quòd alterũ personam & locum significat, ut apud Platonẽ apud forum, alterum personam & dominium & potestatem, ut pecunia est penes me. i. in potestate mea, siue dominio. Aliquoties penes trãsfertur ad res, ut res uel uituperatio, periculum seu commodum penes te est.

De acceptilatio & hypotheca.

a Cceptilatio & hypotheca in hoc differunt, quòd acceptilatio est omnimoda liberatio, & contingit, licet pecunia non sit soluta. Hypotheca non aliter q̃ si pecunia soluatur, &c.

Accedere.

a Ccedere est adire atq; appropinquare, ut accede ad ignẽ, unde accessus. Eius contrarium est recessus. Accedere alio modo est adiungere, uel augmentare, ut calamitatibus meis pondus accessit, uel ad calamitates meas. vnde accessio, eius contrarium est remissio.

De bellum & praelium.

Bellum est cum ipsa pugna, tum totum tempus, quo in militia sumus, quam illiterati guerram uocant. Praelium est ipsum certamen, quod etiã citra arma fit, interdum est nudis uerbis.

De bene mecum agitur.

Bene mecum agitur. i. in bona conditione sum. Item præclare tecum agitur, melius cum omnibus age

retur, si paruo contenti essent, & ita de alijs multis. Et
contra, male mecum agitur. i. in mala conditione sum.

Bonum & bonitas.

B Onum generale nomen est, honesta pariter atq; u
tilia complectens, ut bonū animi, bonū corporis,
bonū fortunæ. Bonitas idem est quod benignitas. A pri
mo fit bonus uir. i. iustus, & exequens officij sui. A secū
do, bonus pater, bonus deus. i. benignus & clemens. Ali
quando unum pro altero sumitur. Est autem & alia bo
nitas non ex industria ueniens, sed ex natura, quæ uoca
tur dos naturæ. Nonnunquàm & bonum ad naturā uir
tutis & bonitatis accedit, nam cum dicimus de æquo et
bono, nō de rigore iustitiæ, & de summo iure loquimur
sed quasi de bona æquitate.

Buccam & buccas pro eodem accipi.

b Uccam & buccas apud autores pro eodem acci
piuntur. Ea enim pars quæ uēto inflari solet, buc
ca uocatur, gena uero membrana illa & quasi uestis tā
superior quā inferior, qua oculus integitur & operi
tur, ambitus extremæ genæ superioris, uocatur ciliū,
unde & supercilium, mala uero illud intra genam infe
riorem & buccam, quasi rotundum in speciem mali, cu
ius interior pars quæ oris hiatū afficit, ubi molares af
fixi sunt, maxilla dicitur, & dens intimus ipsi genæ af
fixus, genuinus dicitur. Labia dicuntur illa, quæ tam in
terius quā superius ceperunt dentes. Mala aliquoties

pro gena accipitur, & gena pro oculo, continens pro contento, ut Quint. de cæco loquens, Illa perpetua nosste clausæ genæ non custodierunt.

Cœnaculum, cœnatio.

C Oenaculum uno modo est locus ad cœnandum in loco superiore. Alio modo pro parte superiore domus accipitur. Cœnatio locus ad cœnādū, sed in imo.

Crepitus, fremitus, murmur.

C Repitus sonus est uiolentus, à quo uenit increpō, quod est cum eruptione & immani sonitu reprehendere. Cymbala tympana q̄; crepitant, unde fit crepitaculum. Tuba, cornua, similiāq̄; crepant, siue crepitant. Crepitus significat turpem sonum speciali uocabulo. Strepitus proprie est sonus pedum ambulantium, appellabitur etiam fastus et pompa diuitiarum, strepitus quasi à strepitu comitantium. Fremitus est tā sonus fluctuum in alto mari, quā murmur in populo. Stridor est acrior & quasi sibilans collisio.

Cervix, iugulus, collum.

C Cervix posterior colli pars est, unde origo est omnibus neruis. Iugulus anterior, unde uox halitus q̄; procedit. Collū oēs partes in solidum cōplectitur, & quoniam in iugulo mortifera statim plaga est, à ueteribus dicebatur petere iugulum, ferire iugulum, pro eo quod est, petere mortem, inferre mortem.

Condictio & conditio.

C **O**ndictio à condico nascitur. Conditio à condo.
 Illud rarius est. Conditio uero multi his temporibus male ut plerūq; usurpant, accipientes pro mentis qualitate, ueluti illud, hic est homo mansuetæ & bonæ conditionis, quod antiqui dicebant mansueti & boni ingenij. Nos quoq; mansueti animi, mansuetæq; mentis, unde latine dicitur homo bonæ conditionis, si ad fortunas referatur, non si ad mores. Aliquando capitur pro pacto, et tunc iungitur cum his uerbis, offero, fero, pono, accipio, ut apud Terentium, Accepit conditionē, id est, pactiōni prōmissiōniq; assensit.

Catuli, pulli, fœtus.

C **A**tuli proprie sunt filioli canum, et plerūq; sūt ferarum, siue immanium, siue mitium, serpentū quoq; immaniumq; piscium qui non edunt oua. Pulli uero sunt pecudum. Fœtus auium & piscium, quanquā & hoc generalius nomen est, unde fœtificare pro parere, & fœtura pro partu ad omnia animalia uita pertinet.

Conciuis & conterraneus. Commilito,
 & condiscipulus.

c **O**nciuis qui eiusdem ciuitatis est, conterraneusq; eiusdem terræ. Similiter socios in militia commilitones appellamus, in schola cōdiscipulos, & sic de cæteris omnibus.

Corporeum.

c Orporeum est existens ex materia atq; substantia corporea, ut domus, fundus, mancipia uero corporalia sunt, non incorporata.

Capitale.

c Apitale odium, supplicium, morbus, qui caput alterius petit. Capitalis autem homo, uitium, peccatum, nō quōd petat alterius caput, sed propter quod caput promittentis uel committentis peti debeat ad poenam.

Crudus.

c Rudus uocatur, qui habet cibū in stomacho difficile digestibilem. Sed per translationem hominem crudum appellamus, qui est truci aspectu, cuius oculis nostri offenduntur, prout stomachus crudelitate cibi.

Corpulentum.

c Orpulentum hominem potius quā, ut aliqui dicunt, carnosum.

Coniurare & conspirare.

c Oniurare & conspirare tam in malum quā in bonum accipiuntur, de malo notum est eruditis, in bonum autem, ut Mutius Scæuola ad Porcennam regem inquit, Trecenti coniuramus principes inuentus Romanæ, ut in te hac uia grassaremur. Et Cicero ad Cæsarem pro Ligario fratrem conspiracyonem dixit, quasi unanimatem, ideo coniuratio sæpe in bono accipitur.

Cordi est, & in animo est.

C Ordi est, & in animo est, differunt. Illud est delectat, & placet, ut Terentius, Si tibi hæ nuptiæ sūt cordi, hoc uero idem est quod atq; constituo.

Compertum & exploratum.

C Compertum est mihi, & exploratum est mihi; idē est quod scio per inuestigationem.

Certum est.

C Certū est non solum accipitur pro manifestū est, sed etiam pro deliberatum & constitutum. In secundo significato plærunq; adiungitur datiuo cum infinito, ut certum est mihi ire in Italiam.

Consulo te & tibi.

C Consulate. i. consilium peto à te, uel interrogo, et inquirō, consulo tibi. i. consilium do tibi & pro uideo tibi, sed hoc frequentius in rebus, ut cōsulo uitæ, cōsulo salutī. In plurali autem interdum capitur pro cōsulto, quando nō regit casum post se, ut fœneratores consulunt. i. consultant, seu deliberant. Ex cōsulto duo nascuntur, consultor & consultus, consultor accipitur tam pro eo qui aliū consulit, quā pro eo qui alij consultat. Consultus est homo prudēs & sciens, dignusq; à quo cōsiliū petas.

Circumsto, & circumsisso.

C Ircausto & circumsisso utrunq; facit circumsteti, sed primum pro circundo, alterum pro inuado et irruo, & quasi terrificatiōe aggredior, nonnūquā cir

cunſiſto non terrificandi, ſed terroris auferēdi gratia ponitur, ut Cæſar in cōmentarijs, Si quis grauiore uulnere accepto deciderat, circūſiſtebant. i. ſocij iacentē. exhortabantur tela hoſtium arcentes. Nonnunquā circunſiſto pro circunſto dicitur.

Conciliare & reconciliare.

c Onciliamus amorem, beneuolentiam, laudem, famam, honores, & ſimilia, præter gratiam, comparamus, uel contrahimus gratiã, rursus inimus gratiam, nõ aut̃ inimus amorem. i. comparamus gratiã. Reconciliari tamē, & in gratiã redire idem ſunt, quoties amici qui aliquantulū fuerunt inimici in priſtinã redeunt beneuolentiam. Sed redire in gratiam etiã cum in animatis, ut Ci. de ſenect. In gratiam cum uoluptate redeamus. Rursus in eo rationem, fœdus, pacem, ſocietate bellum, pugnam dicimus, quaſi capſſo, ingredior, atq; incipio. Et per participium eius absolute poſitum, ut incunte pueritiã, adoleſcētiã, uere, æſtate, hyeme, & hoc ferē non dicimus, niſi in re momentosa aut graui grandie, nam non ita recte loquar in parua re, ut in eo prædium, incunte die, ſed incipio prandium, incipiente die.

Conſciſco, & aſciſco, & deſciſco.

C Onſciſco ferē ad mortem pertinet, ut mortē ſibi ipſe cōſciuit. Aſciſco, idem eſt quod remotum aliquid quaſi ſcite uocatum capio. Deſciſcere eſt ab impetio ſeductuq; alterius ſubtrahere, ut milites à duce.

Consternere, & consternari.

c Onsterno est corporis, consternor aris, est animi cum mens turbata est, & de statu mota quasi humistrata.

Conflare siue contrahere
æ alienum, ac dissolvere.

C Onflavi æ alienum, & contraxi æ alienum, id est quod factus sum debitor alienæ pecuniæ. Dissoluo æ alienum, id est, quod contraxeram æris alieni restituo, & pluribus soluo.

Citare,

c Itare, proprie ad testes pertinet, quamuis Nonius Marcellus capiat pro laudare, si credere fas est

Capio.

c apio significat uel sponte uel non sponte accipio, & habet reciprocum quendam usum, ut cepi uoluptatem, & uoluptas cepit me, sumo sponte tantum, accipio & multum ac penè nimium mihi tribuo, & in hoc differunt.

Contendere intendere.

C Ontendo, id est, simul intendo. Intendo quid significet, cognoscere poteris per hanc similitudinem, nam neruus in cithara, aut neruus in arcu, quo magis intenditur, eò uehementiorem uel sonum uel lectum efficit, quo magis relaxatur, eò remissiorem. Ita et uox quæ usum neruorū utiq; corporis exigit, quod uidere licet in acutissime exclamantibus, ita & mens per translationem. A contendo uenit contentio, ab intendo intentio.

tio, quæ idem est quod attentio. Quare falluntur illi, qui intentionem pro uoluntate capiunt,

Carpo.

C Arpo idem est quod per uim euello, licet Nonius Marcellus pro attenuare capiat, & pro celeriter præterire.

Calumnior & cauillo.

C Alumnior & cauillo nihil differunt. Calumnias enim & cauillare significant in crimina intendere, seu per fraudem & rationem subdolan, caussa uincendi mendacis alios in litibus uexare. A calumnior uenit calumnia, id est, fraus uel dolus, & calumniator. A cauillo uenit cauillatio. i. subdolutio, calumnia autem nonnunquam capitur pro facetiâ.

Conuitium.

C Onuitium nihil aliud est, quam maledictum contumeliosum.

Conficio.

C Onficio uno modo, id est, perficio, alio modo confauciando trucidando. vnde confectores ferarum.

Commentarium.

C Ommentarium liber est, in quo nude capita rerum seu initia magis necessaria ponuntur. Capitur aliquando pro expositione seu interpretatione autorum, quod idem Seruius et Nigidius commentum appellant, quod quamquam in masculino & in neutro genere inuenitur, ut commentarium & commentarius, tamẽ ele

gantius ponitur in masculino, et in singulari in neutro.

Commeatus.

Commeatus in utroq; numero accipitur pro cibarijs ad alimoniam R. P. aut alicuius multitudinis. Etiam interdum priuatim. In singulari tamen multoties capitur pro licentia ad tempus à militia alioue ministerio recedendi, quã præpositus præbet inferiori.

Cœlebs.

Cœlebs tam qui caruit semper uxore, quàm quæ nunc caret, inde cœlibatus.

Comœdus & comicus.

Comœdus est histrio, qui agit gestus in scena. Comicus poëta ipse comœdiarum conditor.

Decus & dedecus. decor & decorum.

Decus est honorificentia ex bene gestis rebus. Dedecus contrarium, scilicet ignominia, quæ dictiones aliquando transferuntur ad animum, quippe decus pro honesto, dedecus pro inhonesto accipitur. Decor est quædam pulchritudo. Decorum autem appellamus non tam ipsum honestum, quàm id quod hominibus uidetur pulchrum & approbabile.

Dies.

Dies pro tempore est foeminini generis, ut multa dies dat magnam hominibus ueri experientiam. Et inde habemus dieculam pro paruo tempore. In

tēpore certo est masculini generis, ut hesternō die, crastinō die. Ad diem non uenit. i. pristino die.

Diurnus & diutinus.

D iurnus & diutinus idem significant, & utrumq; à diu siue diutius uenit, & non à die. De diurnus plurima exempla sunt, de diutinus pauca.

Disco & edisco.

D isco et edisco differunt, discere est, ut intelligas, ediscere uero ut memoriter complectaris.

Dicere.

D icere proprie est oratorum. Quintilianus libro decimo, Nam mihi ne dicere quidem uidetur nisi quod dispositae, ornatae, copiosaeq; dicit, à quo uenit dictio. i. oratio facunda & oratoria. Ex hoc ipso uerbo uenit dictio, quod idem est quod dico, siue alter scribens excipiat & manu styloq; notet. Dictum & dicta de omni sermone intelliguntur, sed specialiter capitur pro dicaci sermone, unde dictum est dicacitas, quae est sermo cum risu audientibus ualde molestus.

Do tibi fidem.

D o tibi fidem. i. aliquid sancte promitto, habeo tibi fidem, id est, uerbis tuis credo.

Descendo in praelium.

D escendo in praelium, in forum, in campum dicimus, sed non quod de loco superiore in inferiorē descēdimus, sed quia de loco tuto in locū discriminis

ideoq; in forum descendere, est caussa pugnandi uel defendendæ litis.

Declaro.

D Eclaro frequentius ad facta pertinet, quàm ad dicta, ut Cice. Declarauit id modo temeritas C. Cæsaris. Interdum accipitur pro significo, ut idem Tullius de finibus, Nullum uerbum est, quod idem declarat latic, quod græce ἡδονή, quã uoluptas declarat, id est, significet uel ostendat uel indicet.

Dicere sententiam.

D Ico sententiam iudex. Nonnunq̄ dico pro fero capitur. Item dicimus dico leges, & fero leges, est autem ferre leges ad suos, dicere ferè ad uictos.

Deuenio.

D Eucnio in montem, deuenio ad diuitias, deuenio in paupertatem minus usitatum est, quã peruenimus in montem, peruenimus ad diuitias. Similiter edia uerso deuenimus in planũ, deuenimus in uallem. probabilius dicitur quàm peruenimus, & est quotiens ab ediotiore loco ad humiliorem profecti sumus.

Deuoluo.

D Euolo. i. deorsum uoluo, seu præcipito.

Despicio.

D Espicio. i. deorsum aspicio, & per translationem idem est quod contemno, sicut suspicio. i. sursum aspicio, & per translationem ueneror. Despicio idem

est quod provideo & circumspectio mente, & tanquam in omnem partem lumina mentis intēdo, omniaq; discerno, à quo despicientia dicta est circumspectio & providentia, & consideratio diligens atq; discretio.

Deligo, & eligo, & coopto.

D Eligo & eligo in hoc differunt, quòd eligere est illud quod idoneum est cernere ad rem gerendā, & construitur cum solo accusativo, ut pop. Rom. delegit imperatorem ad bellum. Imperator quoq; delegit milites, & inter eos egit delectum, quis cui rei sit maxime commodus. Eligere autem est, ad nostrum emolumentum, uel ad illius qui eligitur dignitatem, & potest constructui ultra accusativum principalem cum altero accusativo cum præpositione, ut populus elegit in principē Octavianum. Inter pares autem dicimus cooptare, & non deligere, ut Ci. in Brut. A quo in collegio augurū fueram cooptatus. Vnde notandum, q̄ semper dicimus agere delectum, & habere delectum, & nunquam dicimus facio delectū. Agere delectū, semper refertur ad multa, habere delectum non semper.

De bello & expugno.

D Ebello. i. bello uico, uel bello homines capio. Expugno. i. expugnando uico aliquas res, ut castra naues, & similia, sepe tamen expugno capitur propugno, & impugno.

Deduco, reduco, & comitari.

D Educo & reduco præter generalem significati-
onem quæ ignota nemini est, habent hanc signifi-
cationem specialem, præstare commeatum gratia offi-
cij, & hoc inter pares proprie, non multum dignitate
& autoritate distantes, ut deduxi Catonem, cūq; in do-
mum reducam, hic expecto. Comitari potius minorum
erga maiores.

Deturbare & exturbare.

D Eturbare est deorsum cum uiolentia deicere, &
item exturbare, disturbare, dissipando diruens
doq; disijcere.

Deprecor.

D Eprecor tibi supplitium, idem est quod precor
& imprecor, & significat uel dicto uel facto re-
cusare supplitium, unde apparet non significare detes-
tor, execror, uel abominor, ut aliqui uolunt.

Docilis, docibilis, penetralis, & penetrabilis.

D Ocilis qui facile docetur, docibilis qui facile dis-
scitur. Penetralis qui intimus est, penetrabilis qui
facile penetratur, quamuis raro inueniatur penetra-
lis. sed penetrale neutrum. Docilis potius docilimus, q̄
docillissimus, ut facilis, gracilis.

Depectus.

D Epectus. i. honeste pactus, & aliquando capitur
pro turpiter pactus, & uenit de paciscor, ris
quod tum in bonam, tum in malam partem accipitur, ut

Ci. in paradoxis, Si quotidie fraudas, decipis, poscis, pacisceris, aufers, eripis, si socios spolias, & ærarium expilas.

Defectio & defectus.

D Efectio et defectus in hoc differunt. Est enim defectio recessio aut militis aut urbis à domino, aut à superiore. Deficere namq; & desistere est à ductu aliterius recedere, & quasi rebellare, & defectio quasi rebellio si quid rei alicui deficit dicitur defectus. Defectu medicorum multi percunt, & plures tamen culpas, quorum multi culpas medicorum & vitia hominum rerumq; uocant defectus, cum dicere debeant vitia uel mendas, ut menda libri.

Desipio & desipisco.

D Esipio seu desipisco significat, uel quod à cõmuni sensu sapientiaq; minus habeo, uel quod à meo sensu destituor, quod ferè uitium aut ex ætate uenit, aut morbo, aut amore, aut timore, aut simili aliquo affectu, cuius contrarium est resipisco.

De cerpo.

D Ecerpimus rosam primis digitis, decerpunt pusellæ primis digitis particulatim licium lanæue.

Inter epulas et epulum dapesq;.

E Pulæ sunt cibi in nostrum usum cõparati. Epulæ solenniores quædam epulæ in conuiuio exhibitæ ratione Amicitie, seu ostentationis, magnificentie.

honorisue decorum, id est, cum publice pascimus paupere
res, præsertim in mortibus propinquorum.

Electio & optio.

Electio & optio, his uerbis do & offero similiter
iungi solent, ut offero electionem utrum uelis eli
gendi, & optionem quod uelis potissimum optandi.

Excubiæ & uigiliæ.

Excubiæ, diurnæ & nocturnæ. Vigiliæ tantum no
cturnæ.

Excogito, reperio, inuenio, offen
do, nactus sum.

Excogitare est per cogitationem res tatum incor
poreas inuenire, ut argumenta, rationes, & simi
lia. Est igitur excogitare, consilij, reperire uero fortu
næ, de rebus corporeis tantum. Oui. Tu non inuenta, re
perta es. Inuenire est consilio uel casu, siue incorporea,
siue corporea reperire. Offedo idem est quod reperio.
Nactus sum, pro inuenio siue reperio frequenter acci
pitur, ut Tul. in Paradox. Eum tu hominem territo, si
quem eris nactus, istis mortis aut exilij minis.

Explodo, complodo, supplodo.

Explodo non tantum significat eictio manibus &
quidem cum sono pulsantibus. Tul. Si paulum se
moueat histrio extra numerum, aut si uersus pronunti
atus est una syllaba breuior aut longior, exhibilatur &
exploditur, quod apparet ex alijs compositis complodo

do & supplodo. Est enim complodere, aduersas manus collidere inuicem, quod fieri pluribus de causis solet, ad testificandum more sceminarum dolorē uel præ gaudio, uel per subitam admirationem. Supplodere, est pedem terræ incutere, quod interdum solet in oratore laudari.

Re publica, è regione, ex tempore.

Re publica. i. pro republica est, nam semper tollitur x, quando dictiones sequentes incipiunt per r. Similiter, è dignitate, ex utilitate, ex usu, pro eo quod est pro dignitate uel ad dignitatem, utilitatem, usum. Ex tempore dicere, est ex improviso & impræmeditatum dicere. Hinc uocatur extemporalis oratio, id est, impræmeditata. Ex uinculis causam dicere, est a ligatum respondere criminibus.

Aestimo, existimo, cogito & excogito.

Aestimo. i. considero, existimo. i. iudico. Prius enim aestimamus, secundo existimamus, & sic considerandum est in cogito & excogito, Aliquādo tamē existimare capitur pro taxare, ab *αἴματι* & *τιμῆ* Græce, quod est pretium latine.

Excusare & causari quid differant.

Excuso est quando excusamus crimen obiectum uo modo, altero modo quando asserimus in excusationem id quod in causa fuit, ut peccaremus, ueluti si latrones aut flumina impedimento fuerint, ne ad diem

adesse possem. Causari est causam rei geste offerre, ut Verg. Causando nostros in longum ducis amores. i. impedimenti causas afferendo. Aliquando unum pro altero sumitur. Ex sententia aliquid habere, & ad uotum

EX sententia aliquid habere, & ad uotum, licet illud uideatur rationis esse, hoc affectus, idem fere significant, ut Quin. Habes ne uxorem ex animi tui sententia? Alibi, Et ad omne uotum fluente fortuna las sciunt ocium.

Exhibeo tibi negotium, & facio uel facesso.

EXhibeo tibi negotium, & facio uel facesso tibi negotium, idem est quod afficio te molestia uel labore, & frequenter capitur pro accuso, ut facesso tibi negotium. i. accuso te, seu afficio te molestia.

Exhorreo & abhorreo.

EXhorreo hanc uocem. i. expauesco. Abhorreo ab hac re, id est, per quam alienus sum ab hac re, hoc semper postulat ablatiuum, illud uero nunquam, sed semper accusatiuum. Exemplum, & exemplar.

EXemplum est ipsa res quam imitamur, aut deimitamus, Exemplar uero ex quo simile facimus. Exemplum in corporale est, exemplar plerumque corporale, & aliquoties unum pro altero sumitur. Item exemplum pro forma, ut Paulus iuriconsultus testatur, Ideo fortassis quia heredes solent habere exemplum testamenti. i. formam. Reperitur etiam exemplarium pro exemplar. Exemplum idem est quod color rhetoricus.

Exautorare.

E Xautorare est ducem ab imperio suo dimittere, uel missum facere militem, illumq; donare missi one militiae.

Eulogium.

E ulogium est testificatio de aliquo, siue uituperationis siue honoris causa.

Edo es, Edo edis.

E Do es est pro comedere, & edo edis quãuis in significatione differant, tamen in hoc etiam differunt, quòd edo es, est simplex, & edo edis compositum, de extra & do, id est, publico.

Exprimo.

E xprimo, id est, represento.

A edes in singulari aliter capitur, aliter in plurali.

A Edes in plurali pro domo priuata accipiuntur. In singulari pro templo, quòd semper in utroq; numero habet adiectionem, ut in æde Iouis, in æde Cōcordiæ. In plurali sacras ædes, deorum, nympharum. Ideo pro templo dicemus duas uel tres ædes deorum, pro domobinas, ternas, quaternas. Aeditui autem ab ædibus quas tuentur, appellati sunt. Aedibes quoq; ab ædibus uocantur.

Facies & uultus. **F**

F acies & uultus in hoc differunt, nam uultus ad æ-

F nimum refertur & uoluntatem, & descendit ad uoluntatis uult, facies uero refertur ad corpus.

Et inde dicimus latam & longam faciem, à quo compositum est superficies, & idem est quod exterius se ostendit, aliquoties tamen uno pro altero utimur.

Facio potestatem eundi & redeundi.

Facio potestatem eundi et redeundi, elegantius dicitur, quàm do tibi licentiam. Porro dare potestatem, plus est quàm facere potestatem. Est enim dare potestatem, rem alterius arbitrio committere.

Frondes & folia.

Frondes arborum sunt tantum, folia autem herbarum & arborum, florumq;.

Festus & festiuus.

Festus festa festum, ad diem pertinet, ut festus dies. Festiuus festiua festiuum, ad alias res, ut oratio festiua, id est, iucunda & lepida. Aliquoties autem festam frondem uocamus, quia festis adhibetur.

Frequens, celebris.

Frequentē locum dicimus, ubi hoies multi aut habitant, aut diuersantur, ut urbs, oppidum, platea, et similia. Quando autem de re animata loquimur, aut in singulari loquimur, aut in plurali. Exemplum in singulari sit, miles frequens spectator praeliorum. i. creber & assiduus. In plurali autem per nomen collectiuū sic, populus frequens. i. copiosus & multus. Cum ceteris uero, ut frequentes ciues, frequentes senatores, id est, multi & numerosi. Huius simile est celebris, tam ad
rem

rem quam ad personam relatum, ut locus & homo ce-
lebris, quod cum honore ab hominibus & celebratur
& colitur. Quare improprie licet frequentissime dica-
tur, locus celebris, an desertus, quasi contrarium sit ce-
lebrem esse, ab illo desertum esse. Quem enim locum ba-
iuli & lenones frequentant, non est celebris. Et hinc ue-
nit celebritas, quæ tum hominum cœtum honoratum si-
gnificat, tum dignitatem ipsam atq; honorem.

Ferinus, ferox.

F Erinum hominem qui animum ferinum obtinet,
ut leonis. Ferox qui per animosus est ad uim alte-
ri faciendam.

Inter fœnero & fœneror.

Fœnero tibi, id est, do tibi pecuniam ad usurã, fœ-
neror abs te, id est, accipio, et sic intelligamus de
mutuo & mutuor,

Fingere.

F Ingere proprie est figuli, qui formas ducit ex lu-
to, inde transfertur ad cœtera, quæ ingenio ma-
nuq; hominis artificiose formantur. Effingere ad alte-
rius formam fingere & representare. Unde dicitur ef-
figies, quæ est figura facta ad niuam alterius similitu-
dinem.

Flere, gemere, plorare, plangere, &
lamentari quid differant.

F Lere est lachrymis & tantum hominum, gemere
est in pectore, cum præ angustia in sonum prorũ

pit. Plorare est uoce flebili dolorem suum aperire, unde implorare est plorando opem orare. Plangere est percussione pectoris, uel aliorum membrorum se in dolore affligere. Eiulare est uoce sublata flere, uociferare est uoce effrenata dolorem & indignationem ostendere. Lamētari est uoce querula & tristi oratione cladem suam testari. Interfigo & refigo.

Figo inde refigo, quod fixū est, educo, te go inde retego quod tectum denudo, texo, retexo, quod textum erat, reddo non textum, & quasi infectum quod erat factum. Claudio siue cludo, recludo quod clausum erat aperio. Velo, reuelo, uelamentum tollo. Signo refigno, quod erat signatum obsignatumue relaxo, & patrefacio, & multa huiusmodi alia sunt, ut repeto, reposco, renouo, represento, remoueo, remaneo.

Ferri, portari & agi.

Ferri proprie dicimus, ut Caius inquit, quæ quis corpore suo baiulat, portari ea quæ quis in mente secum ducit, agi ea, quæ animalia sunt. Aliquoties uero accipitur pro porto & è conuerso. Ago autem non uno modo dicitur, sed de uno tantum non tacebo. Marat. li. 1. Epigrammaton, Semper agis causas, & res agis Attale semper. Est non, est quod agas, Attale sēper agis. Si res & causæ desunt agis Attale mulas, Attale ne quod agas desit, agas animam. Cælius apud Ci. Hortensius, cum has literas scripsi, animā agebat. i. expirabat.

Ferruminor.

Ferruminor ferruminaris, id est, glutino seu liga-
unde ferruminatio glutinatio iunctura seu liga-
tura, & ferrumen. i. glutinum seu iunctura.

Inter femora & femina.

Femora partem illam exteriorem significant. Fe-
mina cuius singulare est semen, partem illam in-
teriore mollioremq; quæ se contingunt, uel femora
partem anteriorem, femina posteriorem.

Fœnus.

Fœnus proprie dicitur omnis fructus, quem solū
terræ producere possunt.

Inter gesta & acta.

Gesta & acta in hoc differunt, quòd illa sunt in ad-
miratione magistratus, & in rebus maioribus, et
ad rempublicam, uel ad plurimos spectantibus, ut gesta
Alexandri, gesta Pompeij. Acta uero & rerum priuas
tarum & minorum & familiarium.

Inter gremium & sinum.

Gremium est intra complexum femorum feminiæ
ue, quo in complexu mulieres concipere solent.
Quare cum lactatur infantes, ad sinum admoventur pu-
eri uero iam facti à sedentibus matribus ad gremium
excipi solent.

Gradum facere.

Gradum facere, nō est trāsitum facere, sed ad ali-
quam rem & quasi scalam ad alia facere, ut si in arbo

rem fenestram uel aut tectum scandere uelim, è saxo aut scamno, ab aliqua re gradum facio.

Gratulari.

Gratulari est uerbo testari, te gaudere felicitate, aut fortuna alterius aut tua, & ferè postulat dactyliu[m] expressum uel subitellectum, ut gratulor tibi ob præturam adeptam, gratulor mihi. In eadem significatione accipitur grator, sed poëticum, historicumq[ue] est, & in poëtis & historijs accipitur aliquãdo gratulor, pro eo quod est gratias ago, sed tantum dijs immortalibus.

Inter gratificari & gratum facio.

Gratificari & gratũ facio in hoc differunt, quòd gratum facio idem proprie est, quod obsequi & inferuire, ut Cic. Si hunc iuueris, gratissimum mihi feceris. Gratificari autem proprie idem est, quod beneficia conferre, & deum gratificari hominibus dicimus, non autem gratum facere.

Graue.

Graue sua parte natura ponderosum significat, ut graue saxum, grauia arma, graue scutum. Inde per translationem non solum transferimus ad molestias corporis, ut senectutem, morbum, laborem, dolorẽ, ut grauis senectus, uerum etiam ad molestias animi, ut grauis contumelia, iniuria, mœror, iactura, quæ animi genere quodam ponderis premunt, & hic modus capitur in malum. Alter modus est, qui in laudem capitur,

tur, ut graues trunci non facile loco mouentur, ita homines praestantes & praediti sapientia, & uirtute & merito, graues nominantur, quia neque pretio neque muneribus ab aequo & iusto submouentur, ut hi faciunt quos leues uocamus.

Hiare & hiscere. H

Hiare est aliquid sua sponte, & ex alterna aliqua ui diffundere, ut tellus aestu, & ligna ariditate, aut nimio calore hiant. Hiscere est tantum oris, & quis de humani. Accipitur quoque pro eo quod est loqui, aut os aperire ad loquendum, sed ferè cum negatione, ut coram me non audes hiscere.

Habui orationem.

Habui orationem dicimus, et non feci orationem. Feci sermonem potius quam habui, nonnunquam tamen habui dicitur.

Habeo polliceri.

Habeo polliceri seu ad pollicendum, habeo conuenire seu ad conueniendum, habeo audire uel ad audiendum, & sic de multis alijs, idem est quod pollicendum, conueniendum, audiendum est mihi, & aliquoties illud habeo capitur pro uolo.

Histrion & mimus.

Histrion qui personatus in scena tragœdias agit, et comœdias uoce & corporis gestu. Mimus est qui intra uel extra scenam gesticulationes quasdam exercit

et, imitaturq; præsertim obscæne mores hominum & naturas. Inter instituta & institutiones. I

I nstituta & institutiones in hoc differunt, Instituta boni mores consilio ac ratione sumpti. De institutis antiquis, quasi de moribus antiquis. Valerius, Institutiones sunt præceptiones, quibus instituuntur et docentur homines, ut libri à Quint. inscripti de insti. ora.

Indulgentia.

I ndulgentia non pro uenia accipitur, ut multi accipiunt, quia uenia est remissio culpæ, sed pro cõcessione quadam, & ut sic dicam, pro tributione delicata, ut Indulgere gulæ noli, quæ uentris amica est, bene e contrario uenia pro indulgentia accipitur, ut Terentia pater ueniam, & Cic. pro Archia, Dabit mihi hæc ueniam. i. indulgebitis. Indoles.

I ndoles est in pueris significatio futuræ uirtutis. Aliquoties tamen capitur in malam partem, & significatio futuri iudicij, & transfertur ad inanimata, ut Liuius, Sicut in frugibus, pecudibus non tantum femina ad conseruandam indolem ualent, quantum terræ proprietates cœliq; sub quo aluntur. Aliquoties capitur pro generositate quadam animi.

Incola, inquilinus, accola quid differant.

I ncola qui in alterius et in aliena ciuitate, atq; R. P. habitat. Inquilinus, qui in alieno priuato, proprio tamen conducto. Accola, qui est iuxta aquas, et uadit

dit ad colendum locum, at qui in montibus, domos, urbesq; positas habitant, incolæ dicuntur, qui iuxta montes, accolæ. Inter iucundum & gratum.

Iucundus & gratus sic differunt, quòd iucundus proprie in prosperis, gratus in aduersis. Iucundum uoco qui nõ lætus est, sed qui lætitiæ est alteri. Nã potest quis tristis esse, & tamen iucundus.

Inensus & infestus.

Inensus uehementer iratus, infestus uehementer molestus, atq; in aduersum uadens, inde infestas re incur sibus crebris molestiam dare seu facere.

In rem præsentem

In rem præsentem non tempus sed locum significat, de quo controuersia est, ut Val. Max. lib. 7. Qu. Fabius Labeo arbiter à senatu finium constitutorum inter Nolanos & Neapolitanos datus, cum in rem præsentem uenisset, utrosq; separatim monuit.

Inuertere.

Inuertere est quasi in contrarium uertere, ut interiora uestis aut pellis, aut aliarum rerum exteriora facere, præpostereq; uerba pronũciare, ut pro lauo uola. Inuertere est rem aut commodatam, aut depositam, aut creditam callide doloq; , ne domino restitua tur efficere, ut Ci. in Verrem, Candelabrum quod rex Aegypti Ioui Capitolino dono tulerat, ab Verre qui illud commodato à rege acceperat, inuersum esse conuocatur.

In manu & manibus.

In manu & in manibus est, utrumq; accipitur pro eo quod est, in potestate est. Vnde mancipium & manumissio etiam dicitur. In manibus est, in alia significatione, pro eo quod inter manus est, ut Cicero, Est in manibus laudatio, quam cum legimus, quem philosophum non contemnimus?

Ingredior.

Ingredior quando ad locum dicitur, nota significatio est, quando in loco, idem est quod ambulo et incedo.

Intercludo.

Intercludo te in interioribus cludo te, iter tuum impedio, & quasi iter cludo, eadem etiam ratione dicimus intersepio.

Iter facere, uiam facere, uiam munire, & iter habere quid differant.

Iter facere est itinerare, ut imperiti loquuntur, ut periti, ingredi iter uel uiam. Viam facere est ubi non erat uia ac transitus, aperire. Viam munire est res purgare, reficere, & substruere interdum lapidibus, & transfertur de corporeis ad incorporea, ut Quint. li. 3. Propterea quod plurimi auctores quamuis eodem tēderent, diuersas tamen uias ad scientiam munerunt.

Iter habere, est aliquem iter esse facturum. Incedere.

Incedere est sublimer, ambulare, & cum quodam fastu

fastu, ut Seneca, Tenero ac molli passu suspēdimus gradum, nec ambulamus, sed incedimus, et inde uenit incessus.

Instar.

I Instar significat proprie ad æquiparationem, uel ad mensuram, & si quando reperiatur proxime accedere ad significationem similitudinis, admoniti sumus, ut nimiam utendi licentiam deuitemus.

Libertus & libertinus. L

Libertus et libertinus sola elegantie gratia habet differentiam. Libertinus relatiuum est ingenui. Libertus relatiuum est patroni, licet unum idēq; sit & libertinus & libertus. Nam libertini sunt, qui iusta seruitute manumissi sunt, ideoq; libertinus adiectiuum est, sicut ingenuus, ad quem refertur libertus substantiuū, sicut patronus. Et inde dicimus colliberti collibertæq; quemadmodum conserui conseruæq;, & collibertinitas, non autem habemus libertitas.

Ludus & iocus.

Ludus & iocus in hoc differunt. Nam iocus in uerbo est, ludus in facto. Frequēter tamen unum pro altero sumitur. Ludus ita differt à lusu, siue à lusione, Nam ludus tum periculum tum spem sibi propositā habet. Lusus nihil præter meram uoluptatem. Vnde Quintilianus, Nec me offenderit lusus in pueris, hoc tamē super est, quod serio est contrarium ioco, ut idem Quint. mult, & est aduerbium. Et etiam habemus serius, seria,

serium, res facta uere cum grauitate.

Libertas & licentia in loquendo.

L. Libertas in loquendo accipitur i bonū cū quis nō timide quod seruile est, sed ingenue & libere, hoc est, ut liberum hominem docet, loquitur. Licentia autē in malum, quando hac libertate abutimur usq; ad temeritatem & procacitatem, & hoc in loquendo. In agendo quoq; licentia est impunita quaedam facultas agendi quicquid uelis.

Inter leges & iura.

L. Eges & iura differunt. Leges enim sunt aut principis, aut liberi populi. quæ à rege conduntur, aliterius consensum non requirunt, quæ ad populum feruntur, sine eius iussu ratæ non sunt, quia rogari. i. interrogari populus de his solet, quare rogationes etiam dicuntur. Iura autem magis generalia sunt. Ius aliud gentium, aliud ciuile. Ius ciuile dicimus tam leges, quàm plebiscita. senatus consulta, decreta principum, responsa prudentum, quod ultimum uelut interpretatio est superiorum, quod q̄ profitentur, iurisconsulti nominantur.

Luētus.

L. Vetus est dolor, qui exterius proditur uultu ipso atq; aspectu, sæpe ille ipse habitus uultus atq; uestis luētus est.

Lues & pestis.

L. Ves & pestis in hoc differunt. Nam lues est genus morbi, corripit siue solos homines, siue sola pe-

cora, siue utrosq; Interdum etiam si arbores & sata
 corripuerit. Pestis uero aut cito occidit, aut cito abit,
 quæ eadem dicitur pestilentia. Nonnunq; tamen pro luce
 ponitur, atq; ad animi uitium sepe transfertur.

Latebræ & latibula.

L. Latebræ hominum proprie dicuntur, latibula ue
 ro ferarum. Luce & tenebris.

L. Vce & tenebris pro die ac nocte accipere sole
 mus. Differt tamen prima luce, à prima die. Nam
 ibi intelligitur prima pars diei, & quasi diluculo, hic
 autem prima dies. Ita primis tenebris & prima nocte,
 ibi de prima parte noctis loquimur, hic de ipsa nocte.

Lassus, laxis, lapsus, fessus, defessus, quid
 inter se differant.

L. Assum quod fatigatum est tam animo quàm cor
 pore. Laxum uero magis ad inanimata, quæ sunt
 lenta, mollia, & flexibilia, non dura, ut laxi rudentes,
 laxi funes, laxæ chordæ. Lapsus à labêdo quod uel cor
 pore, uel per trāslationem anima & opinione labitur.
 Fessus. i. fatigatus, sed non in totum, defessus in totū fa
 tigatus dicitur. Lubricus.

L. Vbricus locus, id est, in quo nequeas sistere, nec
 ingredi, ut herbæ persusæ sanguine, marmora leuigata,
 lapidesq; humore cōspersi, terra glaciata, & similia.
 Inde per translationē adoleſcentiā uocamus lubricam,
 in qua q̄ sunt uelut in glacie facile labūtur. Anguil
 la quoq; congrus, murena, & similia lubrica sunt,

oculos etiam lubricos uocamus, quasi in lubrico positi sint, ut uix queant consistere.

Lamina & bractea.

L Amina tam ferrea, aeneam, plumbeam, stanneam, quam auream, argenteam, electriam, aurichalceam dicimus. Bractea idem significat, nisi quod sua sponte plicatilis tantum & tenuis.

Licitor, & liceor.

L Licitor à quo ueniunt licitans & licitaturus, est frequetatiuum de liceor, quod praeterito caret, significant enim ambo pretium differre in uenditione, quae publice fit, & differunt in hoc, nam liceor est sine respectu aliorum emere uolentium, aut tantum semel deferre pretium. Licitor uero cum multis & saepius au gere pretium, ut emere uolentes deterreas ab emendo. A liceor componitur polliceor, non multum à prima significatione disidens, est enim polliceor, ultro aliquid promitto.

Lego & perlego.

L Ego & perlego differunt, lego quid sit notum est, Perlegere uero ad finem usque legere. Simili modo differunt scribo & perscribo, fero et perfero, ut Seneca in tragædijs, Leue est miscrias ferre, perferre autem graue, id est, ad spacium temporis in miscrijs esse leue est, usque ad finem uero uitae est graue. Item uigilo & peruigilo, nocto & pernocto, ago & perago, oro & per

peroro. Nam perorare est finem orationis orare. Unde peroratio, orationis dicitur finis. Aliquoties perorare pro ipsa commotione affectus capitur. Suadeo & persuadeo, à quo persuasio. i. opinio uel sententia quã nobis persuasimus.

Labo & labor.

Labo & labor ita differunt, q̄ labo est ruo. i. repente cado. Labor est sensim et deorsum eo, ut labuntur flumina, cœlum, angues, labuntur ab æthere p̄ne, labuntur dij à cœlo, non labant. Labi quoq; dicuntur qui in lubrico imprimentes uestigia, ad terram deferuntur, non ruina, sed lentius & cum aliqua mora, tametsi nonnunquam lapsus pro ruina accipitur, transfertur autem de corporeis ad incorporea, & animus seu mens labitur. Elabor idem est quod periculũ effugio, ut Vergil. Ecce autem elapsus Pyrrhi de cæde Polites. Labo primam breuem habet, labor uero longam.

Leuo, alleuo.

L. Euo uno modo idem est quod sustollo, alio modo idem est quod alleuio, & molestiam laborẽq; extenuo. Subleuo auxilium defensionemq; præsto. Alleuo de uno in alium leuo, nonnunq̄ alleuo ponitur pro subleuo, id est, imminuo, & extenuo, & nusquam in alio significato reperitur.

Gemma.

L. Apilli & lapides pretiosi omnes sub hoc nomine Gemma continentur.

Liberi,

Liberi liberorum singulare non habet, quoniã pro filijs capitur.

Murus & moenia. M

MVrus non solum urbis est, sed etiã munitio castrorum. Moenia pro muris accipi solent, & pro edificijs urbis. Malleolus & sarmentum.

Malleolus distat à sarmento, ut pars à toto. Est enim malleolus in modum mallei, rostra habens aptus plantationi. Sarmenta autem quando arefacta sunt, igniq; reseruata indifferenter uocantur.

Ministerium, ministeria, & mysterium.

Ministerium in numero singulari proprie est ministri opera, sed pro omni operatione quoq; accipitur. In numero plurali solet accipi pro ministris. Mysterium uero græcum est, arcana quædam res, et proprie diuina, uiris tantummodo cognitum.

Marinus piscis, maritimum bellum.

Marinum piscem dicimus, & auem, & uitulum, et lupum, & turturem, & turdum quoq; marinũ præterea aquam marinam, casum, periculum, sonum, fluctum marinum. Rursus etiã maritimam gentem, res, bellum maritimum, non marinum. Item hominem, gentem, urbem, triumphum transmarinum.

Moratus & morigerus.

Moratus qui optimis moribus est præditus, morigerus, obsequens & obediens, & facile morem gerens

gerens, & idem significat morigeratus participiū ex
morigeror, quasi morem gero. i. obsequor & obedio.

Meritorius.

M Eritorius, a, um, res quæ pro labore aut dignitate sua aliquid promeretur, & uenit à mercor.
Ex hinc meretrices dictæ, quæ pro suo labore aliquid merentur, & ob id legimus meritoriam tabernam, diuersorium atq; hospitium mercenarium, quo cuiuscunq; introire licet danti mercedem.

Mollis.

M Ollis quando refertur ad hominem in uituperis um est, significat enim inconstantem & non fortem. Quando refertur ad alia, sæpiſſime in laudem capitur, ut molle opus. i. non durum & tractabile.

Munimenta & monumenta.

M Unimenta sunt munitiones castrorum & cæterarum rerum, quæ contra aduentum hostium mununtur siue uallo & fossa, siue alio quouis modo. Monumenta, sepulchra, statuae, tituli, libri, & cætera quæ nos alicuius rei præteritæ moneant.

Mandare, præcipere, iubere, edicere, indicare, quid inter se differant.

M Andare est cuius personæ cõmittere aliquid ad gerendum, id est, exequendū. Præcipere est præcepta tradere, quod tum magistrorū, tum magistratuū & superiorum personarum est. Iubere idem est quod

imperare, sed iubeo cum duobus accusatiuis constructur, impero uero cum datiuo & accusatiuo. Hinc ueniunt iussa & imperia, primum semper iungitur cum equor & perago, iussa, ferè cum facio, ut facio imperia. Iubeo aliquoties ponitur pro hortari, ut Teren. Iubeo Chremetem saluere. Edicere magistratuū, unde uenit edictum. Indicere proprie est denunciare, ut indixi bellum.

Moror & maneo.

M Oror & maneo idem est, quod expecto, sed magis poetice quam oratorie, ut Ver. Te quoq; magna manent regnis penetralia nostris. i. expectant aut futura sunt, sed secundum oratores, moror te, pro detineo te, & in mora teneo.

Migro, transmigro, immigro,
decedo & excedo.

M Igro & emigro, demigro, commigro. Migrare idem est quod domiciliū muto, relicta priore habitatione. Remigro autem reuertor in pristinum domiciliū. Transmigro in longiquioris loci domiciliū, habitationemq; muto. Immigro in domum aliquam, habitandi gratia eo. Migro etiam per translationem capisur pro mori, nam qui moriuntur, domiciliū corporis relinquentes, aliò ad habitandum se transferunt.

Decedo. i. à loco mandato custodiae meae recedo. Vnde consules, pro consules, praesides, praetores dicuntur

ex

ex prouincia decedere. Item praesidia de urbibus & ca-
 stellis decedunt. Et per translationem intelliguntur pro-
 mori, & semper intelligitur uita, sed in excedo semper
 additur uita, et non subintelligitur, ille excessit è uita.

Mercor de te.

M Ereor de te. i. aliquid transfero in te. Tu mereris
 de me. i. aliquid in me confers. Et inde beneme-
 ritus & male meritus. Emercor idem pene significat.
 Demereor. i. bene de aliquo mercor, sed cum accusati-
 uo, ut Quint. Simul ut pleniore obsequio demeretur as-
 mantissimos.

Mco iure.

M Eo iure idem est, quod mea autoritate, meaq; li-
 centia, ac concessa mihi ab omnibus libertate, ut Cic. in
 rhetoricis, Pro iure meo hoc dico. Vos eo me priuastis,
 quasi confidenter dico.

Mulier.

Mulier, ut Vlpianus ait quodam loco, est foemina
 corrupta, Quod si ego me uirginem emere puta-
 rem, cum esset mulier, emptio non ualebit, sed aliquoties
 es sub hoc nomine mulieris, & uirgo & corrupta intel-
 ligitur, quanquam raro & improprie.

Munus.

Munus, ut Paulus inquit, tribus modis dicitur. Vno
 modo donum, altero onus, tertio officium. Vnde
 munera militaria, & quosdam milites munificos uocari
 sciimus. A munus uenit municeps, & est is qui munera

113 FARRAGO ELEGANTI.

ciuilia capit, aut qui in eodē mancipio natus est, sed proprie qui particeps muneris est. Abusiue tamen dicitur municeps ciuis cuiusq; ciuitatis.

Maiores & patres.

Maiores uocamus omnes, qui ante nos fuerūt prae-ter memoriam nostram, patres autem de proxima etate semper intelligimus. Cic. in Sal. Ego meis maioribus uirtute mea prae luxi, ut si prius noti non fuerint, à me accipient initium memoriae suae. Posteriores siue posterii sunt, qui post fuerunt ut Cic. Nec uero dubitauit agricola, quamuis sit senex, querenti cui seruat, respondere dijs immortalibus, qui me non accipere modo haec à maioribus uoluerunt, sed etiam posteris prodesse, unde patet quòd posteriores & posterii pro eodem accipiuntur.

Nego & inficior. N

NEgo & inficior in hoc differunt, quòd inficior est uerbo negare, nego aut factio. Ab inficior descendit inficias nomen, non habes nisi accusatiuum plurale, quod quidem nomen unicum cum eo, is, idem significat quod inficior. i. nego, is inficias. i. negas, eo inficias, id est nego, it inficias. i. negat, & sic de caeteris temporibus. Ab inficior etiam uenit inficiator, & significat eum qui negat se uel debere quod actor petit, uel commississe quod accusator obicit, licet Nonius dicat inficiatores esse falsi criminis obiectatores, unde status coniecturalis dicitur inficialis, in quo semper reus inficiatur, uel
ins

inficias it.

Natalia.

Natalia idem significat quod natalis, qui est dies natalitius, natales uero magis conditionem sanguinis ac familiae, ut generosus natalis, tam accipitur pro nobilitate, quam pro ignobilitate.

Nutrire & alere.

Nutrire est puerorum ut crescāt, unde nutrices dicuntur, nutritijq; qui curam habent infantium habueruntue, & adultorum ut uiuant. Alere potius est cogitatione & memoria. Tamen aliquando unum pro altero sumitur.

Nuncius.

Nuntius est. F. Pompeio teste, et qui nuntiat, et res ipsa quae nunciatur, quamuis pro re quae nuntiat. Seruius hoc nuntium dicat, quod nusquam repertum est.

Numen.

Numen significat non quidem nutum Dei, ut idem Seruius ait, sed potius imperium, eiusq; potestatem.

Necatus & nectus.

Necatus proprie ferro, nectus alia ui peremptus dicitur.

Næ.

Næ multoties capitur pro ualde, ut Terenti in Andria, Faciunt næ intelligendo, ut nihil intelligent. Ne componitur cum queo, cum scio, cum uolo, frequentatiuum tamē sine compositione, negatiōe appositā reperimus queo, q̄ duo sequentia, adeo barbarum putat Cicero. non scio, non uolo, sed haud scio, haud uolo.

Noualis ager.

Noualis ager est nouæ relictus semēti, sunt qui uelint nouale esse aruum, tūc primum ad semētē proficissum.

Noxa.

NOxa est pœna seruorum, quos domini malint ad pœnam tradere, quàm prestare maleficiū, quod illi admiserunt, & inde actio noxalis appellatur, quæ aduersus nos instituitur maleficio seruorum. Noxa etiā significat damnum.

Nouitius seruus, & ueterator.

NOuitius seruus & ueterator in hoc differunt, nā nouitius seruus est nouiter seruus & rudis. Veterator autē qui diu fuit seruus, et iam uetus est in seruitute, Vlpianus.

Observatio & obseruantia.

Observatio & obseruantia differunt. Observatio enim est annotatio oculorum, & animaduersio animi. Obseruantia est ueneratio quædā & honoris exhibitio, & ueniunt ab obseruo uerbum, quod duplicem habet significationē, ut supra, unde obseruantia est sēper erga maiores.

Officium.

Officium est uirtutis actio, pro loco, pro tempore pro rerum dignitate, similibusq;. Aliquando officium significat beneficium. Magistratus quoq; officium dicitur, quia honoris causa factum est, siue opis populo ferendæ, siue cuiq; iuris sui reddēdi, omnes bonæ ar

tes suam actionem, officium uocant, ut officium grammatici, oratoris, dialectici.

Officina & taberna.

Officina est ubi opera fiunt. Taberna ubi opera ipsa, ceteraeque merces uenduntur, & uocatur multipliciter, lanaria, uinaria, & mille huiusmodi. Et est notandum, quod haec nomina aliquoties suum nomen speciale habent, ut haec ipsa sutrina sutoris, & fabrica lignarij appellantur, aurificis aurificina, cauponis caupona, argentarij argentaria, quod nomen quidam pro artificio, & argentarium pro artifice, qui idem artifex est, accipiunt. Titus autem Liuius, Cicero, Quintilianus pro his accipiunt qui uulgo campsores dicuntur.

Otium.

Otium uacatio a labore, cuius contrarium est negotium, aliquoties capitur inter illos qui studijs operam dant (ut Cicero. Quid dulcius otio literario) pro studio. Orator, Rhetor, & Declamator.

Orator est qui causas orat. Rhetor est professor Rhetoricæ. Declamator qui fictam causam orat, ut se exerceat, ut postea in ueris causis possit orare.

Oro & exoro.

Oro & exoro in hoc differunt, nam oro est in actu, exoro in affectu. ut exoro, id est, orando impetro.

Obeo.

Obeo legationem. i. exequor munus & officium le

gationis, & sic in pluribus alijs, ut ob eo prouitiam, ob eo mortem. i. exequor & per ago mortem, obiit diem. i. mortuus est. Prætermittimus autem nonnunquam illū accusatiuum, ut Marcellus obiit. Similiter dicimus oppetere mortem. i. mori, non fatali, sed illata morte, & cum accusatiuo & sine, ut apud Ver. O terq; quaterq; beati, Quis ante ora patrum Troiæ sub mœnibus altis Contigit oppetere.

Obrucere.

Obrucere est operire siue aqua, siue terra, sed pōt transferri ad alias res, ut obruit se uino, Ingurgitare dicitur de assumendis multis cibis, sed aliquādo utrumq; complectitur scilicet & uinum et cibum, sicut & crapulari, unde fit crapula, sicut Cicero, Edormi inquam, & crapulam exhala.

Occupare.

Occupare est tenere locum, aut ante cæteros uicere, ut in eodem sensu antecapio, et præoccupo, & inde occupatio, cum alicui necessarij rei, & cui ante omnia operam dare debemus, cum diligentia uacamus.

Ortus.

Ortus orti in numero singulari capitur pro orto producēte holerā, est eni holus omnis hortulanus uescimur, unde holitor dictus est, qui uulgo hortulanus uocatur, orti uero in plurali arboribus consiti dicuntur & uoluptatis amœnitatisq; caussa parati, sed ortus se

cundum Apuleium scribitur cum h. Opera.

Opera est actio, siue ut Vlp. ait, officium, opus est finis & fructus operæ, unde opera auctorum dicuntur, et opera publica, ipsa publica a ditia. Operæ pretium autem ab opere uenit .i. fructuosum est, ideo uel quia decens, uel quia utile, uel quia gloriosum, uel quia iucundum. Ab hoc nomine Liui. exorsus est dicēs, Facturus ne sim operæ pretium, si res gestas populi Romani ab initio scripserim. Offendo.

Offendo construitur cum accusatiuo, ut non offendas ad lapidem pedem tuum, & multoties non ponitur accusatiuus et quidem eleganter, ut offedo ad parietem.

Orbus.

Orbus quicumque aliqua re chara priuatus est, proprie autem amissis liberis parens, quasi amissa luce oculorum. Orbitas est illa qualitas post amissos liberos, & uxoris uiduitas post amissum maritum. Contrarium huic est, cum dicitur orbus quasi orphanus, ut apud Teren. Orbo qui proximi sunt, uxorem ducant, & hinc orbitas dicitur.

Pompa.

Pompa omnis, spectaculum est, sed non e contra. Pompa quidem in prosperis est & in aduersis, ut in triūpho & funere. Spectaculum est nunc illud quod spectatur, nunc ipsa spectatio, nunc locus unde spectatur.

Porta & ianua.

P Orta murorum est et munitio atq; castrorū
ianua parietis & domorum.

Præcepta & præceptiones.

P Ræcepta & præceptiones indifferenter pro dis
ciplina & regula ponuntur.

Pupillus & orphanus.

P Vpillus est qui caret patre, sed tantisper dum est
in ea ætate cui debetur tutor. Orphanus qui ca
ret patre & matre.

Penu.

P Oenu est locus, quæ ad priuatum uictum pertinet
continens, & idem est penarium, Commeatus ue
ro continet ea, quæ ad uictum publicum spectant, scilicet
cet annonam, & quicquid annonæ uicem habere pōt.

Pecus.

P Ecus pecudis, & pecus pecoris proprie nihil dif
ferunt. Significatur enī hoc nomīe animal, quod
sub imperio hominum pascitur, equus, asinus, mulus, hī
nulus, qui patre equo, matre asina genitus est, quē qui
dam burdonem uocant. Camelus quoq; sed ipsi cameli,
et alia quæ enumerauī armenta ab arando dicta, subla
to secundo a, ouis, capra, pecus, faciunt greges. Verg.
autem. 1. Aen. de ceruis, Hos tota armenta sequuntur.
Verum etiam pecus pecoris nunnūquā reperitur pro
multitudine pecudum siue pecorum, et nescio an gregā
lium potius quā armentalium, ut Verg. Dic mihi Das
mœta cuium pecus an Melibœi? Nonnunquā pecus pe
coris

coris significat ouem. Ceteræ quadrupedes feræ sunt, harum ferarum quæ mansuetæ sunt, cicures uocantur, et declinatur hic cicur, sicut ceruus, onager etc. et dicunt cicures à cicuro, id est, mansuefacio secundum Varronem. Pastus, pastio, et pabulum.

Pastus masculini generis homini competit, pastio et pabulum pecudibus et alijs quoque brutis, sed magis proprie est cibus herbaceus, fœnicus, stramentitius et paleaceus. Esca datur auibus, piscibusue, pastio à pasco dicitur. Peregrinus et hospes.

Peregrinus et hospes in hoc differunt, quod peregrinus uocatur, qui tam in priuato alicuius hospitio quam in publico est, et tam qui recipit quam qui recipitur, hospes dicitur, unde Ouidius, Hospes ab hospite tutus. Sed qui priuatim amicitiae causa recipit, receptor proprie uocatur. Diuersorium et hospitium proprie pro eodem dicuntur.

Prætor, Consul et similia.

Prætor qui præturam, consul qui consulatum, quaestor qui quaesturam, tribunus qui tribunatum, ædilis qui ædilitatem, censor qui censuram, primipilus, qui primilatum gessit. Senator autem qui senator est uel fuit. Senatorius non dicitur, senatorij ordinis, aut de domo senatoria, prima nomina substantiua sunt, secunda uero adiectiua.

Proconsul, proprætor, et similia.

Proconsul non qui pro alio consule cōsulatum, sed extra ordinarium consulatum gerit, & sic intellegendum est de propretore & pro quaestore, & de alijs nominibus magistratuum. Propemodum.

Propemodum idem est, quod penè.

Prisca & pristina.

Prisca quæ superioribus seculis, pristina quæ superioribus annis, mēsis, diebus, & quæ nostræ memoriæ fuerunt. Nec recte hic dicas prisca, nec illic pristina. At uero si de rebus, quæ non senescunt loquaris, tunc pristinum non priscum dices, ut Padus post quægentos & eo amplius, annos, solet reuerti in pristinum cursum.

Prosper & felix.

Prosper qui dat, felix qui recipit prosperitatem. ergo proprie homines quidem felices, deos autē tempora, loca, actiones, fines, successus prosperos dicimus.

Plura & complura.

Plura & complura sic differunt, quòd plura possunt esse duo, complura non possunt, illud comparatiuum est, hoc uero minime, ideoq; non regit casum. Pleriq; idem autores modo pro maxima parte, modo pro nonnulla. Sal. In diuisione orbis terræ, pleriq; Africam posuere. Plerumq; idē est quod semper.

Perfidus & infidus.

Perfidus qui fidem uiolat, infidus cui non est fidē dum, hoc à fido, illud à fide descendit.

Pros

Proteruus, procax, & petulans.

P Roteruus, procax, & petulans tam in factis quã in dictis, tum iniuriam, tum quandam lasciuam libidinemq; significant, sed tamen procacem foeminam dicimus, q̄ uerbis mordacibus simul & turpibus non parat. A primo uenit proteruitas leuior quaedam contumelia. A secundo procacitas. A tertio petulantia.

Præcox.

P Ræcox quasi ante tempus excoctũ appellamus. præcoces uua, præcoces ficus, præcocia poma, quæ ante tempus consuetum, siue cito maturescũt. Præcox quoq; ingenium per translationem dicimus, quod nimis cito maturitatem consecutum est.

Præmaturus.

P Ræmaturas segetes, frumenta & poma præmatura. i. nõdum matura. Et per translationẽ, præmaturus sum militiae, præmatura ætas, præmatura allocutio, postulatio. i. immatura.

Præsens.

P Ræsens iungitur tã rei quæ fuit, quã quæ est. quã quæ fuit, ut præsens fui, præsens sum, præsens ero. Præsens alio modo. i. subitus, ut Virg. Presentemq; uiris intentant omnia mortem, præsens idem quod præstãs, ut præsens animus. i. excellens, unde præsentissima medicina, præsentissimum remedinum, uenenumq;, quia statim aut sanat, aut occidit, & idem significat præsentancum.

Prohibeo & inhibeo.

P Robibeo aut rem cœptam, ne quid facias, ne quid incipias, Inhibeo autem re iam incepta, & ne quid perages, uel prohibeo est generale.

Prouoco & laceffo.

P Rouoco & laceffo in malam partem accipiuntur, & in bonam, de mala notum est, de bona Cicc. ad Brutum, Tuis literis amantiſſimis ſum prouocatus, & i dem Tuſc. quinto, Tuis me amantiſſimis literis laceſſiſti Est autem prouocare & laceſſere, tentare ad pugnam & concertationem.

Præ me, præ te, præ ſe.

P Ræ me, præ te, præ ſe iuncta cum fero fers, cū duco ducis, cum gero geris, ſignificant dicto factore, & ipſa ſtatim fronte, qualem opinionem de aliqua re aut homine habeas, conſiteri, ut præ me ſemper tui fidutiam, præ te formidinem fers, præ ſe bonitatē fert, præ me duco, præ me gero utilitatē. i. ante me duco.

Proſequor & perſequor.

P Roſequor differt à perſequor perſequeris, nam proſequor ſignificat actionem declarantem alterius affectum, & ſemper ponitur cum ablatiuo, ut proſequor te oculis, charitate, odio, honore, uerſibus, cantu, conuitijs, perſequor autem uel in malam partem, id eſt, inſequor, uel in bonam, cū perſeucro exequi, quod agere cœperam.

Partio.

P Artio partis raro reperitur sine in, ut *ipartio*, et significat impendo uel partē do, format à se passiuū in *partior*. *Partior*, ris deponēs, idē est quod facio partē, partesq; distribuo, sicut *sortior* sortes facio, *sortemue* capio, differunt *partior* & *ipartio*. *Partio*, enī de partib. dicimus corporis, *ipartior* magis de re corporea.

Præditus sum.

P Præditus sum bono, & præditus sum malo dicitur, habeo bonū, & habeo malū, sicut affectus sum bono, & affectus sum malo, nonnunq̄ tamen cū abltō, & præpositiōe à uel ab, ut fit in affectus, nō aut̄ sum præditus à Deo magnis uiribus. Simili modo ista noīa singularis, notabilis, nobilis, insignis & eximius possunt capiū malum, sicut in bonū, ut singularis stultitia, nobilitas, crudelitas, insignis iūria, nobilis improbitas, &c.

Peruestigo & inuestigo.

P Eruestigo & inuestigo nō solū quæro significat, sed etiam quæredo inuenio, sed à uestigo ipsa duo uerba descendunt, quod significat quæro, &c. Præsto sunt

P Præsto sum, idem est quod adsum, nec alteri uerbo iungitur, nisi substātiuo simplici, nā præsto adsum, poēticiū est. Tria igitur significat adsum, uno modo. i. præsens sum, & tūc construitur cum abltō mediāte in, ut *Cice. de ora. Paulus in pugna non affuerat*, modo cū dtō, ut in *Phil. Om̄ibus his pugnis Dolobella affuit. Secundo modo idē est quod faueo, seu præsidens sum, ut *Sana**

Si spūs nobis adsit gratia. Tertio modo idē est quod ad uenio, ut adsis huc, pro ueni huc ut Ver. Huc ades o for mose, nam si aliter significaret, non diceret huc sed hic. Has easdē significatiōes habet præsto sum, cū idem significet. Peto, posco, postulo, & flagito.

P Eto est in bonum & in malum, ut seruus petit mortem domini, pater laudem filij, inimicus infamiam & perniciem inimici. At cū non in rem, sed in personā refertur, utiq; cū ablatiuo in malam partem accipitur, ut peto te gladio, peto te ueneno, i. sidijs. Ver. Malo me Galatea petit. i. percutere me uult. Differunt ab hac significatione hæc uerba, posco, quod est proprie rem bonam peto, inde reposito, quod est rem meam & quod debet reddi, peto. Postulo. i. requirendo peto, ut Curtius, Postulabat autem magis quā petebat, ex postulo, quod est cum querela apud amicos requiro, flagito. i. uehementer peto, ut Ci. Quāq; hoc caussa postulabat, & si postulat, non tamen flagitat. i. uehementer postulat.

Percontor, interrogo, sciscitor.

P Ercontor, interrogo, & sciscitor idē significāt, nisi quod percontor sepe adhibetur caussa arguendi, & sciscitor caussa sciendi. Præparare.

P Reparare est ante apparare ad dignitatem quādam & pompam, inde apparatus, ut Ci. Illa quæ in apparatus uocantur insignia. Interdum apparatus utrunq; significat, apparatus belli, quasi præparatio.

Præsum & præsideo differunt.

P Ræsum & præsidio differunt. Nã præesse est præpositum esse rei cuiusdam gerendæ, atq; administrandæ præsidere. Præsidere est ad opem præstandã præesse, quã proprie præstant homines quidam hoibus iniuriã patientibus, aut in discrimen adductis, sed improprie ad alias res transfertur. A præsidio uenit præses, & est is ut Vlp. ait, q̄ maius in prouitã imperium oibus post principem hêt, hinc præsidium dictum est auxilium principis, nam subsidium id quod in auxilium succedit dicitur, & milites qui ad tutelam oppidi, castelli, similiũq; collocantur, præsidũ uocantur. Propono præmiũ.

P Propono præmiũ, ostendo spẽ, hortor te ad præmiũ assequendum, seu ad spẽ perficiendam, propono metũ, ostendo metũ. i. deterreote. Pacificatus sum.

P Acificatus sum, pacem feci, pacatus sum, in pace sum, uel ab armis recepsi. Placatus sum, ab indignatiõẽ animi ad lenitatem redij, uel aĩ leni sum. Parẽ esse.

P Arem esse idem est quòd sufficere alicui operi, si utimur in resistendo, sicut Quin. in geminis languentibus, Nunc infelix par non est dolori. i. non sufficit ad resistendum dolori. In exequendo autem Quin. sic, Paria tecum facio resp. quæ propter me unum ciuem perdidit. Facere paria. i. quod alibi amissum est, uel quod aliunde acceptum, alibi uel alicunde compensare, Sen. Ut statim tibi soluam quod debeo, & quantum ad hanc epistolam, paria faciemus.

Perpendere.

P Erpendere est exacte pōderare atq; examinare, expendere eiusdem est significatōis, ut Tul. off. 1. *Quæ contēplantes expendere oportebat.* Appendere est tum suspendere, ut appendi uuas, tū ad lancem stateræue pōderare. Impendo habet participiū tale, quale est ab impendo. *Quare cauendum est, ne ista nos fallat ambiguitas.* Nā impendo, est supra caput iam iam casurū pēdere, ut nubes impendent, & gladius ille equina seta appēsus supra Dionisij conuiuæ caput imminens impēdebat, & mors impendet omnibus horis. Placeo mihi.

P Laco mihi frequentius ignoratur. Est enim placeo mihi. i. superbio & gloriator dote aliqua, bonoue, quod mihi adsit, & eo nomine confido, plerunq; cū inferiorum contemptu, & in eodē sensu penē capitur mirari se, ut ille miratur se. Precor.

P Recor quando construitur cū solo actō qd significet, notum est. Quando cū dtō & accusatiuo idem est quod imprecari. i. optare alicui, deos precando bonam fortunam aut malā, ut Quint. Permittamus uela uentis, & aurā soluentibus bene precemur. Præstare.

P ræstare sæpe & iurisconsulti & oratores utuntur pro prohibere, ne alicui fiat fraus. Venditor debet præstare uitium rei quam uendit. i. prohibere atq; efficere, ne emptor damni quid faciat. Alioquin satisfacere uulgariter dicitur, far bona lacosa. Passim.

P Assim significat distanter uel sparsim, quamuis et

*Seruius & Lactantius idē capiunt pro ubiq̄, & aliquo-
 ties pro undiq̄. Item passim etiam accipi solet pro cre-
 bro, dū de rebus meritis loquimur. Priuati dicimus, nō
 priuate & separatim non separate, generatim uero &
 generaliter in hoc differunt, generaliter enim omnia si-
 mul quæ sub genere sunt amplectendo significat, gene-
 ratim uero per singula genera, seu per singulas species
 summatim. i. per singulas summas, & aliquando sumi-
 tur pro generaliter. In summa et ad summum differūt
 Nam ad summum, semper refertur ad numerum, ut Ci.
 pro Milone, Vnus, ad summum duo simul inuenti sunt.
 Aliquoties capitur pro in summa. Semel, proprie signi-
 ficat una uice, aliquoties accipi solet pro immutabili-
 ter, & irreuocabiliter, quia quod semel tantum fit, id
 non habet regressum, ut iterum fiat. Vt Ouid. Nulla re
 parabilis arte Læsa pudicitia deperit illa semel. In eun-
 dem sensum Quin. accipit breuiter. Viritim per singu-
 la capita uirorum, membratim per singula mēbra, car-
 ptim hinc & illinc decerpando, turmatim, uicatim per
 singulas turmas & singulos uicos, & ita de cæteris ad
 uerbis terminatis in im- Persona.*

Persona est in homine quædam qualitas, qua alios
 ab alio differimus, tum in animo, tum in corpore, tū in-
 extra positus. In animo, iracundus an moderatus, auas-
 rus, an liberalis, & sic de multis alijs. In corpore, iuue-
 nis an senex, pulcher an deformis, fortis an imbecillus,
 in extraposis, diues an pauper, clarus an obscurus,

quare notandum est illud Boëtij dicentis, Persona est
 commutabilis naturæ indiuidua substantia, qualiter de
 etum sit. Peculium.

P Peculium est, ut Pomponius ait, nō id cuius seruus
 seorsum à domino rationē habuit, sed quod dominus se
 parauit suam à serui rationē discernens, & est dictum
 quasi pusilla pecunia, siue patrimonium pusillum. Festus
 tamen dicit peculium seruorum esse, à pecore dictū, &
 Seruius gramm. peculium patrimonium esse dicit. Pecu
 lium tamen proprie est quicquid labore nostro acquisi
 tum est, seu quicquid proprie alicuius est. A peculio fit ad
 iectiuum peculiaris, pro re ad peculium pertinēte, sed
 usu tantum receptū est pro re propria siue speciali. Pe
 culatus furtū rerū ad ipsam remp. uel ad prouētus pri
 cipis spectantium, sicut sacrilegium rerum sacrarū. In
 de depeculor quod quidā ad sacrilegiū etiam transfe
 runt.

Punctus & punctum.

P Vnctus & punctum differunt. Nam punctus est fi
 gura quædam. Punctum est quoddam tempus breuissi
 mum.

Probrum.

P Robrum significat rem turpem non probam, sed
 nonnunquam capitur pro infamia, flagitio, dedecore, cri
 mine, aut acrimonia. Inde componitur exprobro, et est
 exprobrare aliquem inculpare immemorem beneficij
 accepti, seu qualemcumque culpam impropere. Oppro
 brium idem est quod conuitium, quod multoties in sa
 eto fit.

Pellex.

Pellicem uocamus quæ corpus suum miscet cū eō qui uxorem habet. Quidam autem uocant pellicem eā, quæ uxoris loco sine nuptijs in domo sit, quam nūc concubinam appellamus, multi tamen eam uocant pellicē.

Præuaricor, & tergiuersor.

Præuaricor præuaricaris significat crimina abscondo, unde præuaricator est is, qui à præscripto officij sui deflexit atq; aberrauit, consulto, aut etiā per im-

Tergiuersari est dissimulare, & quasi (prudentiā subterfugere ueritatem. Pignus & hypotheca.

Pignus & hypotheca differunt tantum in sono nominis. Nam alterum latinum, alterū græcū est. Pignus aut nō tantū est quod datur creditori, sed quod iter paratos secum decertare mutuo offertur, & ad sequestrū deponitur, & idē dicimus pignoro, et oppignoro, quod est, do aliquid arrhaboni, quam quidam arrham appellant, & repignero, quod est recipio pignus soluto debito. Filij item multoties appellati sunt pignora, & etiā personæ sanguine coniunctissimæ, sed per abusionē, quæ pignus quoddam inter coniuges sunt, tum uincula, ne aliter forte diuortium fieret, tum charitas, cuius rei argumentum est, quod legimus sæpe pignora filiorum.

Quotannis, quot mensibus, quot diebus. **Q.**

Quotannis. i. singulis annis, quot mensibus, quot diebus, nihil differunt, ut Pompeius, Quæ res usitatissima est, & raro reperitur, sed tritum & usitatum est dicere, singulis annis, mensibus, diebus, uel quotidie, et nō

quotidianus, quot mensibus, & sic de cæt. *Questus.*

*Q*uestus in plurali quando significat querelam, et tunc facit datiuum & ablatiuū in ubus, & uenit à queror, unde fit conqueror, quando autem facit in ibus uenit à quero *questum*, & per syncopam facit *questū*, & capitur aut pro quocumq; lucro, aut pro artificio lucranda pecunie. Quo minus, quo secius, pro ut

Rumor & fama (non.

*R*umor & fama idem sunt, significatur autem his duobus nominibus sermo quidā in populo sine certo auctore de re aliqua recenti, siue bona siue mala, frequenter tamen fama pro sermone rei inueteratæ capitur, et opinione quadam, & pro laude & celebritate hominis ut fama Camilli, fama Scipionis, pro quibus non recte diceres rumor. Rhegyni & Rhegienses.

*R*hegini ex oppido Calabriae, Rhegienses ex oppido Galliae Cisalpinæ, quam Longobardiā nunc uocāt. Cumani ex oppido Cumarum in Campania, quam nunc uocant terram laboris. Comenses ex oppido Como in eadem Gallia. Rationē habere, & rōnem cōstare.

*R*ationem habeo. i. respectum habeo, ut habēda est salutis ratio, honoris, ratio rei familiaris, rationē cōstare, est æquam legitimamq; rationem aut ostendi, aut apparere ostendi posse. Rapio.

*R*apio cum de alijs rebus dicitur. i. aufero, cū uero de personis, duo significat, uno modo ut dictum est, alio modo uim affero seu uiolo, & proprie dicitur de uir

uirginibus. hinc ueniunt eripio cum datiuo, & actō fe
rē in malam partē, ut Tul. Eripuisti mihi omnes bene ui
uendi facultates, quando cum ablatiuo conſtruitur, ab
uel à præpoſitiōe mediante, plærunq; in bonam partem
accipitur, ut eripuiſti me à periculo, interdum in malā.
Præripio. i. rapio in meos proprios uſus.

Rettulit ad ſenatum.

REtulit Pompeius ad ſenatum. i. conſuluit. In eadē
tamen ſententia Pompeius ad populum tulit, ex
illo fit ſenatusconſultum, ex hoc rogatio, quæ inſtar le
gis eſt. Dicimus præterea refero tibi acceptū. i. habeo
pro accepto abſ te quod mihi debebas, etiam ſi nulla ſo
lutio interceſſerit, unde fit acceptilatio, quam Iuſtina
per interrogacionem & reſponſionem fieri uult, retuo
li expenſum. i. rationes de expenſis exhibui.

Reſciſco.

Reſciſco, proprie idem eſt quod rem poſtquā eſt
geſta ſcire, quam neſciebas cum gereretur, præſertim
ad te tuosue pertinentem, ut Ter. in Adel. Hem ubi reſci
uit omnem rem, unde patet non ſignificare rem occultā,
ſed inopinatā inſperatāq; cognoscere, ut Aul. Gel.
uult. Senes, ueteres, & antiqui. S

Senes uocantur quantum ad priuatam ipſorū uitā,
ſqui uſq; ad ſenilem ætatem uixerunt. Veteres quan
tum ad publicum tempus, qui alia ætate uixerunt, etiā
ſi ad ſenium non peruenerunt. Vnde iuniores fuere ſe
niores ueteribus. Antiqui utriq; dicuntur, ſed magis ue.

terea quàm senes. Series & ordo.

Series differt ab ordine in significatione, nam ordo est digestio & in suo loco cuiusq; rei collocatio, ueluti in acie fit ubi pedites, ubi fundibularij, &c. et in argumentis, ubi ponenda sunt firmissima argumenta. Series autem est rerum quædam cõtinuata progressio, i. cõsumatus textus, ut in serie orationis.

Sementis, messis.

Sementis est satio, i. seminatio, messis tum ipsa messis est, tum seges iam matura. Seges.

Seges est fruges eorum seminum ex quibus conficitur panis nondum demessa, nonnunq̃ tantum humum ipsam ad accipienda semina subactã segetem uocamus translaticiue, fruges uero quicquid ex fructu terræ in alimoniam uertimus. Sinus.

Sinus est inter pectoris brachiorumq; complexum inde sinus uestium, littora quoq; curua, & quasi brachijs mare amplectentia, sinus uocamus.

Senecta & senium.

Senectas est senilis ætas, sed etiam iuuenum frequentia, senium quoq; pro senectute accipitur. Seruitia.

Seruitia in numero plurali pro seruis multoties accipi solent, ut Sal. in Catil. Interea seruitia repudiabat quorum initio magnæ copię concurrerant.

Scurra & parasitus.

Scurra est qui risum ab audientibus captat, nõ salua dignitate personæ. Parasitus qui omnia ad uoluptatem

te
t
m eius loquitur in cuius contubernio est semper assen
tando. Sylua, lucus, & saltus.

S Ylua, lucus, saltus sic differunt, quòd sylua est ge
nerale nomen, præterea sylua potest esse cædua. i. quã
cædere permissum est. Lucus enim est locus religiosus,
manu cõsitus, alicui deo uel alicuius hominis civeribus
consecratus. Saltus uero est sylua inuia, nec transeunti
bus peruia, in quo pasci atq; æstiuare pecudes solent.

Seditio & factio.

S Editio est cum populo secũ discordante res ad ma
num uocatur, & fit in exercitu, in classe, et in schola, et
si quid tale fit. Factio est diuisio ciuium in diuersa studia
inter quos æmulatio est, qui ciues etiam factiosi dicun
tur, attrahentes ad se per fas nephasq; multitudinẽ cli
entum.

Suffragia.

S Vffragia sunt uoces in electionibus, quod suffrag
gium quia cum præstamus, nimirum eidem gratum fa
cimur, hinc factum est ut suffragium pro auxilio sæpe
ponamus, & suffragor pro auxilium fero, refragor,
repugno proprie quidem in dictis, sed nonnunquam in
factis etiam reperitur. Saluber & sanus.

S Aluber, siue quod usitatius est salubris, dicitur a
ër, cibus, potus, locus, multaq; huiusmodi, idẽ fere quod
salutifer siue salutaris. Sanus homo dicitur, cæteraq;
animalia, aliquando unum pro altero sumitur.

Sero.

S Erotria significat, primo pro uespere dicitur, se

cundo pro tempore, quod est post lucē solis, tertio pro tarde.

Stultus, fatuus & stolidus.

S Tultus qui imprudens & improuidus est, sed non insipiens. Fatuus qui plane insipiēs est. Stolidus qui proxime accedit ad pecudum naturam.

Supplicare & adorare.

S Vpplico ad hominem tantum pertinet, & fit cum supplicatione genuum ac corporis gestu. Adorare etiā ad muta, unde elephas & phœnix & alia quædam irrationabilia solem adorare dicuntur.

Spero & confido.

S Pero & cōfido sepiß. pro credo capiūtur, ut Ci. Spero iā probatam esse amicitia nostram. Solicito.

S Olicito te, uel quod spem metumue tibi ostendo, ut sollicitare plebem, uel inquieto, & tibi curā injicio.

Satiare.

S Atiare ad omnes sensus attinet, & aliquādo trās fertur ad animum.

Saturare.

S Aturare ad unum gustum. Nam figurate locutus est Cic. iracundiam meā satura sanguine, quasi sitim meam satura.

Salio & salto.

S Alio unde saltus. i. saltum facio, salto. i. tripudio, unde saltatio. Interdum salio pro salto aliquando accipitur. Et licet salio pro salto aliquando accipiatur, nō tamen saltus pro saltatio, saltatio enim semper tripudiationem significat.

Suppetiæ.

S Vppetias nomen est, non habens nisi accusatiuum

plu

pluralem, quod idem est quod auxilium, ut in. 12. commentariorum Cæs. Atq; suis fugientibus suppetias ire contendit, & pōt iungi cum alijs uerbis, ut fero suppetias.

Situs.

Situs non pro negligentia, ut Priscia. uult, sed pro sorde & illuue, qualis inter opaca domus, quæ diu nō repurgatur, accipitur, uel pro sorde quæ esse solet in uultu, capite & toto corpore uetularum inopum. Situs uero alio modo pro qualitate loci, ut de situ Syracusarum.

Stuprum, adulterium, & incestum.

Stuprum est coitus lege uetitus, qui quando cum uirgine uiduaue cōmittitur, seu etiam cum ancillis stuprum uocatur, quando cum nupta adulterium, quando cum sanguine coniunctis, aut cum sanctimonialibus, incestum nominatur.

Solor & consolor.

Solor & consolor idem sunt, nisi quod solor re, consolor uerbis, à quibus uenit solatium et consolatio, quæ quidem nomina idem seruant.

Titubare, nutare, & uacillare. T

Titubare est pedibus non ualentibus insistere, quales sunt ebrii & infirmi, aut uulnerati aut decrepiti senes, & ad linguam dentesue transfertur atq; ad animum. Nutare est proprie alicuius male solidatæ molis ruinam minantis, & dicitur de animo dubitante, & nesciente quò potissimum se conferat. Vacillare est alternò motu inconstantem esse, ut naues uacue, & alia quoties ad animū trāsferatur. Horum nominū, testas

mentum & syncerus, etymologia.

T Estamentum, ut Iustin. inquit, est testatio mentis, quæ etymologia non bona est. Nam cur à mente potius quàm à mento, ratio non subest. Sicut nec mens facit atramentum, calciamentum, uestimentum, nam ista nomina cum ante exierint in men, accipiunt tñ syllabam, ut calciamen calciamentum, uestimen & uestimentum, medicamen & medicamentum, & sic de alijs, nec descendit à mente testamentum. Nam si à mente descēderet, testamētia diceretur, quemadmodum dementia, amētia. Similiter Donatus dicit syncerum quasi sine cera mel simplex, durum & integrum & solidum, & ex nulla sua parte fraudatum, & sic de alijs etymologijs, quas si bene consideramus, inuenimus deridendas esse.

Toga, pallium, & stragula, siue stragulum.

Toga genus uestis, à qua romani togati, pallium item genus uestis, à qua Græci palliati uocantur, stragula genus uestis, sed proprie pro opertorio lectorum capitur. Et stragulum dicimus instratum quod est operimentū, et frequenter inuertimus huius nominis significatum, ut sterno uestes, ramos, flores humi. Et sterno humū floribus, ramis, uestibus, sterno lectos tapetis, et sterno equos tapetis, idem est quod sterno tapeta lectis aut equis.

Turba.

T Vrba, uno modo accipi solet pro multitudine hominum, Alio modo pro perturbatiōe tam multitudinis quàm duorum. Ea significatione ductū est à turbo, bas perturbo, deturbo, disturbo, conturbo, quæ tā ad mul

itudinem quæ ad duos, etiam ad unum tantum referuntur

Triclinium, architriclinus, cœclauæ & aula.

T Riclinium est, conclaue distributorium à tribus
thoris, mensisue appellatum. Ibi enim comedebant præ
cipue in conuiuio accepti, qui aut huic ministerio præ
erat, architriclinus uocabatur, Conclaue autem quod
generalius est, etiam pars quædam remotior in penati
bus, in quo uel uiri colloqui, uel mulieres cōfabulari so
lēt. Aula græce, latine atrium dicitur. Tragœdus.

T Ragœdus est histrio qui agit gestus in scena.

T Ragicus poëta qui tragœdias condit.

Vicus, castra, oppidum, uicinia, uicinitas, suburbanū.

V icus pars urbis est. Castra castrorum locus est,
ubi milites castra et tētoria fixerūt. Oppidū om
nis urbs est præter Romā. Vicinia aut non tam hoies quæ
eundem incolunt uicum significat, quàm qui prope dos
mum tuam habitant. Vicinitas non homines, sed propin
quitatem proprie quidem uicinorum. Suburbanum est
quædam possessio, et tunc requirit meus uel tuus, ut in
suburbano meo, in suburbanis meis. Suburbana in plus
tali sine pronomine est uicus qui sub urbe stat.

Venale & uendibile

V Enale & uendibile in hoc differunt, quod illud si
gnificat rem uenditioni expositam, hoc est rem quæ fa
cile possit uendi, hoc à uendo uenit, illud à ueneo.

Vtor, fruor, & fungor.

V Tor & fruor aperte differunt. Vti enim est alteris

us rei gratia, frui uulius. Qui fruitur quiescit, & contentus est, ut or studio, ut ex hoc postea aliquid emolus menti consequar, fruor bonis meis. i. delectationem uoluptatemq; percipio, quare idem efficiunt frui, delectari, uoluptatem capere. Dicimus tamē nonnunquam utimur pro fruimur. Habet autem fruor duo supina, fruitū & fretum, primum uix in usu est, secundum significat confusus, ut fretus fortasse familiaritate, quæ est ei tecum, ausus est confiteri, fungor autem idem est quod officium munusq; ago, ut fungor magistratu, fungor uita. i. munere magistratus & uitæ. Inde defunctus est uita. i. finit uit officium uita. Vendico & uindico.

VEndico idem est quod approprio, & fore postulat datiuum, & hunc frequentiss. ex pronomini bus primitiuis, ut ego hunc agrum mihi uendicaui. Vindico uno modo idem est quod ulciscor, siue iniuriam illatam punio. Interdum est quod ab iniuria siue iactura facienda defendo. Dicimus uindicare in libertatē aut in seruitutem, quasi asserere in libertatem aut in seruitutem.

Vsurpare.

VSurpare est uti siue usitare, tū dicto, tū facto, ut Ci. Quod semper usurpamus in oibus dictis ac factis, minimis ac maximis, cū hoc decere dicimus, illud nō decere, frequēter usurpo capitur pro dico. Vaco, uacat.

Vaco sapientiæ, do operam sapientiæ, uaco sapientiæ, careo sapi. frequenter cū præpositiōe à, ut uacas à labore, à molestia, à componendo, ab omni occupatiōe, sed

sed quando fit impersonale, sic exponimus, Vacat tibi, id est, uacuum tempus est tibi, ut Verg. Et uacet annales nostrorum audire laborum. Vsq̄uam

V Sq̄uam duo significat, in loco simul & ad locum. Terentius in Eunucho, Occidi, nec uirgo est usquā.

Vale, salue, & aue.

V Ale salutatio est recedentis, Salue & aue, uenientis, quamuis nonnunquā recipiamus salue in secessu, & hoc in calce epistolarum, Salutare est aduenientis & a beūtis, unde apparet Don. nō bene exposuisse illud Ter. Valeāt. i. pereant, sed sic ualeant, seu recedant, aut nos uale dicentes recedamus. Valeo nonnunquā languorem significat, unde ualetudo pro languore frequentissime accipitur. i. infirmitate, alibi pro sanitate. Si nunc ualetudini tribuamus aliquid, frequenter tamen apponimus adiectiuum, ut faustum uel infastum, ad distinguendum statum corporis. Siquidem indifferenter significat & bonum & malum. Vas & obses.

V Asuadis proprie is est qui sponsor alterius in capitis periculo est, siue idem supplicij subiturus, siue pecuniam soluturus, et nō capitur pro fideiussore, ut Varro inquit, unde uadimonium sponsio ad certum diem standi se in iudicio. Obses obsidis, est qui traditur imperio alterius ea conditione, ut si dator obsidis à fide recedat, recipienti sit ius in corpus & uitam obsidis.

Verberare, flagellare, fustigare, pulsare.

Verbero id est cum uerberē cædo, quod est istru

mentum longum & exile, qualis est uirga, baculus, fistis, lora, flagellum, ferula, arundo, & si quid est simile. Flagello est flagello cedere. Fustigare fuste cedere. Pulsare multis ictibus grauibus aut uehementibus percutere, nec tam instrumento longo & exili, quam breui & rotundo & alijs, ut pugnis & calcibus, malleis, saxis, quæ manu tenentur, quare non tenetur illud Vlpiani dicentis, Verberare est cum dolore pulsare.

Versicolor.

Versicolorem rem uocamus, aut quia uersat, aut mutat colores, ut collum columbi, pauonis, & aqua, ut plerique uolunt, aut quia habent diuersum colorem, ut apud Liuium secundo bello Punico, Interdictum fuisse matronis ne uersicoloribus uestiretur. Victus et uestitus

Victus à uiuendo uenit, & distinguitur à uestitus, semper enim unum additur alteri, ut uictus & uestitus, ex quo patet non contineri sub hoc uocabulo uictus, omnia necessaria, quibus uiuendi curæ diuē corporis nostri gratia utimur, sed tantummodo uiuendi, significat enim uictus genus uitæ quantum ad mores. Venaliciarius.

Venaliciarius, qui seruos uendit, qui idem mango dicitur.

Vestigal.

Vestigal fructus prædiorum tam publicanorum quam priuatorum, & aliquando capitur pro gabella, uel uestigal. i. tributum quod datur de rebus uectis, à ucho dictum.

FINIS.

INDEX

A Bdicare	73	Aliter	84
Abhorreo	98	Alius	ibi
Abigere Abigei	80	Alleo	118
Ablatius in abus nominum		Alter	40
excuntium in a	47	Alius	ibi
Accedo	81	Alumnus	79
Acceptilatio	57-79	Amandum et amatum quos	
Accipio	79	modo differant	53
Accola 106. Accuso	74	Amare	77
Acernus 75. Acinus	74	Amare inuicem	60
Acta 102. Actor	68.	Ambitio	73
Adamo 77. Adeo	47	Ambitus	ibi
Adiectiuum in tilis	46	Amor	76
Adiectiuum in bundus	59.	Amoueo	73
Ad me spectat	78	An	26
Admoueo	78	Animus	74
Adorare exl. Aduersor	141.	Annus	76
Adulor 78. Adulteriū	95	Antehac	72
Aduocatus 72. Aedes	97	Antiqui	137
Aes incidi 23. Aestimo	76	Appeto	56
Affectus s. Affectio	23	Apud	58
Afficio 58. Agedum	80.	Arbor	73
Ager	77	Arcere	80
Agere	220	Architriclinus	143
Agri	219	Armiger	79
Alere			

Ars ludicra	45	Capitalis	85	Carbo	89	
Assentari	78	Castra	143	Catuli	83	
Assurgo 76	Aster	4	Cauillo		89	
Auditum quando nomen	52	Causari	97	Celebris	100	
Audio	77	Certe Certo			37	
Aue 145	Auersor	78	Certum est	86	CeruiX	83
Auscullo		62	Charitas			76
Auspicium		79	Circiter			54
Autem coniunctio	35-36	Circumfisto		Circũsto	89	
Autor	72	Citare			88	
Ascisco	87	Citra	70	Citro	71	
Assuerare	78	Coelebs			90	
Atq;	25	Cœnaculum		Cœnatio	88	
Audiui te ut cæt.	19	Cœpit eum poenitere			20	
Auspicium	79	Cogito			97	
Auxilium do & similib.	31	Collum	83	Comicus	90	
B Accæ	74	Comitor			94	
Bene	71	Cõmeatus		Cõmentariũ	90	
Bellum Benemeccũ agi.	81	Commilito			84	
Bonum Bonitas	82	Committo cũ negatiõe			59	
Bucca & buccas	82	Comœdus			90	
Blandiri	78	Comparatiua			4	
Bractea	112	Comparo hanc rem illi			24	
C Alumnior	85	Compertum			86	
Capio coniecturã	39	Complodo			96	
Capio spem de te	ibi.	Complura			126	
Capio	88	Composita à per			42	
		Composita à somuus			10	

Conciliare	36	Decedo	216
Compos mentis	64	Decerpo 94. Decet	64
Conciuis	84.	Declamator	122
Conclauē	143	Declaro	92
Condictio Conditio.	83	Decor decorū decus ded.	90
Condiscipulus	84	Deduco defectio & def.	94.
Conducit 46 Conficio	89.	Deinceps	72
Confido	140	Deligo 92. Demum	84
Conflare æs alienum	88.	Despectus. deprecor	94
Coniuro conspiro	85.	Descendo in prælium	91.
Conscisco	87	Descisco 78. Desipio	94.
Consolor	141	Despitio 92. Deturbare	94
Consul	125.	Deuenio. Deuoluo	92.
Consulo te & tibi	88.	Dicere	92
Consterno consternare	88.	Dicere sententiam	92.
Contendo.	ibi.	Dies. 90. Diligere	77.
Conterraneus	48	Diminutiua in ulus.	4
Continuo	38.	Diminutiua in aster	4.
Contrahere	88.	Disco 91. Diu	41.
Conuenit hoc mihi	57.	Diuturnus & diutinus	92
Conuittium	89	Do tibi fidem	ibi.
Cordi est	68	Do tibi literas	63.
Corporeum corpulentū	85.	Docilis & docibilis	94.
Crepitus 83 Crudus	85	Domus 20 Dono	23
Cuias	51.	Dum 69 Duntaxat	63
Cui Romulo cogn. erat	19	E Cum & ellum	55.
D Apes	95.	Edicere	115.
Debello	93.	Edisco	91.

Edo es. Edo edis	99	Exsententia	98
Eiulare	79	EXtempore	97
Electio	96	Exturba	94
Eligo	39	F Acies	99
En 34. Eo magis	6	Facile pro non dubie. 8	
Epistola, epistolæ	31	Facio 58. Facio te certio. 56	
Epule	95	Facio potestatem eundi 107	
Erepubl. E regione	97	Facio uel face sso tibi neg. 98	
Ergo	86	Facio coniecturam	39
Et multifariam	30. 19	Factio 139. Fama	136
Etsi 31. Euenta	24	Fatuus 140. Felix	126
Euentus	46	Femora	98
Eulogium 99. Exaudio	77	Fere	70
Exautorare	99	Ferinus Ferox	101
Excedo Ex cogito	116	Ferri	102
Excubie	96	Ferruminor	103
Excuso	97	Fessus, defessus	111
Exemplar, Exemplum	98	Festus, festiuus	100
Existimo	97	Figo 102. Fingo	100
Exhæredare	73	Flagello	146
Exhibeo tibi negocium	98	Flagito	138
Exhorreo	98	Flere	101
Exoro	121	Fœmina	103
Expeto	76	Fœnero & fœneror	101
Explodo	96	Fœnus	103
Exploratum	86	Folia	100
Exprimo	99	Fore significatio.	12
Expugno	93	Frango	86

Fremitus 33.	Frequens 100	Homo sapiens ne dicam literatus 19.	Hospes 125.
Frondes 100.	Fruor 143.	Hypotheca 81.	135.
Frutex 73.	Fundus 80	I Am, Iamiam 69.	
Fungor 144.	Fustigare 146	I Ianua 124	
G emma 113		Idem pro etiam 16.	
Gemo 101.		Idem & is 88.	
Genitiuus actiue aut passiue captus 47.		Idem efficiunt duæ negationes quod tres 18.	
Gerundia tertiæ 14.		Igitur 68.	Ille 15
Gerundia à participijs differunt 48.		Immigro 116.	In agendo 57
Gerūdium cum quibus præpositionibus iungatur. 52		Impono tibi hoc oneris 59.	In animo 85.
Gesta. Gradum facere 103.		Incedere 108	Incestum 141.
Gratificor. Gratulor 104		Incola 106	Indicere 115.
Gratum facio ibi.		Incumbo 62.	In diem, In dies 55.
Gratus 150.		Indoles, Indulgentia 106.	
Graue 104.	Gremium 102	Inest in hoc loco 23.	
H abeo 40		Inensus, Infestus 107.	
Habeo polliceri 105.		Inficior 118.	Infidus 126.
Habere gratias 77		Infinitiu constructio 11.	
Habere orationem 105.		Infinitiuus actiui, passiui 53.	
Hei & heu 54.	Hiare, his. 105	Ingreddior 108.	
Hic, Hic & is 15. 16.		Inhibeo 128.	
Hic nō est cum illo comparā dus. 60.	Hic mihi gloria. 62	In manu & in manibus 108.	
Histrion 105.		In mentem uenit 39	
Hoc magis & eo magis 70.		In primis 56.	
		Inquilinus 106.	

In rem præsentem	107	Iustus	46	Iuuat	64
Insidio 15. Instar	109	L Abolabor			113
Instituta, institutiones	106	L Accessio			113
Intendo	88	Lamentari			131
Inter actionē & agendū	58	Lamina	112	Lapsus	114
Intercedit	60	Lasus, Latebrae, Laxus			111
Intercludo	108	Lego	112	Leges	110
Interdico 21 Interim	70	Leuo, Liberi			113
Inter iucundū & gratū	102	Libertus, libertinus			109
Inter per & q̄ interponitur aliqua dictio.	8	Libertas, Licentia			110
Interrogo	130	Licet 31. Licitor et liccor			112
Inter se amare 59. Intra	71	Litera literæ			38
Inuenio 96. Inuertere	10	Loco patris			57
Inuestigo	129	Longe, aliter, secus, alius, præstans 32. Luctus			110
Inuicem	72	Lubricus locus			111
Inuicem amare	59	Luce	111	Lucus	139
Io nomina 9 Iocus	109	Ludus	109	Lues	110
Is iste	16	M Agna autoritate			
Iste est nimis iuuenis ad dan- dum sibi tale negotium	55	M uir			23
Ita itaq; item itidem	70	Maiores	113	Male	71
Iterum 72. Iter facere	103	Malleolus			114
Iter habere	103-104	Mandare	115	Manco	116
Itum in atio	70	Marinus piscis			114
Iubere	115	Maritimum bellum			114
Iucundus	107	Me occupato			53
Iugulus 83. Iura	110	Me ne incepto			55
		Memoria teneo			59

Memoriter pronuntio	ib.	Nex	10	Nimirum	37.
Meo nomine	66	Nihil ad Catonem			58.
Meo iure. Mereor de te	117	Nihilominus			40
Meritorius	115	Messis	138.	Nimisiuuenis ad dandum.	53
Migro			116	Nisi	60.
Mille hominum			21.	Nomina in osus	3
Mimus			105.	Nomina in or	9.
Ministerium, ministeria.	114			Nomina in aster	4.
Mœnia			114.	Nomina in us & io	9
Mollis, Monumenta	115.			Nomina adiectiua requiren	
Moratus, Morigerus	114.			tia infinitiuum.	12
Moror	116.	Munimēta	115.	Nomina in ulus	4
Mulier, munus	117.			Nomina in rius & rium.	44.
Murmur	83.	Murus	114	Nomina numeralia	21
Mutuo	72.	Mutuo amare	60	Non modo cum duabus nega	
Mysteria.				tionibus	24
			114.	Non me fallit	39
N actus			96	Non uidetur tibi quod bene	
Nam pro autem	30.	faciam			63.
Nam & nanq;	ibid.	Non solum	27.	Nostras	52
Natalia, Næ			119.	Noualis ager, Noxa	20.
Ne	25.	Nec	30.	Nouitius seruus	20.
Necatus, Nectus			119	Nudiustertius	36
Nedum			28.	Numen	119
Negationes duæ efficiūt idē		Numerorum ordo			15
quod tres.			18	Numeralia	45
Nego	118.	Nempe	37	Nunquam	71.
Nequaquam			70	Nuspam, Nusquam	71
Neuter neutri			64	Nutare	136.
			136.	Nutrire	119

O cum uarijs casibus 19	præterito	14.
O beo	121 Participia cum substant.	54.
O biter 70. Obruere 122.	Partio 129. Passim	133.
O bservatio, obseruantia 120	Pastio, Pastus	123.
O ccupare 122. offedo 96. 123	Patres. 118. Patronus	70
O fficina 121. Officium 120.	Peculium	134.
O mnis cum positiuo, & alijs	Pecus	124
quando cum superlatiuo. 5	Pellex	135.
O mnis gtijs, aut actiue, aut	Penes	81.
passiue, aut possessiue capi	Penetrabilis Penetralia	94
tur. 49. Opera	123 Penu	124
O portet legere	62 Penuria	76.
O ppidum 143. Optio	96. Per cum gradibus	7.
O r nomina	9. Per & quàm uolunt sibi in	
O rator	121. terponi dictionem	8.
O rbus 123. Ordo	138 Per quæ composita	41
O riundus 15. Oro	121. Percontor	130.
O rphanus 124. Ortus	122. Peregrinus	125.
O sus nomina	3. Perfidus	126
O tium	121 Perlego	112.
P abulum	125. Permissus	46.
P acificatus sum	131. Perpendere	132
P allium 142. Parasitus	138. Persequor	128.
P arem esse	131. Persona	133.
P ariter amare	60. Pestis	110
P articipia quæ uoce passiuâ	Peto	130.
actionem significant	13. Petulans	127
P articipium præsentis pro	Pignus	135.

Placeo mihi	132	pristinus	126
Plangere	ci.	probrum	134. procax
Plenus	20	proconsul	126.
Plorare	ci	proculdubio	70.
Plura	126. Pompa	123. profecto	37.
Porro	36. 36. Porta	cij	prohibeo
Posco	cxxx. Posthac	72.	proinde
Postulo	cxxiiij	propediem	50.
Potus, potio	49	propemodum	126.
Potior	xxij.	propono præmium	131.
Præcepta, præceptiões	124.	proprætor	126.
Præcipere	15.	prosequor	128. prosper
Præcox	127	proteruus	117. protinus
Præditus sum	cxxix.	promoco	128. pulli
Prædium	80	pulsare	146
Prælium	81.	punctus punctum	134.
Præmaturus	8. 127	pupillus	124.
Præme, te se, fero	128.	puto uerbi constructio	41
Præparare	cxxxi		
Præsens	127	Q. Valiter sit, accipiendum	
Præsideo	cxxxi.	superioribus diebus ueni in	
Præstans	8	Cumanum agrum	59
Præstare	cxxxij.	Quàm	60
Præsto sum	cxxix	Quàm cum gradibus	7.
Præsum	124.	Quàm trifariam ordina.	7.
Præterquàm	cxxxi	Quàm cum per	8.
Prætor	125	Quamuis	31.
Præcor	132. prius	126. Quamobrem	68.

Quamquam	31.	Reconciliare	87
Quando	40.	Reduco 94.	Refertus 19
Quando & quatenus	63.	Refero tibi	63
Quandoquidem	ibidē	Referre gratias	77.
Quanti 63. Quæ	20.	Refigo 102.	Reperio 96
Quæstus	136.	Repetundarum	14.
Quem finem sibi quis propo nit 65. Qui	21	Rescisco, 137.	Restitisses 29.
Quicquid	20	Retulit ad senatum	137.
Quidem	34.	Rhegienses, Rhegini	136
Quidem res est distinguēs	35	Rio uerba ii. Rius uel riū	44
Quid est aīal nisi corpus	59.	Romulo cognomen	19.
Quin & quinetiam	68	Rumor	136
Quisq; cum superlatiuo	5	S alio, salto	140
Quo 22. 65. Quod	20. 65	Saltus saluber	139
Quodcunq;	20.	Salue tu primus omnium pā	
Quod & quo	67.	triæ parens appel.	64.
Quod tu nec faceres, nec e go permitterem	41	Salue	145
Quoties	40. 70.	Sane 37	Sanus 139
Quot modis una eadēq; res dicatur	58	Sarcina	78
Quot annis Quot mēfibus.		Sarmentum	114.
Quot diebus	135	Satiare Saturare	140
Quo minus	ibi	Sciscator	130.
R Apio. Rationem habe		Sco uerba	10
re. Rationem consta		Scurra 131	Secundum 69.
re.		Secus s	Seditio 139.
		Seges Sementis	138.
		Senator	119
		Sēnecta senium	138

Sentes		137. Tabum io Tandem	39
Series 133	Sero	139. Tantum 60. Tanto	68
Seruitia		138. Tantum abest	33
Sicut		64. Tanti	65
Sin pro si		25. Tantisper	69
Sinus 103. 138. Si quidem		36. Temere	68
Situs 141. Solicito		140. Tenebris iii. Tenuis	18
Solor 141. Solum		60. Tergiuersari	139
Somnus 10. So uerba		ii. Testamentum Toga	142
Spero		140. Titubare	ibidē
Statim		38. Tragicus, tragædus	143
Stolidus		140. Traiçcio	63.
Strages 75. Stragula		142. Transmigro	116
Strues		75. Triclinium	143
Stultus		140. Tum & cum	32
Stuprum 141. Subinde		71. Tum ex his intelligere poss	
Suburbanum		143. se	40
Superioribus diebus ueni in		Turba	142
Cumanum		60. V Acillare	136
Superlatiuus cum quàm sine		Vaco	144.
casu		8. Vado in uillam	27
Superlatiuus asciscit sibi		Valde cum positiuo	9
quisq;		5. Vale, Vas	145
Suppetiæ Supplicare		140. Ve, Vestigal	146
Supplodo		96. Velut	64
Sylua 139. Syncerus		142. Venale, Vendibile	134
Synecdoche		23. Venaliciarius	163
T Aberna		121. Vendico	177

Vultus	99.	Victus	248
Veni in opinionem	57.	Videas, uidere licet	27.
Venio petiturus	24	Vigiliae	96.
Veni ad me	26.	Vindico	244.
Verba in sco	12.	Visu & auditu, quando no ^o	
Verba in so	11.	mina & quando supina	53.
Verba in rio.	ibidem.	Vltro	72
Verbum cum ultimo suppos		Vlus	4
fito conforme.	18.	Vnusquisq; non patitur su ^s	
Verbum nonnunquam uenu		perlatiuum	6.
ste in oratione deest	31.	Vociferari	97.
Verberare	245.	Volucris	75.
Vero	35.	Vsq; am	245.
Versicolor	246	Vsq;	87. 66.
Versus	17	Vsq; adeo	68
Vestitus	246	Vs nomina	9
Vestras	51.	Vsurpare	244.
Vcterator	20.	Vter utrum accusat	64.
Veteres	237.	Vtiq;	37.
Viam munire, uia facere.	103	Vtor	234
Vicus, Vicinia, Vicinitas	243	Vtpote	37
Vicissim	73.		

FINIS.

IMPENSIS PAVLI GOETZ, CIVIS
honestiß. ARGENTORATI excudebat
Christianus Aegenolphus.
ANNO M. D. XXIX.

1015091